

Biblioteka Kuratorium O.S.B.
w Łymstoku

~~905~~ 810

PRAGMATYKA NAUCZYCIELSKA

NOWE WYDANIE

opracował
LUDWIK TARAS
em. inspektor szkolny

L W Ó W

1 9 3 7

Skład główny:
Księgarnia „Książka” Aleksander Mazzucato
Lwów, ul. Czarnieckiego 1. 12.

280

371.1

Tłoczono w Drukarni Urzędniczej Lwów, Zielona 7.

U S T A W A
z dnia 1 lipca 1926 r.
o stosunkach służbowych nauczycieli
w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873 ze zmianami wprowadzonymi rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660)¹⁾.

Rozdział I.

POSTANOWIENIA WSTĘPNE.

ART. 1. Przepisy ustawy niniejszej stosują się do nauczycieli szkół państwowych i publicznych, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — z wyjątkiem nauczycieli szkół akademickich i szkół, uznanych za równorzędne ze szkołami akademickimi.

Postanowieniom ustawy niniejszej nie podlegają natomiast osoby, pełniące służbę nauczycielską na podstawie umowy (nauczyciele kontraktowi). Zasady umów dla nauczycieli tej kategorii określi rozporządzenie Ministra²⁾.

¹⁾ Zmiany wprowadzono do tekstu ustawy.

²⁾ Umowy z pracownikami kontraktowymi. Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 12 listopada 1930, Nr. 1. Prez. 6840/30. Dz. Urz. Min. Nr. 11, poz. 174.

Wynagrodzenie nauczycieli kontraktowych i publicznych, opłacanych przez Państwo.

a) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 24. I. 1934 r., Nr. B. P. 2751/34. (Dz. Urz. Min. Nr. 1, poz. 6).

Rozdział II.

ZAWIĄZANIE STOSUNKU SŁUŻBOWEGO.
USTALENIE.

ART. 3. Stosunek służbowy nauczyciela zawiązuje się przez mianowanie z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego. W piśmie nominacyjnym wymienia się stanowisko, szkołę, miejscowość, tytuł urzędowy, normy uposażenia służbowego, oraz władzę, u której mianowany ma się zgłosić celem objęcia obowiązków służbowych.

Nauczycieli mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lub też upoważniona przez niego władza szkolna.

1. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 3.

1. Mianowania nauczycieli na podstawie art. 3 dokonywują:

a) na stanowisko wychowawczynie ochrony — inspektor szkolny;

b) na stanowisko nauczyciela publicznej szkoły powszechnej:

inspektor szkolny w m. st. Warszawie, oraz na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego i warszawskiego;

rada szkolna powiatowa — na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego;

kurator — na obszarze województw: nowogrodzkiego, poleskiego, pomorskiego, poznańskiego, wileńskiego i wołyńskiego;

województwa — na obszarze województwa śląskiego;

c) (Zmieniony rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25. VIII. 1928. Nr. O. Prez. 5412/28. Dz. Urz. Nr. 10/168).

Na stanowisko tymczasowego nauczyciela szkoły średniej ogólnokształcącej, seminarium nauczycielskiego — kurator okręgu szkolnego:

Przepisom ustawy niniejszej, mówiącym o nauczycielach, podlegają również wychowawczynie chronek, asystenci i instruktorzy szkolni, oraz dyrektorzy i kierownicy szkół, jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi¹⁾.

Przez nauczycieli rozumieć należy także nauczycielki, asystentki i instruktorki, przez dyrektorów i kierowników — także przełożone i kierowniczkę.

ART. 2. Stosunek służbowy nauczycieli, podlegających ustawie niniejszej, ma charakter publiczno-prawny, może być zmieniony, zawieszony lub rozwiązany wyłącznie przy zastosowaniu przepisów prawa publicznego, a w szczególności postanowień niniejszej ustawy.

b) Obwieszczenie z dnia 24. II. 1934 r. (Nr. I. Praw. 150/34, Dz. Urz. Min. W. R. i O. P., Nr. 2, poz. 20. (sprostowanie błędów).

c) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 26. V. 1934 r. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 59.

d) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 30. IV. 1935 r., Nr. B. P. 6248/35. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 35.

e) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 11. VI. 1935 r., Nr. B. P. 10109/35. Dz. Urz. Min. Nr. 6, poz. 62.

Wynagrodzenie kontraktowych lekarzy i dentyków szkolnych. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 24. I. 1934 r., Nr. B. P. 2753/34. (Dz. Urz. Min. Nr. 1, poz. 7).

Normy wynagrodzenia kontraktowego personelu publ. szkół dokształcających zawodowych. Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 27. I. 1934 r., Nr. B. P. 3161/34. Dz. Urz. Min. Nr. 1, poz. 13 i z dn. 20 X 1936 Nr. BP. 3336/36 Dz. U. Min. Nr. 10/196.

¹⁾ Kwalifikacje zawodowe wychowawczyń przedszkoleń. Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27. X. 1933. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 645.

d) na stanowiska nauczycielskie w innych szkołach ta władza, której dana szkoła podlega bezpośrednio.

2. Mianowania dokonywują wyżej wymienione władze przez wystawienie pisma nominacyjnego.

3. Nauczyciel lub kierownik szkoły, podległej bezpośrednio inspektorowi szkolnemu, dla objęcia służby winien zgłosić się u inspektora szkolnego.

Nauczyciel każdej innej szkoły — winien zgłosić się u dyrektora, względnie kierownika szkoły, dyrektor zaś lub kierownik tej szkoły u tej władzy, której szkoła bezpośrednio podlega.

§ 1. *Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 28. II. 1933. Dz. Urz. Min. Nr. 5, poz. 95 w brzmieniu rozp. z dnia 11. VII 1934 r. (Nr. B. P. 6226/34. Dz. Urz. Min. Nr. 6—7, poz. 9).*

Upoważnia się:

1) *Kuratorów okręgów szkolnych (województwa śląskiego) i Kuratora Liceum Krzemienieckiego — do mianowania nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych, oraz kierowników szkół pośrednio im podległych z tym, że mianowanie kierowników szkół specjalnych nastąpić może tylko po uprzednim uzyskaniu zgody Ministra.*

2) *Inspektorów szkolnych do mianowania nauczycieli podległych im szkół z pośród kandydatów, zakwalifikowanych przez właściwego Kuratora okręgu szkolnego (województwa śląskiego).*

ART. 4. Nauczycielem może być mianowany obywatel polski o nieskazitelną przeszłość, posiadający zdolność do działań prawnych, który wykaże się dowodami, stwierdzającymi wymagane dla danej kategorii szkół kwalifikacje zawodowe, posiada odpowiednie do zawodu warunki fizyczne, oraz włada poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie.

Nauczyciele religii poza warunkami, wskazanymi wyżej w ustępie poprzednim, posiadać powinni zezwolenie swej władzy duchownej, o ile wymagają tego właściwe przepisy kościelne lub wyznaniowe.

Nie mogą być mianowane osoby, karane sądownie za działalność na szkodę Państwa, za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej.

4. *punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 4.*

4. Jeżeli kandydat na nauczyciela obejmuje stanowisko nauczycielskie najdalej w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu państwowego zakładu kształcenia nauczycieli, wówczas fakt wystawienia mu świadectwa o ukończeniu tego zakładu należy uważać za dowód nieskazitelnego przeszłości kandydata. We wszystkich innych wypadkach władza szkolna przed mianowaniem kandydata winna zwrócić się do właściwych władz administracji ogólnej o opinię co do przeszłości kandydata.

5. O posiadaniu zdolności do działań prawnych oraz o tym, że nie zachodzą okoliczności, wymienione w art. 5 ustawy, kandydat winien złożyć stosowne oświadczenie przy podaniu o stanowisko nauczycielskie. W razie stwierdzenia po zamianowaniu, iż oświadczenie to było niezgodne z istotnym stanem rzeczy, należy zastosować postanowienia art. 66 ustawy.

O tym, że kandydat nie był karany sądownie za przestępstwa wymienione w ustępie ostatnim art. 4, władze szkolne winny upewnić się drogą korespondencji z władzami sądowymi, prowadzącymi rejestry karne.

W razie konieczności natychmiastowego zamianowania kandydata władze szkolne mogą i w tym wypadku oprzeć się na pisemnym oświadczeniu jego, nie uwalniając go jednak od obowiązku stwierdzenia za pośrednictwem władz sądowych prawdziwości tego oświadczenia i w razie potrzeby zastosowania postanowień art. 66.

6. Do podania o stanowisko nauczycielskie należy dołączyć świadectwo lekarza urzędowego o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego. Data badania lekarskiego, na podstawie którego zostało wystawione powyższe świadectwo, nie może poprzedzać więcej niż trzy miesiące daty podania kandydata o stanowisko.

Lekarz urzędowy (powiatowy, lekarz Urzędu Zdrowia Komisarjatu Rządu w Warszawie) dokonywa badania lekarskiego kandydata do służby nauczycielskiej

tylko na żądanie władz szkolnych. Kandydat, mający wymagane kwalifikacje zawodowe i ubiegający się o stanowisko nauczycielskie w szkole niepodlegającej władzy szkolnej I instancji, właściwej dla miejsca zamieszkania kandydata, ma prawo zgłosić się do tej władzy i prosić ją o skierowanie do pełniącego służbę na tym terenie lekarza urzędowego dla zbadania przydatności fizycznej do zawodu. Urzędowe świadectwo lekarskie winno być w zamkniętej kopercie przesłane przez lekarza urzędowego bezpośrednio tej władzy szkolnej, do której kandydat wniósł podanie o przyjęcie na stanowisko nauczycielskie.

Świadectwo lekarza państwowego zakładu kształcenia nauczycieli, wystawione kandydatowi bezpośrednio po ukończeniu przez niego tego zakładu, zastępuje świadectwo lekarza urzędowego, o którym mowa wyżej, na przeciąg trzech miesięcy od daty wystawienia. Świadectwa takie przechowują dyrekcje państwowych zakładów kształcenia nauczycieli i na życzenie abiturjentów przesyłają je do tych władz, u których abiturjenci ubiegają się o stanowiska nauczycielskie.

Świadectwa o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego powinny być wydawane ściśle według następującego schematu.

„Świadectwo lekarskie

o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego.

Po stwierdzeniu na podstawie . . . . .
 tożsamości osoby zaświadczam iż p. . . . .
 lat . . . . , zbadany (a) przeze mnie w dniu . . . . .
 nie wykazał (a) żadnych zboceń w organizmie, któreby uniemożliwiały mu (jej) pracę nauczycielską; specjalnie nie stwierdziłem u niego (niej):

1) rażącego oko wyglądu zewnętrznego, wydatnych kalectw i ułomności, wybitnych zniekształceń i zespęceń twarzy, tików i grymasów,

2) ciężkiej nieuleczalnej choroby skórnej, niezასłonej części ciała, przykrej woni z ust i z nosa,

3) rozwiniętej albo rozwijającej się poważnej choroby organicznej narządów wewnętrznych, zwłaszcza gruźlicy zewnętrznej lub wewnętrznej, niewyrównanej wady serca,

4) zaburzeń mowy (jąkania, seplenienia, belkotania), trudności w pisaniu (stałego drżenia rąk, kurczu pisarskiego),

5) wybitnego, nie dającego się naprawić zapomocą szkieł upośledzenia wzroku i upośledzenia słuchu,

6) zaburzeń w układzie nerwowym, nadmiernej i stałej pobudliwości i wybuchowości, jakichkolwiek oznak ciężkiej choroby nerwowej w rodzaju drgawek padaczkowych, skłonności do zaburzeń umysłowych itp.

Wobec tego uważam, że ze względu na stan swego zdrowia p. . . . . może jako nauczyciel (ka) czynny (a) pracować w szkole.

Podpis lekarza.

Miejscowość i data . . . . .

Uprawnionymi do wydawania świadectw lekarskich o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego są lekarze powiatowi, w Warszawie zaś jeden z lekarzy Wydziału Zdrowia przy Komisarjacie Rządu miasta Warszawy.

W razach wątpliwych lub na żądanie zdyskwalifikowanego kandydata przydatność fizyczną jego do zawodu nauczycielskiego badają i określają komisje lekarskie II instancji, powołane do życia rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 355) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 19 lutego 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 160)¹⁾.

7. Dyplom, wydany na podstawie ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach nauczycielskich (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828), uważa się za wystarczający dowód władania poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie. Podobnie wystarczającym dowodem władania poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie jest u kandydatów, którzy mają ukończoną szkołę średnią ogólnokształcącą lub zakład kształcenia nauczycieli, co najmniej dostateczna ocena z języka polskiego, uwidocz-

¹⁾ Komisje lekarskie dla funkcj. państw. Rozp. Rady Ministrów z dnia 7. II. 1936. Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 150.

niona w ostatnim świadectwie szkolnym kandydata na stanowisko nauczycielskie.

Jeżeli zaś kandydat nie może wykazać się żadnym z wymienionych wyżej dowodów poprawnego władania językiem polskim w słowie i piśmie, winien poddać się w jednym z państwowych zakładów kształcenia nauczycieli egzaminowi z języka polskiego. Program takiego egzaminu zostanie ustanowiony przez Ministerstwo.

8. Sposób postępowania władz szkolnych przy mianowaniu nauczycieli religii katolickiej jest przepisany okólnikiem Nr. O. Prez. 3284/26 z dn. 24 kwietnia 1926 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 104).

Przy mianowaniu nauczycieli religii ewangelickiej władze szkolne winny zasięgnąć o kandydacie opinii właściwego konsystorza.

Mianować nauczycielami religii prawosławnej mogą władze szkolne tylko tych kandydatów, którzy posiadają upoważnienie od właściwego biskupa.

ART. 5. Osoba, przeciw której toczy się postępowanie karno-sądowe, postępowanie upadłościowe lub ubezwłasnowolnienie, nie może być mianowana nauczycielem, dopóki trwa to postępowanie.

ART. 6. Kwalifikacje zawodowe, oraz warunki fizyczne, jakim odpowiadać powinni kandydaci na stanowiska nauczycielskie, określają osobne przepisy¹⁾.

¹⁾ Kwalifikacje zawodowe nauczycieli szkół pow.:

a) Rozp. Prez. Rzplitej z dnia 6. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258, zmienione rozp. z dnia 28. X. 1933. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660.

b) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 23. XI. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 881.

c) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 30. V. 1932. Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 487 w sprawie wykonania niektórych postanowień rozp. Prez. Rzpl. z dnia 6. III. 1928. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół pow.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania robót kobiecych w szkołach powszechnych. Zarządzenie Min. W.

Osobne przepisy określają również, w jakich przypadkach osoby, nie posiadające kwalifikacji zawodowych, przepisanych dla danej kategorii szkół, będą mogły uzyskać nominację na nauczyciela.

R. i O. P. z dn. 26. I. 1930. Nr. II. 27916/29. Dz. Urz. Min. Nr. 7, poz. 119.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania gospodarstwa domowego i robót ręcznych w szkołach powsz. Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dn. 19. III. 1931. Nr. II. 27939/30. Dz. Urz. Min. Nr. 4—5, poz. 46.

Studja i egzaminy z robót ręcznych jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 29. IX. 1934. Nr. II. S. 4880/34. Dz. Urz. Min. Nr. 8, poz. 122.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach powszechnych specjalnych. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 15. VI. 1929. Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 405.

Specjalne egzaminy zawodowe nauczycieli publicznych szkół powszechnych, oraz szkół specjalnych ogólnokształcących. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 22. XII. 1934. (Nr. B. P. 5332/34). Dz. Urz. Min. Nr. 10, poz. 157.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 22. XII. 1934. Nr. B. P. 13560/34. Dz. Urz. Min. Nr. 10, poz. 158.

Ustawa z dnia 26. IX. 1922 dotycząca kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących. Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 92, poz. 864.

Ustawa z dnia 12. I. 1929. Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 59 w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 26. IX. 1922 dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących. Dz. U. R. P. Nr. 9/1922, poz. 828 i ustawy z dnia 16. VII. 1924 w przedmiocie zmiany powyższej ustawy. Dz. U. R. P. Nr. 75/1924, poz. 740.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 10. XII. 1925 w sprawie kwalifikacji zawodowych duchownych rzym.-kat. do nauczania religii w szkołach średnich i sem. naucz. (Dz. Urz. Nr. 1. z roku 1926, poz. 3).

Rozp. Prezydenta Rzpl. z dnia 6. III. 1928 o kwali-

ART. 7. Do przyjęcia do służby nauczycielskiej potrzeba zezwolenia Ministra, jeżeli kandydat:

a) ukończył lat 40 życia i bezpośrednio przedtem nie pracował w szkolnictwie, lub nie pozostawał w służbie państwowej;

b) był karany sądownie lub wydalony ze służby państwowej (rządowej lub samorządowej).

fikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 68.

O kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach i na kursach zawodowych. Rozp. Prez. Rzp. z dnia 21. X. 1932. Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 774.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 28. XI. 1935. Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 593.

Rozp. Min. Rolnictwa z dnia 14. IX. 1927 w sprawie nauczania w ludowych szkołach rolniczych. Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 809.

Kwalifikacje zawodowe nauczycieli ludowych szkół rolniczych. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 2. XII. 1935. Dz. U. R. P. Nr. 96, poz. 605.

Kwalifikacje zawodowe nauczania religii mojszowej w szkołach średnich ogólnokształcących.

a) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 16. XI. 1926. Dz. U. R. P. Nr. 124, poz. 715.

b) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 17. IX. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 780.

c) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 15. IV. 1929. Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 299.

d) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 21. VI. 1932. Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 758.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 16. XI. 1927. Nr. 1, 15863/27 w sprawie badania lekarskiego nauczycieli, oraz kandydatów do służby nauczycielskiej. Dz. Urz. Min. Nr. 15, poz. 261.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 7. III. 1928. Nr. O. H. Fiz. 217/28 w sprawie badań zdrowotnych nauczycielstwa. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 78.

ART. 8. Nauczyciel może być stały lub tymczasowy.

Nauczyciel zostaje stałym z chwilą, gdy odpowiada trzem następującym warunkom:

1) ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej (art. 9);

2) posiada przepisane dla ustalenia kwalifikacje zawodowe dla danej kategorii szkół;¹⁾

3) w czasie służby otrzymał ostatnio co najmniej dostateczną ocenę kwalifikacyjną.

Przez pracę nauczycielską, wymaganą do ustalenia, należy rozumieć pracę w szkołach państwowych i publicznych, oraz prywatnych, mających pełne lub niepełne prawa szkół państwowych lub publicznych.

Z pracy w szkołach państwowych lub publicznych w charakterze nauczyciela kontraktowego uwzględnia się tylko te okresy czasu, w ciągu których nauczyciel uczył co najmniej 14 godzin tygodniowo.

Z pracy w szkołach prywatnych, mających wyżej wymienione prawa uwzględnia się do ustalenia

¹⁾ Kwalifikacje zawodowe do ustalenia nauczycieli. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 17. IX. 1931. Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 689.

Przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych. Zarz. Min. W. R. i O. P. z dnia 14. XII. 1928. Nr. I. 7702/28. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 3.

Oplata przy egzaminach praktycznych nauczycieli publ. szkół powszechnych. Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. B. P. 9981/35. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 41.

Egzamin państwowy na nauczyciela szkół średnich. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 24. IV. 1935. Dz. Urz. Min. Nr. 36, poz. 253.

tylko dwa lata, o ile nauczyciel uczył w nich przynajmniej po 14 godzin tygodniowo. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Minister może wliczyć i trzeci rok pracy w tych szkołach.

Z pracy w szkołach prywatnych bez praw Minister może w przypadkach wyjątkowych zaliczyć lata pracy pod tym samym warunkiem.

Nauczyciel stały otrzymuje dekret ustalenia w ciągu trzech miesięcy od chwili ustalenia.

Nauczyciel stały, posiadający studja wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami, otrzymuje po trzech latach stałej służby tytuł „profesora“.

Do ustępu drugiego art. 8.

Minister W. R. i O. P. rozp. z dnia 27. II. 1928, Nr. II. 15641/28. (Dz. Urz. Min. Nr. 13/212 odnośnie do punktu drugiego oznajmił co następuje: Ponieważ dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich istnieje tylko jeden typ kwalifikacyj zawodowych, bez rozróżnienia, czy idzie o nauczanie, czy o ustalenie, przeto za kwalifikacje, które zostały określone jako kwalifikacje do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828) zmienionej ustawą z dnia 16 lipca 1924. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 740).

9. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 do art. 8.

9. Dekrety ustalenia wydają:

a) nauczycielom szkół podległych bezpośrednio Ministrowi — Minister,

b) nauczycielom wszystkich innych szkół — kurator.

10. Nauczyciele, o których mowa w ustępie ostatnim art. 8, otrzymują pisma przyznające im tytuł „profesora“.

Władzą, uprawnioną do wystawiania takich pism jest:

a) minister — w odniesieniu do nauczycieli szkół bezpośrednio podległych ministrowi,

b) kurator — w odniesieniu do nauczycieli wszystkich innych szkół.

Do trzyletniego okresu służby stałej, będącego warunkiem uzyskania tytułu „profesora“ wlicza się czas służby bezpośrednio poprzedzający dzień 1 stycznia 1927 r., o ile służba ta w rozumieniu wówczas obowiązujących przepisów miała charakter służby stałej.

11. Za nauczycieli, posiadających studja wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami, będące jednym z warunków uzyskania tytułu „profesora“ uważa się tych, którzy złożą dowody złożenia egzaminów lub uzyskania stopnia akademickiego jednej ze szkół wyższych, wymienionych niżej w punkcie 12. Warunkiem jest — o ile idzie o szkoły poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej — z wyjątkiem Rosji — ukończenie studjów przed dniem 1 listopada 1918 r., o ile zaś idzie o osoby przynależne do jednej z przyznanych Polsce miejscowości Śląska Cieszyńskiego — przed dniem 10 sierpnia 1920 r. Studja w szkołach wyższych w Rosji winny być ukończone przed 1 października 1917 r., jako datą, od której ustrój tych szkół został zmieniony — z wyjątkiem Odessy i Kijowa, gdzie winny być ukończone przed dniem 1 listopada 1918 r.

12. Za szkoły wyższe w rozumieniu p. 11 instrukcji niniejszej rozumieć należy szkoły wyliczone w wykazie podanym w § 2 rozporz. Rady Ministrów z dnia 27 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 183) po wprowadzeniu w nim następujących zmian i uzupełnień:

Polska. Ustępowi dotyczącemu seminarjów duchownych nadać brzmienie: „Seminarja duchowne diecezjalne: we Lwowie (grecko-katolickie), w Poznaniu, Pelplinie, Płocku, Przemysłu (rzymsko-katolickie i grecko-katolickie), Stanisławowie (grecko-katolickie), Tarnowie i Włocławku, nadto wydział teologiczny i prawa kanonicznego Uniwersytetu Lubelskiego“.

W dowodach ukończenia studjów:

a) przy studjach prawnych dodać: „dyplom magistra ekonomji i świadectwo bądź dyplom złożenia egzaminów państwowych ze studjów prawnych, bądź ekonomicznych przy Wydziale Prawa i Umiejętności

Politycznych Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie“;

b) przy studiach filozoficznych dodać: „c) dyplom magistra filozofji“;

c) przy studiach politechnicznych dodać: „a) dyplom inżyniera“ — dalej jak w tekście ze zmianą numeracji;

d) przy studiach rolniczych, leśnych i ogrodniczych dodać: „a) dyplom inżyniera-rolnika, inżyniera-leśnika, inżyniera-ogrodnika“ — dalej jak w tekście ze zmianą numeracji;

e) na końcu dodać: „przy studiach górniczych i hutniczych: dyplom inżyniera-górnika lub hutnika w Akademji Górniczej w Krakowie“.

Niemcy. W ustępie: „Uniwersytety“ dodać: „Rosyjski Instytut Filologiczny przy Uniwersytecie Lipskim“.

Rosja. Na końcu wykazu szkół dodać: „Instytuty Handlowe w Moskwie i Kijowie“.

Belgia. W wykazie szkół dodać: „Collegium Americanicum w Lowanium“.

W ustępie o dowodach ukończenia studjów skreślić słowa: „potwierdzony przez Commission d'entérinement“.

Szwajcarya. Po słowach: „przy studiach uniwersyteckich“ dodać słowa: „dyplom bakałarza“.

Włochy. Między trzeci i czwarty ustęp wstawić nowy ustęp: „Oratorium Św. Franciszka Salezego w Turynie“.

13. Nauczycielom, pozostającym w służbie państwowej polskiej, a delegowanym zagranicę dla pełnienia obowiązków nauczycielskich, czas pracy w szkołach polskich zagranicą uwzględnia się przy obliczaniu czasu pracy nauczycielskiej, wymaganej do ustalenia.

ART. 9. Przez nieprzerwany trzyletni okres pracy nauczycielskiej (art. 8) rozumie się czas faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole. Za przerwę w faktycznem pełnieniu tych obo-

wiązków nie uważa się przerw z powodu choroby lub urlopu, jeżeli ich suma nie wynosi więcej, niż dwa miesiące. W razie, gdyby nauczyciel miał przerwy, trwające w sumie więcej niż dwa miesiące, to okres trzyletni przedłuża się o czas przerwy, przewyższającej dwa miesiące.

ART. 10. Prawa, nabyte w służbie państwowej na podstawie art. 8, nie przysługują zasadniczo nauczycielowi stałemu, który ustąpił ze służby państwowej i ponownie do niej wraca. Jednakże Minister może mu je przywrócić, zależnie od przyczyn, dla których nauczyciel wystąpił ze służby, i od sposobu, w jaki to uczynił.

ART. 11. Mianowanie na stałe posady nauczycieli, oraz na stanowiska dyrektorów i kierowników szkół odbywa się na podstawie konkursu.

Na każdą nowoutworzoną lub opróżnioną stałą posadę nauczyciela, czy stanowisko dyrektora i kierownika szkoły, o ile nie zostanie zajęte w drodze służbowej lub dyscyplinarnej, ogłasza się konkurs:

a) na dyrektorów i kierowników szkół do dni 30-tu;

b) na nauczycieli — najpóźniej w przeciągu trzech miesięcy.

Terminy liczy się od dnia utworzenia lub opróżnienia stanowiska.

Mianowanymi na stałe posady w drodze konkursu mogą być tylko nauczyciele stali (art. 8).

Posad i stanowisk, na które rozpisano konkurs, nie należy przed jego rozstrzygnięciem nadawać na stałe osobom, przeniesionym w drodze służbowej lub na własną prośbę.

Przy podwyższeniu stopnia organizacyjnego szkoły powszechnej z pierwszego stopnia na stopień

wyższy, lub złączeniu kilku szkół stopnia pierwszego w jedną szkołę stopnia wyższego, należy rozpisać konkurs na jej kierownika.

Postanowienia artykułu niniejszego nie mają zastosowania do duchownych nauczycieli religii katolickiej.

14. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 11.

14. Mianowania w drodze konkursu na stałe posady nauczycielskie lub na stanowiska dyrektorów lub kierowników szkół dokonywują:

a) kurator — w odniesieniu do nauczycieli i kierowników szkół podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu;

b) minister — w odniesieniu do wszystkich innych nauczycieli, dyrektorów lub kierowników.

15. Każda nowoutworzona lub opróżniona stała posada nauczycielska lub stanowisko dyrektora albo kierownika szkoły może być obsadzona w drodze przeniesienia z urzędu (art. 51), lub dyscyplinarnego (art. 73, punkt 6) przed ogłoszeniem na nią konkursu. W okresie między rozpisaniem konkursu a jego rozstrzygnięciem stała posada nauczycielska lub stanowisko dyrektora albo kierownika może być obsadzone jedynie w drodze przeniesienia dyscyplinarnego (art. 73, punkt 6).

W razie negatywnego rozstrzygnięcia konkursu posada ta lub stanowisko może być obsadzone według uznania właściwej władzy.

Przez uzyskanie stałej posady nauczyciela lub stanowiska dyrektora albo kierownika w myśl dwóch pierwszych ustępów niniejszego punktu, nauczyciel nie uzyskuje praw, związanych z nadaniem tej posady lub stanowiska drogą konkursu (art. 51), o ile ich nie posiadał na poprzednio zajmowanej posadzie lub stanowisku.

16. Mianowanie na podstawie konkursu (art. 11) na stałe posady nauczycielskie lub na stanowiska dyrektorów albo kierowników szkół zasadniczo winno być dokonywane w następujących terminach:

a) jeżeli rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło po 31 stycznia danego roku — od dnia 1 sierpnia tegoż roku;

b) jeżeli rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło po 31 lipca danego roku — od dnia 1 lutego następnego roku.

17. Jeżeli szkoła powszechna, której kierownik uzyskał to stanowisko w drodze konkursu, zostaje organizacyjnie zmieniona w jeden z następujących sposobów:¹⁾

a) z dwuklasowej — na trzy lub czteroklasową,

b) z trzyklasowej — na czteroklasową,

c) z pięcioklasowej — na sześć lub siedmioklasową, oraz jeżeli kierownik dotychczasowy posiada kwalifikacje formalne, wymagane dla kierowania szkołą o podwyższonym stopniu organizacyjnym i co najmniej zadowalającą ocenę pracy, nie należy na stanowisko kierownika tej szkoły ogłaszać konkursu, lecz wystawić dotychczasowemu kierownikowi nowe pismo, mianujące go kierownikiem szkoły o podwyższonym stopniu organizacyjnym.

We wszystkich innych przypadkach podwyższenia stopnia organizacyjnego szkoły powszechnej lub w razie złączenia kilku szkół w jedną szkołę wyższego stopnia organizacyjnego należy rozpisać konkurs na jej kierownika.

ART. 12. Kierownikiem szkoły powszechnej drugiego lub trzeciego stopnia może zostać nauczyciel nie wcześniej, niż po dwóch latach pracy w charakterze nauczyciela stałego.

Dyrektorem szkoły średniej może zostać nauczyciel stały nie wcześniej, niż po ośmiu latach pracy nauczycielskiej.

Dyrektorem szkoły zawodowej Minister może zamianować wybitnego fachowca, nie mającego za sobą pracy nauczycielskiej, jeśli wzamian tego kandydat ma co najmniej pięcioletnią praktykę zawodową.

¹⁾ obecnie:

a) z I stopnia — na szkołę stopnia II-go;

b) z II stopnia — na szkołę stopnia III-go.

Dyrektorem państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zamianować wybitnego kierownika szkoły prywatnej, chociażby ten nie miał za sobą pracy w szkole państwowej, jeżeli odpowiada warunkom art. 8 i ma za sobą 8 lat pracy nauczycielskiej.

Dyrektor szkoły, który otrzymał stanowisko w sposób, wskazany w ustępach 3 i 4 artykułu niniejszego, uzyskuje ustalenie po trzech latach pracy w charakterze dyrektora przy jednoczesnym spełnieniu pozostałych warunków, określonych w art. 8.

18. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 12.

18 Przez dyrektora szkoły średniej, o którym mowa w ustępie drugim art. 12, należy rozumieć nie tylko dyrektora szkoły ogólnokształcącej, ale również dyrektora zakładu kształcenia nauczycieli.

19. Dyrektorowi szkoły, który otrzymał stanowisko w sposób wskazany w ustępach: trzecim i czwartym art. 12, właściwy kurator wydaje dekret ustalenia.

ART. 13. Objęcie służby w razie mianowania na podstawie art. 3 albo ustępów: trzeciego lub czwartego art. 12 ma nastąpić w dniu, wyznaczonym przez władzę, a jeśli go nie wyznaczyła, w ciągu dni piętnastu po doręczeniu pisma nominacyjnego.

Dla objęcia służby nauczyciel ma zgłosić się do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na piśmie nominacyjnym.

W razie niezgłoszenia się w określonym terminie, nominacja (ustęp 1) traci ważność, jeżeli mianowany w ciągu dalszych dni piętnastu nie usprawiedliwił zwłoki na piśmie.

20. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 do art. 13.

20. Uznanie zwłoki w objęciu obowiązków służbowych za usprawiedliwioną, należy do władzy mianującej.

ART. 14. Nauczyciel tymczasowy przy objęciu służby składa przyrzeczenie służbowe, nauczyciel stały przy ustaleniu — przysięgę służbową.

Tekst przyrzeczenia, względnie przysięgi ustali drogą rozporządzenia Minister.

Datę złożenia przyrzeczenia, względnie przysięgi, zaznacza władza na piśmie nominacyjnym i na dekreście ustalenia.

§ 1. rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 11 września 1936 r. Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 542.

Przysięga służbowa, składana przez nauczyciela przy ustalaniu, brzmi jak następuje:¹⁾

„Przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu, że w wykonaniu swych obowiązków służbowych, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej mi młodzieży przyczyniać się będę ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę.

Wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu, przepisów prawa strzec będę pil-

¹⁾ Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 11. IX. 1936 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 1. VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli. Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 542.

Na podstawie art. 14, 29 ust. 2, 30 i 98 ustawy z dnia 1. VII. 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9. XI. 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873 ze zmianami wprowadzonymi rozp. Prez. Rzp. z dnia 28. X. 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660 zarządza się co następuje: (uwzględniono przy poszczególnych artykułach ustawy)

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia (tj. 8. X. 1936 r.). Równocześnie traci

nie, obowiązki swego stanowiska spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia mych przełożonych wykonywać dokładnie a tajemnicy urzędowej dochowam.

Tak mi Panie Boże dopomóż“.

Przyrzeczenie służbowe brzmi, jak przysięga służbowa po skreśleniu w niej słów:

„Przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu, że“ oraz zmianie zdania: „Tak mi Panie Boże dopomóż“ na zdanie:

„Tak przyrzekam“.

21. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 do art. 14.

21. Przysięgę względnie przyrzeczenie służbowe, odbierają:

a) od nauczycieli i kierowników szkół, podległych inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny;

b) od wszystkich innych nauczycieli — właściwy dyrektor lub kierownik;

c) od dyrektorów i kierowników szkół, bezpośrednio podległych kuratorowi — kurator;

d) od dyrektorów i kierowników szkół, bezpośrednio podległych ministrowi — minister.

22. Przyrzeczenie służbowe odbiera się przy objęciu służby przez nauczyciela, przysięgę służbową zaś przy wręczeniu mu dekretu ustalenia.

Osoba odbierająca przysięgę, względnie przyrzeczenie, zaznacza na dekreście ustalenia, względnie na piśmie nominacyjnym, datę złożenia przysięgi lub przyrzeczenia.

Przysięgę względnie przyrzeczenie składa się w obecności 2 świadków. Po złożeniu przysięgi (przyrzeczenia), składający ją (je) podpisuje tekst rot przysięgi (przyrzeczenia) na osobnym półarkuszu. Pod podpisem składającego przysięgę (przyrzeczenie) odbierający ją (je) pisze:

moc obowiązującą rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 22. XII. 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787.

„Powyższą przysięgę (przyrzeczenie) od p. . . .
nauczyciel . . . . . (nazwa szkoły)
w dniu dzisiejszym w obecności świadków pp. . . .
. . . . . (imiona i nazwiska świadków)
odebrałem . . . . .
(miejsceowość) . . . . . (data) . . . . .

Poczem kolejno podpisują: odbierający przysięgę (przyrzeczenie) i świadkowie.

Powyższy podpisany tekst rot przysięgi (przyrzeczenia) przechowuje się w aktach tej władzy, która prowadzi wykaz stanu służby nauczyciela.

ART. 15. Terminem, od którego liczy się służba nauczycielska, o ile nie była przerywana, jest termin oznaczony w pierwszym bez względu na kategorię szkoły piśmie nominacyjnym, lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby.

W razie bezpośredniego przejścia do służby nauczycielskiej z państwowej służby cywilnej, na którą niniejsza ustawa nie rozciąga się, lub ze służby wojskowej — czas służby nauczycielskiej liczy się — o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, — od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Jeżeli służba nauczycielska była przerywana, to terminem, od którego liczyć się będzie, jest termin oznaczony w pierwszym po ostatniej przerwie piśmie nominacyjnym lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby w ostatnim jej okresie.

Czas spędzony w służbie nauczycielskiej przed przerwą Minister może zaliczyć w całości lub w części do służby nauczycielskiej.

Czas pracy kontraktowej, podczas pełnienia której nauczyciel otrzymał nominację, zalicza się

w całości do służby nauczycielskiej wraz z przerwami wakacyjnymi, łączącymi się bezpośrednio z okresem pracy, jeżeli nauczyciel kontraktowy uczył przynajmniej 14 godzin tygodniowo.

Okres pracy, podczas którego nauczyciel kontraktowy uczy mniej, aniżeli 14 godzin tygodniowo, oraz czas pracy kontraktowej przerywanej Minister może zaliczyć do służby nauczycielskiej w całości lub w części.

Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego artykułu niniejszego nie mają zastosowania przy obliczaniu czasu służby nauczycielskiej, policzalnego do wyслуги emerytalnej.

Nauczycielom przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych właściwy Minister za zgodą Ministra Skarbu może w całości lub w części zaliczyć do służby nauczycielskiej czas poprzedzającej służbę nauczycielską pracy zawodowej nie w zawodzie nauczycielskim lub służby państwowej nienauczycielskiej, o ile ta praca zawodowa lub służba państwowa nienauczycielska przysposobiła ich do wykonywania czynności w szkole zawodowej.

Minister lub upoważniona przez niego władza szkolna może zaliczyć nauczycielom do czasu służby pracę odbytą w szkołach państwowych państw obcych lub czas pracy zawodowej, dającej kwalifikację i doświadczenie, uzdalniające ich do służby nauczycielskiej¹⁾.

Terminem, od którego liczy się stała w rozumieniu ustawy niniejszej służba nauczycielska, jest termin oznaczony w dekrete ustalenia.

¹⁾ Dodany nowy ustęp rozp. Prez. Rzp. z dnia 28. X. 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660.

23. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 do art. 15.

23. Postanowienia art. 15 (z wyjątkiem postanowień ustępu ósmego), zawierają przepisy ustanawiające sposób zaliczania czasu państwowej polskiej służby nauczycielskiej oraz czasu pracy kontraktowej w szkołach państwowych lub publicznych w Państwie Polskiem.

Postanowienia te nie obejmują sposobu zaliczania służby w b. państwach zaborczych lub pracy zawodowej w szkołach prywatnych do uposażenia lub wyслуги emerytalnej, obowiązują natomiast nadal w tych sprawach postanowienia artykułów: 107, 108 i 109 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), oraz artykułów 81, 84, 85, 94 i 97 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46).²⁾

ART. 16. W razie powrotu do służby nauczycielskiej ze służby w organach administracji szkolnej czas służby w administracji szkolnej wlicza się do czasu służby nauczycielskiej.

Rozdział III.

WYKAZ SŁUŻBOWY.

ART. 17. Dla każdego nauczyciela prowadzi władza szkolna wykaz służbowy, do którego wpisuje się wszystkie istotne dane, dotyczące nauczyciela i przebiegu jego służby.

Nauczyciel przy pierwszym objęciu służby składa władzy służbowej dokumenty osobiste, potrzebne do wypełnienia wykazu służbowego, w dalszym zaś ciągu służby obowiązany jest składać dokumenty, stwierdzające zmiany, które nie wynikają z zarządzeń władzy.

²⁾ Zob. art. 34 i 36.

Władza zatrzymuje w aktach urzędowych odpisy złożonych dokumentów, same zaś dokumenty zwraca ich właścicielowi.

Nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz służbowy, czynić z niego odpisy i wnosić reklamacje.

Wzór wykazu służbowego, jako też szczegółowe przepisy co do jego wypełnienia i prowadzenia ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

24. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 do art. 17 i 18.

24. Wymienione w ustępie drugim art. 17 dane, wciągnane do wykazu stanu służby, winny być oparte zasadniczo na oryginałach urzędowych dokumentów, przy czem obok wyciągu z tych dokumentów, wprowadzonego do wykazu, należy podać w specjalnej rubryce, bądź w „uwagach“, bądź wreszcie w nawiasie, bezpośrednio za wpisem, nazwę władzy, która dokument wystawiła, oraz numer i datę dokumentu np. w rubryce 3 punktu IX wykazu (wykształcenie ogólne i zasadnicze zawodowe), dotyczącej wykształcenia wyższego, po wpisaniu studjów, egzaminów i daty ich złożenia należy podać w nawiasie np. „Rektor Uniwersytetu Warszawskiego, Nr. 31.275 dnia 15 lipca 1927 r.“

Odpisy dokumentów, na podstawie których dokonano wpisu do wykazu stanu służby, winny być zszyte i przechowywane w aktach urzędu razem z wykazem.

Spostrzeżenia o pracy nauczyciela, oparte bezpośrednio na faktach, zbadanych podczas wizytacji, powinny być wciągnane do wykazu kwalifikacyjnego najdalej w ciągu 4 tygodni od dnia wizytacji.

25. Do wykazu kwalifikacyjnego nie należy wciągać spostrzeżeń o pracy oraz ocen pracy nauczyciela, dokonanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r.

Odpisy dokumentów, na podstawie których dokonano wpisu do wykazu stanu służby, winny być zszyte i przechowywane w aktach urzędu razem z wykazem.

Rozdział IV.

OCENA PRACY NAUCZYCIELA.

ART. 18. Dla każdego nauczyciela prowadzi władza szkolna kartę kwalifikacyjną, która obejmuje oceny kwalifikacyjne nauczyciela.

Oceny kwalifikacyjne sporządza się co najmniej raz na dwa lata.

Ocena kwalifikacyjna składa się z opinii 2-ch osób, powołanych do wykonywania nadzoru służbowego.

Stopnie oceny kwalifikacyjnej są następujące: dobry, dostateczny i niedostateczny.

Szczegółowe przepisy o kwalifikowaniu ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów¹⁾.

ART. 19. Jeżeli ocena jest niedostateczna, władza winna przesłać nauczycielowi orzeczenie pisemne z podaniem motywów oceny drogą służbową; w takim razie może nauczyciel w przeciągu dni 14 od dnia, następującego po doręczeniu mu orzeczenia, wnieść odwołanie przeciw niedostatecznej ocenie do władzy bezpośrednio wyższej od tej, która ocenę wydała, nie wyższej jednak od kuratora okręgu szkolnego.

Odwołanie winno być rozstrzygnięte w ciągu trzech miesięcy, przy czem do czasokresu tego nie wlicza się feryj szkolnych.

¹⁾ Zob. „Komisje dyscyplinarne nauczycieli“.

Rozdział V. OBOWIĄZKI ¹⁾.

ART. 20. Nauczyciel obowiązany jest wiernie służyć Rzeczypospolitej i w tym duchu wychowywać młodzież, przestrzegać ściśle ustaw i rozporządzeń, pełnić obowiązki swego zawodu gorliwie, sumiennie i bezstronnie, oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzanej sobie młodzieży, i spełniać, co temu dobru służy, a unikać wszystkiego, coby mu mogło szkodzić.

ART. 21. W wykonaniu praw obywatelskich nauczyciel winien kierować się zawsze względami na szczególne obowiązki, jakie nakłada nań piastowanie publicznego urzędu, a przede wszystkim stanowisko wychowawcy.

W szczególności winien nauczyciel dążyć do utrzymania stałej łączności i zgodnego stosunku z rodzicami uczniów swej szkoły bez względu na ich wyznanie, narodowość, społeczne stanowisko i partyjno-polityczną przynależność.

Przy wykonywaniu przysługującego prawa publicznego omawiania spraw szkolnictwa, rozporządzeń i zarządzeń władz szkolnych nauczyciel obowiązany jest przestrzegać, by omawianie było ściśle rzeczowe, a forma jego nie uwłaczała powadze władz szkolnych.

ART. 22. Nauczyciel obowiązany jest wypełniać zlecenia służbowe swoich przełożonych, o ile one wyraźnie nie sprzeciwiają się obowiązującym przepisom.

¹⁾ Zob. art. 67.

Jeżeli zlecenie służbowe jest w przekonaniu nauczyciela przeciwne dobru służby, albo dobru publicznemu w ogólności, albo też zawiera znamiona pomyłki co do faktu lub co do prawa, nauczyciel powinien wyjawić swoje spostrzeżenie władzy, która wydała zlecenie, a gdyby mimo to otrzymał ponownie to samo zlecenie, wykonać je. Jeżeli zlecenie było ustne, może zażądać, aby mu zostało powtórzone na piśmie. W przypadkach, kiedy znoszenie się z władzą pociągnęłoby za sobą niewykonalność lub bezprzedmiotowość zlecenia, nauczyciel obowiązany jest wykonać je, o ile nie grozi stąd niepowetowana szkoda. Po wykonaniu takiego zarządzenia nauczyciel ma jednakże prawo zawiadomić o wykonaniu szkodliwego jego zdaniem zarządzenia władzę bezpośrednio przełożoną nad tą, która wydała zlecenie.

ART. 23. Pisma w sprawach służbowych lub osobistych, dotyczących się stosunku służbowego, nauczyciel powinien składać za pośrednictwem swego bezpośredniego przełożonego.

33. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 do art. 23.

33. Pisma nauczycieli wnoszone z pominięciem przepisów art. 23 należy pozostawić bez odpowiedzi, a autorów ich pociągnąć do odpowiedzialności służbowej.

ART. 24. Nauczyciel jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość, dzięki swemu stanowisku służbowemu, o ile sprawy te wyraźnie uznano za poufne, lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne, inne względy służbowe, albo interes uczniów lub ich rodziców. W szczególności zaś nauczyciel winien zachować w tajemnicy prze-

bieg obrad rad pedagogicznych (pełnych lub klasowych)¹⁾.

Nauczyciel powinien zachować tajemnicę wobec każdego, komu nie jest obowiązany donosić o tych sprawach służbowo, o ile właściwa władza w poszczególnym wypadku nie uwolni go od tego obowiązku.

Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie czynnej służby, jak też po przejściu w stan nieczynny, pozasłużbowy i na emeryturę oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

ART. 25. Nauczyciel obowiązany jest zarówno w wykonywaniu obowiązków zawodowych, jak i poza służbą nauczycielską strzec powagi stanu nauczycielskiego, zachowywać się zawsze zgodnie z wymaganiami karnośći służbowej i unikać wszystkiego, co mogłoby obniżyć godność i zaufanie, którego stanowisko nauczycielskie wymaga.

W szczególności:

1) Nie wolno nauczycielowi żądać, ani przyjmować darów, ani innych korzyści, ofiarowanych mu bezpośrednio lub pośrednio z powodu czynności służbowych, związanych z jego stanowiskiem.

2) Nie wolno nauczycielowi oddawać się takiemu zajęciu ubocznemu, które mogłoby przeszkadzać w spełnianiu powinności nauczycielskich, nie odpowiada powadze stanu nauczycielskiego, lub też mogłoby wywołać uzasadnione przypuszczenie stronnictwośći lub interesowności.

¹⁾ Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25. VI. 1923 Dz. Urz. Min. Nr. 13, poz. 109, zawiera „Regulamin Rad Pedagogicznych publ. szkół powszechnych“.

Regulamin Rad Pedagogicznych w szkołach średnich (rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 22. III. 1926. L. II 2440/26 Dz. Urz. Min. Nr. 6, poz. 45).

Nie wolno nauczycielowi przyjmując zajęcie ubocznego, przynoszącego mu jakąkolwiek korzyść materialną, bez zezwolenia Ministra, lub władzy przez niego upoważnionej.

3) Nie wolno nauczycielowi wchodzić z związku lub zmywy, mogące zakłócić należyty bieg zarządu państwowego, lub normalne spełnianie obowiązków nauczycielskich,

4) Bez zezwolenia władzy nie wolno nauczycielowi należeć do żadnych związków zagranicznych.

Również po przeniesieniu w stan nieczynny lub pozasłużbowy winien nauczyciel zachowywać się w sposób, któryby powadze jego stanowiska nie ubliżał.

§ 2 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 22. II 1933, Dz. Urz. Min. Nr. 5, poz. 95 w brzmieniu rozp. z dnia 11. II 1934 Nr. B. P. 6226/34, Dz. Urz. Min. Nr. 6—7, poz. 9.

Upoważnia się: Kuratorów okręgów szkolnych (województwo śląskie i kuratora Liceum Krzemienieckiego) tudzież inspektorów szkolnych — do udzielania zezwoleń na przyjęcie zajęć ubocznych nauczycielom, kierownikom i dyrektorom szkół bezpośrednio im podległych. Osobna instrukcja określi zasady udzielania tych zezwoleń, jakoteż rodzaje zajęć ubocznych, których wykonanie nie będzie wymagało indywidualnych zezwoleń¹⁾.

¹⁾ Zajęcia uboczne nauczycieli.

a) Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 21. XI 1927 Nr. II 15754/II Dz. Urz. Min. Nr. 1, z r. 1928, poz. 17.

b) Instrukcja z dnia 3. IX. 1934 (B. P. 7919/34 w sprawie zezwolenia na płatne zajęcia uboczne nauczycielom, kierownikom i dyrektorom szkół, podległych bezpośrednio inspektorom szkolnym lub kuratorom okręgów szkolnych (województwie śląskiemu i kuratorowi Liceum Krzemienieckiego).

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 124.

W związku z treścią § 2 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 28. II. 1933 r. w sprawie wykonania postanowień art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1. VII. 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli Dz. Urz. Min. Nr. 5/95 zmienionego rozp. z dnia 11. VII. 1934, Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6—7, poz. 91 zarządzam co następuje:

Szerząca się na tle kryzysu ogólnoswiatowego klęska bezrobocia kładzie na władze uprawnione do wydawania zezwoleń na zajęcia uboczne obowiązek bardzo ostrożnego udzielania tych zezwoleń i to w przypadkach kiedy funkcjonariusz państwowy znajduje się w nader trudnych warunkach materialnych, (jest obciążony liczną rodziną, kształci dzieci itd.) lub kiedy wyższe względny dobra publicznego wymagają, aby osoby, posiadające wystarczające na utrzymanie rodziny uposażenie służbowe (lub dochody z innych źródeł majątkowych), pełniły dodatkowo pewne zajęcia uboczne jako w danej chwili niezastąpione.

Apeluję do Panów Kuratorów i Inspektorów Szkolnych, aby przez właściwe i ograniczone udzielanie zezwoleń na płatne zajęcia uboczne umożliwili obejmowanie wolnych stanowisk w szkolnictwie prywatnym lub doksztalcającym samorządowym przez nauczycieli, pozostających bez pracy mimo posiadania odpowiedniego wykształcenia pedagogicznego.

Zatrudnienie tych nauczycieli chociażby w niewielkim wymiarze godzin ułatwi im przynajmniej skromną egzystencję i uchroni od krańcowej nędzy.

Przy rozpatrywaniu podań o zezwolenia na zajęcia uboczne należy kierować się następującymi wytycznymi:

I. Nie należy wogóle udzielać zezwoleń na zajęcia uboczne:

1) nauczycielom samotnym, którzy nie mają na swem utrzymaniu rodzeństwa, wstępnych lub zstępnych krewnych,

2) nauczycielom, których współmałżonek pracuje zarobkowo.

II. W przypadkach, kiedy w rodzinie pracuje tylko mąż lub żona, należy brać pod uwagę wysokość posiadanego miesięcznego dochodu ze wszystkich źródeł dochodowych.

W razie gdy głowa rodziny ma na utrzymaniu prócz współmałżonka i dzieci, jeszcze krewnych, lub kiedy nauczyciel samotny ma na utrzymaniu krewnych, przy udzielaniu zezwoleń należy uwzględniać tę ich specjalną sytuację.

III. W ramach wskazówek powyższych należy zwracać uwagę na zachowanie następujących dodatkowych warunków:

1) zezwoleń na zajęcia uboczne można udzielać wtedy, gdy to zajęcia będzie w sposób niewątpliwy stanowiło składową część naukowej i naukowo-pedagogicznej pracy nauczyciela, gdy wymiar jego będzie niewielki i gdy nie będzie przeszkadzało w spełnianiu normalnych obowiązków szkolnych.

Natomiast nie jest pożądane udzielanie zezwoleń nauczycielom na wykonywanie jakiegokolwiek zawodu wolnego, przynoszącego im materialne korzyści jak: praktyki lekarskiej, farmaceutycznej, kupieckiej itp. Od zasady tej można robić wyjątki, jeżeli uzna się, że zajęcia uboczne stanowić będzie element dodatni dla pracy nauczycielskiej przez odświeżanie wiadomości fachowych nauczyciela i stykanie go z życiem praktycznym, jak np. dodatkowe zatrudnienie w instytucjach handlowych — nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach handlowych, albo dodatkowe zajęcia nauczyciela chemii — w laboratorium chemicznym.

2) Na udzielanie lekcji w zakładach prywatnych można zezwalać o ile łączna ilość godzin zajęć obowiązkowych, nadliczbowych i w szkole prywatnej nie przekracza w zasadzie liczby godzin zajęć obowiązkowych nauczyciela, zwiększonej o 10, przyczem w żadnym przypadku łączna ilość zajęć nie może przekraczać 36 godzin tygodniowo.

3) Nie należy udzielać zezwoleń na pełnienie obowiązków urzędnika płatnego w jakiegokolwiek instytucji prywatnej lub samorządowej, a w szczególności wójta, burmistrza lub komisarza miasta, członka dyrekcji instytucji finansowej i bankowej, związków, kooperatyw.

Dopuszczalne jest jednak udzielanie zezwoleń wówczas, gdy zajęcia nauczyciela w spółdzielni wiejskiej ma charakter pracy obywatelskiej, w szczególności, gdy z powodu braku na miejscu elementu inteligentnego,

zajęcie nauczyciela w spółdzielni może wywrzeć zasadniczy wpływ na powodzenie tej instytucji tak ważnej dla podniesienia miejscowego dobrobytu i kultury.

4) Nie należy udzielać zezwoleń dyrektorom, kierownikom lub nauczycielom na utrzymywanie t. zw. „stancji uczniowskich“, t. j. przyjmowanie uczniów własnego zakładu naukowego na mieszkanie.

Jedynie za osobnem zezwoleniem Kuratorjum mogą wyjątkowo nauczyciele przyjmować na stancję uczniów z innych szkół danej miejscowości.

IV. Wykonywanie zajęć ubocznych, noszących charakter prac kulturalno-społecznych, naukowych, literackich i artystycznych nie wymaga wogóle uzyskiwania indywidualnych zezwoleń.

V. W przypadkach, gdy stan faktyczny sprawy nie odpowiada wyłuszczonej w niniejszej instrukcji zasadom, a mimo to podanie zasługuje na uwzględnienie, należy je przesłać wraz z wyczerpującem uzasadnieniem do decyzji Ministerstwa.

e) *Ograniczenie w obejmowaniu stanowisk w niektórych przedsiębiorstwach i instytucjach finansowych. Dekret Prez. Rzp. z dnia 13. IX 1936, Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 500.*

d) *Uposażenie nauczycieli czasowo przydzielonych lub przeniesionych. Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 176 z dnia 2. XII. 1932. B. P. 17721/32. Dz. Urz. Min. Nr. 9, poz. 111. (zob. art. 34 ustawy).*

ART. 26. Nauczyciel obowiązany jest wybrać stałe miejsce zamieszkania tak, by mógł podobać punktualnie wszystkim obowiązkom służbowym¹⁾

Powinien podać do wiadomości bezpośrednio przełożonego adres swego zamieszkania i zgłosić każdą jego zmianę. To samo obowiązuje co do miejsca pobytu poza miejscem stałego zamieszkania, jeżeli nauczyciel przebywa w niem dłużej niż dwa tygodnie. Nauczyciel w stanie nieczynnym lub pozasłużbowym powinien podać adres swego

¹⁾ Zob. art. 95.

zamieszkania do wiadomości władzy, której ostatnio podlegał.

ART. 27. Nauczyciel jest obowiązany najpóźniej do dni 14 po zawarciu małżeństwa donieść o tem władzy.

ART. 28. Nauczyciel obowiązany jest donieść możliwie rychło swemu bezpośredniemu przełożonemu o każdej przeszkodzie w wykonaniu obowiązków służbowych z podaniem przypuszczalnego czasu trwania tej przeszkody.

Władza może zażądać odpowiednich dowodów, stwierdzających istnienie przeszkody, a jeżeli jest nią choroba, — przyjąć do wiadomości świadectwo o chorobie, wystawione przez lekarza ordynującego, lub zarządzić urzędowe badanie bądź przez lekarza urzędowego, bądź przez komisję lekarską.

Na czas połogu należy się nauczycielce z reguły sześciotygodniowy urlop. Urlop dłuższy winien być udzielony na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego.

Urzędowe świadectwo lekarskie o chorobie nauczyciela winno być decydujące dla postanowienia władzy.

Nieobecność w służbie nauczycielki, spowodowana okresem połogu, nie pociąga żadnej zmiany w jej uprawnieniach służbowych.

Nauczyciel, którego nieobecność na służbie z powodu choroby trwa dłużej niż rok, może być zarządzeniem władzy zwolniony ze stanowiska przy ewentualnem zastosowaniu postanowień ustawy emerytalnej.

O ile stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, nauczyciel może wstrzy-

mać się od pełnienia służby nie inaczej, jak po otrzymaniu urlopu. Prośba o taki urlop ma być do dni 30 rozpatrzona i rozstrzygnięta¹⁾).

Za czas samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie nauczyciel traci uposażenie. Wypłacone uposażenie winno być potrącone przy najbliższej wypłacie uposażenia. Oprócz tego władza może wytoczyć nauczycielowi dochodzenia dyscyplinarne.

W wypadku, gdy nauczyciel zostanie przez komisję dyscyplinarną uwolniony od zarzutu samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności, potrąconą część uposażenia należy mu zwrócić.

34. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 28.

34. Przez urzędowe świadectwo lekarskie, o którym mowa w art. 28, należy rozumieć świadectwo wydane przez lekarza urzędowego lub przez komisję lekarską na żądanie władz szkolnych. Skierowując takie żądanie do lekarza urzędowego, władze szkolne powinny zaznaczać w niem wyraźnie cel badania lekarskiego.

W wypadkach dla władzy wątpliwych o tem, czy zachodzi wypadek choroby, stanowiącej przeszkodę w wykonywaniu obowiązków służbowych, czy też stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, zasadniczo decyduje treść urzędowego świadectwa lekarskiego. W razie pewnych wątpliwości przy interpretowaniu świadectwa lekarskiego władze szkolne winny zasięgać opinii wizytatora higieny szkolnej.

Wydalenie się z miejsca zamieszkania bez zezwolenia władzy stwarza domniemanie, że stan zdrowia nauczyciela nie stanowi przeszkody w wykonywaniu obowiązków służbowych.

¹⁾ Zob. art. 45.

Jeżeli świadectwo lekarskie było wystawione przez lekarza urzędowego, na prośbę nauczyciela można go poddać badaniu komisji lekarskiej.

35. Jeżeli zachodzi konieczność urzędowego badania lekarskiego nauczyciela chorego, czasowo zamieszkałego na terenie niepodległym jego władzy przełożonej, wówczas na żądanie tej władzy zarządzi urzędowe badanie lekarskie nauczyciela tą władzą, na której terenie, czasowo przez nauczyciela zamieszkałym, podlegają bezpośrednio szkoły tej samej kategorii, do jakiej należy szkoła, w której nauczyciel pełni służbę.

36. Sześciotygodniowego urlopu na czas połogu udziela nauczycielce z reguły ta władza, której bezpośrednio podlega szkoła, w której nauczycielka pełni służbę.

37. Jeżeli nauczyciel, korzystający z urlopu dla poratowania zdrowia, pragnie uzyskać przedłużenie tego urlopu, winien w drodze przepisanej wnieść prośbę na taki czas przed końcem posiadanego już urlopu, by umożliwił władzy powzięcie decyzji przed upływem terminu, na jaki urlop miał udzielony. Nieotrzymanie rozstrzygnięcia władzy przed upływem tego terminu nie może być uważane przez nauczyciela za milczące przedłużenie urlopu.

Prośbę nauczyciela o przedłużenie urlopu, którego konieczność jest potwierdzona urzędowym świadectwem lekarskim, winny władze załatwić z należnym pośpiechem.

38. Samowolną, nieusprawiedliwioną nieobecność w służbie nauczyciela, do której nie ma zastosowania ustęp ostatni art. 61 należy traktować jako występek służbowy (art. 71) i dlatego władza, wydając zarządzenie o potrąceniu nauczycielowi uposażenia za czas samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie winna, o ile nauczyciel tego zażąda, wdrożyć przeciwko nauczycielowi dochodzenie dyscyplinarne.

ART. 29. Wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół określa Minister Wyz. Rel. i Ośw. Publ.¹⁾

¹⁾ Art. 29 ust. 1 w brzmieniu rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660.

W niedziele i święta nauczyciel jest zasadniczo wolny od zajęć służbowych. Minister wyda rozporządzenie, określające, w jakich wypadkach i którzy nauczyciele będą obowiązani do uczęszczania na nabożeństwa szkolne, oraz do urządzania konferencji z rodzicami, jeżeli nie będzie można ich urządzić w dni powszednie¹⁾.

§ 2 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 11. IX. 1936 r. Dz. Urz. R. P. Nr. 77, poz. 542.

Tam, gdzie młodzież szkolna w ciągu roku szkolnego w niedziele i święta, wskazane w zarządzeniach władz szkolnych, bierze udział w nabożeństwach specjalnie dla niej urządzanych, nauczyciele obowiązani są zarówno w czasie zbierania się młodzieży, jak i w czasie nabożeństwa, względnie kazania (egzorty), pełnić opiekę nad młodzieżą i wykonywać nadzór nad jej zachowaniem się. Jeżeli w szkole pełni służbę kilku nauczycieli, dyrektor lub kierownik może zarządzić kolejne dyżury, uwzględniając konieczność wyznaczenia na każdy dyżur takiej liczby nauczycieli, któraby czyniła zadość potrzebie roztoczenia istotnej opieki i nadzoru nad młodzieżą.

¹⁾ Organizacja publ. szkół pow. (Statut). Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 21. XI. 1933 r. Nr. I. Pr. 4053/33. Dz. Urz. Min. Nr. 14, poz. 194.

Organizacja gimnazjów państw. (Statut). Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 31. X. 1933 r. Nr. I. Pr. 3776/33. Dz. Urz. Min. Nr. 13, poz. 184.

Wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 24. I. 1934, Nr. B. P. 2752/34. Dz. Urz. Min. Nr. 1, poz. 4.

Sprostowanie błędów w powyższym rozp. Obwieszczenie z dnia 5. III. 1934 r. Nr. I. Praw. 1150/3/34. Dz. Urz. Min. Nr. 2, poz. 21.

Zmiany do rozp. z dnia 24. I. 1934. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 26. V. 1934. Nr. B. P. 8835/34. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 57.

ART. 30. Ze względu na cel, lata służby lub szczególne warunki nauczania lub warunki osobiste oznaczona przez Ministra władza może bądź z urzędu, bądź na prośbę obniżyć nauczycielowi wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole (art. 29).

W tym przypadku nauczyciel nie może doznać uszczerbku ani w uposażeniu, ani w innych prawach służbowych.

§ 3 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 11. IX. 1936 r. Dz. Urz. R. P. Nr. 77, poz. 542.

Jeżeli zniżka godzin nauczania lub innych zajęć obowiązkowych w szkole mieści się w ramach organizacyjnych szkoły, tj. jeżeli zniżka ta nie pociąga za sobą w konsekwencji zmniejszenia się przewidzianej w planie zajęć szkolnych liczby godzin nauczania, bądź innych zajęć obowiązkowych w szkole a jednocześnie nie powoduje dodatkowego obciążenia Skarbu Państwa, bądź w postaci zwiększenia liczby etatów nauczycielskich, bądź w postaci powiększenia ilości godzin nadliczbowych, dodatkowo opłacanych — zniżkę godzin na umotywowany wniosek kierownika, bądź dyrektora szkoły, zatwierdza:

1) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny.

2) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego — kurator okręgu szkolnego. Udzielanie nauczycielom szkół, podległym bezpośrednio inspektorowi szkolnemu, zniżek szkolnych, wychodzących poza ramy organizacyjne szkoły, należy do kuratora okręgu szkolnego pod warunkiem, że ewentualne zwiększenie liczby etatów lub ilości godzin nadliczbowych w szkole nie spowoduje wyjścia poza granice liczby etatów lub kwot, objętych budżetem okręgu szkolnego.

Udzielanie zniżek we wszystkich przypadkach, nie objętych dwoma poprzednimi ustępami niniejszego paragrafu, należy do ministra.

ART. 31. W razie potrzeby nauczycielowi pozostającemu na etacie jednej szkoły, władza może polecić równocześnie spełnianie obowiązków w innej szkole, a to łącznie w obu szkołach w liczbie godzin, nieprzekraczającej odpowiedniej normy o której mowa w ustępie pierwszym artykułu 29, jeżeli obie szkoły są tej samej kategorii i znajdują się w tej samej miejscowości.

Jeżeli szkoły są różnych kategorii i do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany niższy wymiar godzin, wymiar ten stosuje się i do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole, jeżeli zaś do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany wyższy wymiar godzin, wówczas do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole stosuje się niższy wymiar, przywiązany do tej szkoły.

ART. 32. Stosunki służbowe nauczycieli podczas pełnienia służby wojskowej normuje osobna ustawa¹⁾.

Rozdział VI.

PRAWA.

ART. 33. Nauczyciel jest uprawniony do używania należnego mu stosownie do pisma nominacyjnego tytułu urzędowego i ma prawo, by zarówno w stosunkach służbowych, jak i w ogłoszeniach urzędowych określano go tym tytułem. Tytuły są następujące: dyrektor (przełożona), kierownik (czka), profesor (ka), nauczyciel (ka), nauczyciel (ka) religji, asystent (ka), instruktor (ka), wychowawczyni ochronki.

¹⁾ Ustawa wojskowa z dnia 23. V. 1924 (jednolity tekst) ogłoszona w Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 455 z r. 1933.

ART. 34¹⁾. Uposażenie nauczyciela oraz normy wynagrodzenia za dodatkowe czynności ponad wymiar godzin obowiązkowych normują odrębne przepisy²⁾.

Przy określaniu wysokości uposażenia uwzględnia się czas służby nauczycielskiej, obliczony na podstawie art. 15 ustawy niniejszej.

ART. 35. Nauczycielowi i jego najbliższej rodzinie Skarb Państwa zapewnia należyłą opiekę lekarską i środki lecznicze w zakresie przewidzianym w osobnej ustawie³⁾.

*)

¹⁾ W brzmieniu rozp. Prez. Rzp. z dnia 28. X. 1933. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660.

²⁾ Ustęp 2 art. 35 został uchylony rozp. Prez. Rzp. z dnia 28. X. 1933, Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660.

³⁾ Uposażenie funk. państw. Rozp. Prezydenta Rzp. z dnia 28. X. 1933, Dz. U. R. P., Nr. 86, poz. 663.

Dekret Prezydenta Rzp. z dnia 29. IX. 1936 w sprawie zmiany rozp. Prezydenta Rzp. z dnia 28. X. 1933, Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663, o uposażeniu funk. państw. Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 531.

Zasady zaszerogowania funk. państw. 19. XII. 1933, Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781.

Termin płatności uposażenia. Rozp. Rady Ministrów z dnia 20. I. 1934 r., Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 63.

Dodatki służbowe za godziny nadliczbowe. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 24. I. 1934, Nr. B. P. 2754/34. Dz. Urz. Min. Nr. 1, poz. 5.

Studia wyższe, uprawniające do wyższego uposażenia. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 22. XII 1934, Nr. B. P. 34067/34. Dz. Urz. Min. Nr. 10, poz. 159.

Dodatki służbowe dla kierowników publicznych szkół powszechnych:

a) Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 4. I. 1934, Nr. B. P. 235/34. Dz. Urz. Min. Nr. 1, poz. 12.

b) Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 12. II. 1935, Nr. B. P. 11003/35. Dz. Urz. Min. Nr. 11, poz. 193.

Dodatki służbowe:

a) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 26. V. 1934 r. Nr. B. P. 8837/34. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 58.

b) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 14. VI. 1935, Nr. B. P. 10108/35. Dz. Urz. Min. Nr. 7, poz. 79.

c) Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 31. VII. 1935 Nr. B. P. 17457/35. Dz. Urz. Min. Nr. 8, poz. 152.

d) Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 4. VI. 1936, Nr. B. P. 3596/36. Dz. Urz. Min. Nr. 4, poz. 81.

Wymiar dodatków służbowych dla kierowników ludowych szkół rolniczych. Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 12. VII. 1935 r. Nr. B. P. 3932/35. Dz. Urz. Min. Nr. 7, poz. 136.

Dodatki w naturze dla nauczycieli ludowych szkół rolniczych. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 21. I. 1936, Dz. U. R. P. Nr. 9, poz. 89.

Uposażenie nauczycieliczasowo przydzielonych lub przeniesionych. Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 176 z dnia 2. XII 1932 r. Nr. B. P. 17721/32 w sprawie wykonania rozp. Ministra W. R. i O. P. z dnia 30. V. 1932 r. o przystosowaniu art. 58 ustawy z dnia 1. VII 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli do wprowadzenia w życie nowego ustroju szkolnictwa Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 486, Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9 z 1932 r., poz. 111.

Celem jednolitego stosowania przepisów ustawy uposażeniowej do nauczycieli szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli, czasowo przydzielonych lub przeniesionych z urzędu do szkół innego typu lub stopnia, jako też uzupełniających w tych szkołach brakującą im do etatu liczbę godzin, zarządzam co następuje:

1) nauczyciele szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli, przydzieleni lub przeniesieni do szkół innego typu lub stopnia, otrzymują nadal uposażenie według norm określonych w punktach dla tej kategorii szkół, z której zostali przydzieleni lub przeniesieni, obowiązani są natomiast na nowym miejscu służbowym do udzielania nauki w wymiarze godzin ustalonych dla kategorii szkół, do których zostali przydzieleni lub przeniesieni, przyczem jednak korzystają z przysługujących im ewentualnie zniżek godzin nauczania w wymiarze 1, 2 i 3 godzin ze względu na 15, 20 i 25 lat polichalnych pracy nauczycielskiej;

2) godziny nadliczbowe nauczycieli wymienionych w poprzednim punkcie płatne są według norm tego szkolnictwa, do którego zostali przydzieleni lub przeniesieni;

3) nauczyciele szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli, którzy brakującą im do ustawowego wymiaru w swoich szkołach liczbę godzin muszą uzupełnić w szkole innej kategorii (typu lub stopnia) uzupełniają brakujące godziny taką samą (bez przeliczenia) liczbą godzin w szkole innej kategorii. Gdy jednak ze względu na plan naukowy tej szkoły muszą wziąć większą liczbę godzin niż im do ustawowego wymiaru brakuje, opłacani są za tak powstające godziny nadliczbowe według norm tego szkolnictwa, na którego etacie pozostają tj. szkolnictwa średniego względnie zakładów kształcenia nauczycieli.

Uposażenie nauczycieli przydzielonych do szkół innego typu zob. art. 51 ust. 3.

³⁾ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28. I. 1934, Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 81 w sprawie pomocy lekarskiej.

Ulgi kolejowe dla funkcjonariuszów państw. Rozp. Rady Ministrów z dnia 28. I. 1934, Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 79.

ART. 36. Nauczycielowi służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego, a wdowie i sierotom po nim do zaopatrzenia wdowiego i sierociego, zgodnie z ustawą emerytalną¹⁾.

¹⁾ Ustawa emerytalna z dnia 11. XII. 1923 (jednolity tekst). Obwieszczenie ministra Skarbu z dnia 20. II. 1934, Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 160.

Rozporządzenie wykonawcze do powyższej ustawy emerytalnej. Rozp. Rady Ministrów z dnia 28. V. 1934, Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 513.

Zmiany niektórych przepisów dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funk. państw. Dekret Prezydenta Rzp. z dnia 22. XI. 1935, Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 521.

Prawo wyboru zaopatrzenia emerytalnego, dodatek do uposażenia emerytalnego funk. państw. Rozp. Prezydenta z dnia 9. VI. 1934 r. Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 474.

Przekazywanie składek emerytalnych za funk. państw. Rozp. Rady Ministrów z dnia 28. V. 1934 r. Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 480.

ART. 37. Jeżeli w razie wypadku choroby za-
każnej nauczyciel na życzenie władzy zgodzi się
odosobnić od chorej swej rodziny, to należy mu się
zwrot powstałych stąd wydatków koniecznych.

ART. 38. Prawo do uposażenia i wynagro-
dzenia nie może być pod rygiorem nieważności prze-
niesione na inne osoby.

ART. 39. *)

ART. 40. *)

ART. 41. *)

ART. 42. Nauczyciele, z wyjątkiem dyrekto-
rów i kierowników, mają prawo podczas feryj
szkolnych oddalić się z miejsca zamieszkania, o ile
nie przeszkadzają temu szczególne obowiązki, jako
to: zastępstwo dyrektora lub kierownika, odbywa-
nie egzaminów i t. p., przyczem winni podać bez-
pośredniemu przełożonemu adres i jego zmianę
zgodnie z postanowieniem art. 26.

Dyrektorowie i kierownicy po należytem za-
łatwieniu pilnych czynności urzędowych, jeżeli
szczególne względy służbowe nie wymagają ich
obecności w miejscu służby, mają prawo do urlopu
w czasie feryj szkolnych z tem ograniczeniem, że
urlop ich w czasie feryj głównych kończy się na
5 dni przed początkiem następnego roku szkolnego.

Rozporządzenie Ministra ureguje sprawę za-
stępstwa dyrektorów i kierowników podczas feryj.

39. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P.
Nr. 47, poz. 462, do art. 42.

39. Przez ferje szkolne, o których mowa w art. 42.
należy rozumieć ferje letnie (t. zw. główne) oraz ferje
Bożego Narodzenia i Wielkanocne.

*) Art. 39, 40 i 41 zostały uchylone rozp. Prez. Rzp.
z dnia 28. X. 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660.

Przerwy w nauczaniu, zarządzone na czas pilnych
robót polnych, wiosennych lub jesiennych, nie są fe-
rjami w rozumieniu art. 42 i dlatego nauczycielowi
w okresie ich trwania nie przysługuje prawo wydalania
się bez zezwolenia władzy z miejsca zamieszkania.

§ 4 i 5 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 11. IX. 1936 r.
Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 542.

§ 4. Dyrektor lub kierownik szkoły na czas swego
urlopu w okresie ferii szkolnych powierza zastępstwo
jednemu z pozostałych na miejscu nauczycieli szkoły,
o czym zawiadamia władzę, której podlega bezpośre-
dnie.

Gdu jednak żaden z nauczycieli szkoły nie wzięt
na siebie dobrowolnie obowiązku zastępowania dyrek-
tora, bądź kierownika, wówczas władza z urzędu wy-
znaczy do pełnienia tych obowiązków jednego z nau-
czycieli szkoły, stosując przepisy art. 43 i 44 ustawy.
Zastępujący będącego na urlopie ferialnym dyrektora
lub kierownika nauczyciel jest obowiązany do opieki
nad budynkiem i inwentarzem szkolnym i do załatwia-
nia spraw, wynikających z kierownictwa szkołą w tym
czasie.

Celem umożliwienia stronom porozumienia się na
miejscu z zarządem szkoły, powinien zastępca dyrekto-
ra lub kierownika wyznaczyć, jako godziny przyjąć, co
najmniej po 2 godziny w ciągu dwu dni w tygodniu,
co przez umieszczenie stosownego ogłoszenia w dostę-
pnym dla stron miejscu budynku szkolnego ma być po-
dane im do wiadomości.

§ 5. Postanowienia § 4 nie mają zastosowania do
szkół powszechnych wiejskich I i II stopnia. Kierow-
nicy tych szkół, oddalając się z miejsca zamieszkania
na czas urlopu ferialnego, obowiązani są jedynie do
powierzenia opieki nad budynkiem i inwentarzem szkol-
nym pozostającemu na miejscu nauczycielowi, a o ile
to jest niemożliwe, organowi samorządu szkolnego lub,
gdy takiego samorządu niema, odpowiedniemu miejsco-
wemu organowi samorządu terytorialnego. O zamie-
rzonem wyjeździe swym oraz o osobie lub organie, któ-
remu powierzył opiekę nad budynkiem i inwentarzem
szkolnym, kierownik szkoły obowiązany jest zawiado-
mić inspektora szkolnego.

ART. 43. Władza może w każdej chwili wstrzymać rozpoczęcie albo zarządzić przerwanie urlopu lub wypoczynku ferjalnego na czas, w którym wymagają tego ważne i nie cierpiące zwłoki względy służbowe. Podróż, spowodowaną odwołaniem, należy traktować jako podróż służbową.

ART. 44. Jeżeli skutkiem zarządzenia, o którym mowa w artykule poprzednim, nauczyciel nie miałby w czasie feryj wypoczynku nawet w wymiarze urlopu wypoczynkowego, przepisanego dla urzędników państwowych, służy mu prawo do uzupełniającego urlopu wypoczynkowego w ciągu roku szkolnego¹⁾.

¹⁾ Art. 36 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164, o państwowej służbie cywilnej. Urzędnik i praktykant, który przesłużył przynajmniej rok w służbie państwowej ma prawo do corocznego urlopu dla wypoczynku, o ile nie zachodzą ważne przeszkody służbowe.

Praktykanci i urzędnicy mają prawo do urlopu wypoczynkowego, a to do 10 lat służby przez 4, ponad 10 do 20 lat służby przez 5, ponad 20 lat służby przez 6 tygodni. Do wymiaru urlopu dla wypoczynku władza może wliczyć wszystkie urlopy, udzielone urzędnikowi w ciągu roku, z wyjątkiem krótkich urlopów dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych, nie przenoszących jednorazowo dni trzech.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 26. IX. 1927. Dz. Urz. Nr. 12, poz. 196 w sprawie udzielania urlopów nauczycielom i funkce. administracji szkolnej zmienione rozp. z dnia 25. VIII. 1928 Nr. O. Prez. 5412/28. (Dz. Urz. Min. Nr. 10, poz. 168).

Urlopy wypoczynkowe nauczycieli szkół rolniczych. Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 31. III. 1936. Nr. B. P. 2430/36. Dz. Urz. Min. Nr. 2, poz. 36.

Rozp. Prezydenta Rz. z dnia 15. XI 1924 o dniach świątecznych (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 928, zmienione ustawą z dnia 18. III. 1925. Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 234).

ART. 45. Poza ferjami nauczyciel może otrzymać płatny lub bezpłatny urlop:

- a) dla poratowania zdrowia (ust. 7, art. 28);
- b) dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych;
- c) dla dalszego kształcenia się zawodowego;
- d) dla celów naukowych lub oświatowych.

ART. 46. Jeżeli urlop dla poratowania zdrowia trwa nieprzerwanie dłużej niż rok, a urlop dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych nieprzerwanie dłużej niż dwa miesiące, to za dalszy czas urlopu wstrzymuje się uposażenie służbowe.

Czas trwania takiego urlopu bez uposażenia nie może przenosić lat dwóch; czasu tego nie wlicza się do czasu służby czynnej.

Minister może od przepisów, podanych wyżej w ustępie pierwszym, odstąpić z wyjątkowo ważnych powodów.

Przy obliczeniu rocznego, względnie dwumiesięcznego czasu trwania urlopu, liczy się jako przerwy w urlopie tylko te okresy odbywania czynnej służby, które wynoszą przynajmniej połowę czasu spędzonego bezpośrednio przedtem na urlopie. O ile służba czynna trwa krócej, nie stanowi ona przerwy w urlopie, a poszczególne okresy urlopu liczy się razem.

ART. 47. Nauczyciel stały w ciągu pierwszych 20 lat swej służby czynnej ma prawo otrzymać pięciomiesięczny lub wyjątkowo dłuższy urlop płatny dla celów dalszego kształcenia się zawodowego¹⁾.

¹⁾ Zob. art. 96.

ART. 48. Przekroczenie urlopu bez należyte-
go usprawiedliwienia uważa się za samowolne uchy-
lenie się od służby, pociągające za sobą skutki,
przewidziane w ustępie ósmym art. 28, względnie
w ustępie czwartym art. 58.

ART. 49. Nauczyciel z chwilą wyboru do cia-
ła ustawodawczego otrzymuje na czas trwania
mandatu urlop bezpłatny.

Czas sprawowania mandatu zalicza się do cza-
su służby i do wysługi emerytalnej.

Nauczyciela nie można pociągać do odpowie-
dzialności służbowej za jego działalność w charak-
terze członka ciała ustawodawczego. Po wygaśnie-
ciu mandatu nauczyciel powraca na poprzednie sta-
nowisko.

ART. 50. Nauczycielom służy przy pełnieniu
obowiązków służbowych prawo do ochrony, przy-
znanej ustawami karnymi urzędnikom państwo-
wym¹⁾.

¹⁾ Kodeks karny z r. 1932 w art. 126, 128, 129, 130, 131,
132 § 1, 133 § 1, 134 i 135. zapewnia urzędnikom państwo-
wym ochronę prawną:

Artykuły te mają brzmienie następujące:

Art. 126. Kto przemocą lub groźbą karalną wy-
wiera wpływ na czynności urzędowe Rządu, Ministra
lub Sądu, albo tym czynnościom przeszkadza, podlega
karze więzienia do lat 10.

Art. 128. Kto podczas zajęć urzędowych organu
państwowego lub samorządowego w siedzibie lub poza
siedzibą urzędu zachowuje się w sposób nieprzyzwoity,
podlega karze aresztu do miesięcy 6 lub grzywny.

Art. 129. Kto używa przemocy lub groźby bez-
prawnej w celu zmuszenia urzędnika albo osoby, do
pomocy urzędnikowi przydanej, do zaniechania praw-
nej czynności urzędowej, podlega karze więzienia do
lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 130. Kto używa przemocy lub groźby bez-
prawnej w celu zmuszenia urzędnika do przedsięwzię-

cia czynności urzędowej, podlega karze więzienia do
lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 131. Jeżeli czynu przewidzianego w art. 129
lub 130, dopuszcza się trzy lub więcej osób działających
w porozumieniu, każda z nich podlega karze więzienia
do lat 5.

Art. 132. § 1. Kto znieważa urzędnika lub osobę,
do pomocy urzędnikowi przydaną, podczas pełnienia
obowiązków służbowych, podlega karze więzienia do lat
2 lub aresztu do lat 2.

Art. 133. § 1. Kto dopuszcza się czynnej napaści
na urzędnika lub osobę, do pomocy urzędnikowi przy-
daną, podczas lub z powodu pełnienia obowiązków
służbowych, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 134. Kto udziela lub obiecuje udzielić ko-
rzyści majątkowej lub osobistej urzędnikowi albo innej
osobie, aby skłonić urzędnika do naruszenia obowiązku
służbowego, podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

Art. 135. Kto udziela korzyści majątkowej lub
osobistej urzędnikowi albo innej osobie za naruszenie
przez urzędnika obowiązku służbowego, podlega karze
więzienia do lat 3 i grzywny.

Rozdział VII.

ZMIANY W STOSUNKU SŁUŻBOWYM.

ART. 51. Nauczyciel może być każdej chwili
na własną prośbę przeniesiony przez właściwą wła-
dzę do innej szkoły.

Jeżeli zdaniem władz szkolnych względy orga-
nizacyjne tego wymagają można przenieść nauczy-
ciela na równorzędne stanowisko do innej szkoły¹⁾.

¹⁾ Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 30. V. 1932. Dz.
U. R. P. Nr. 51, poz. 486 o przystosowaniu art. 51 usta-
wy z dnia 1. VII. 1926 o stosunkach służbowych nau-
czycieli do wprowadzenia w życie nowego ustroju szkol-
nictwa.

Na podstawie art. 56 ustawy z dnia 11. III. 1932 r.
o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389)
zarządza co następuje:

§ 1. Niezależnie od wypadków, przewidzianych w art. 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 47, poz. 462) w wypadku, gdy wymaga tego likwidacja lub przekształcenie szkół, nie odpowiadających ustrojowi szkolnictwa, wprowadzonemu ustawą z dnia 11. III. 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389), nauczyciel tymczasowy, zarówno jak i nauczyciel stały, może być z urzędu:

a) przydzielony czasowo do szkoły innego typu lub stopnia w tej samej miejscowości; przytem liczbę godzin obowiązującą nauczyciela na nowem miejscu służbowem, normuje się według kategorii szkoły, do której zostaje przydzielony;

b) przeniesiony do szkoły innego typu lub stopnia z zachowaniem wszelkich praw, wynikających z dotychczasowego stosunku służbowego.

Jeżeli na skutek takiego przeniesienia nauczyciel miałby pobierać uposażenie niższe, niż otrzymywane w szkole, z której został przeniesiony, pobierać będzie nadal uposażenie według norm określonych dla tej kategorii szkół, z której został przeniesiony. Przydzielania i przenoszenia, wskazane w ustępie 1 niniejszego paragrafu, mogą być dokonywane najdalej do dnia 30 czerwca 1938 r.

Władzą właściwą do uznania, iż zachodzi wypadek konieczności przeniesienia, przewidzianego w punkcie b) ustępu pierwszego, oraz do zarządzenia tego przeniesienia jest Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1932 r.

Minister może przenieść nauczyciela do innej szkoły, o ile tego wymaga dobro szkoły¹⁾.

Nauczyciel może być przeniesiony do służby, podlegającej innym przepisom w tym samym dzia-

¹⁾ Uposażenie nauczycieli przydzielonych do szkół innego typu.

le zarządu państwowego tylko za jego zgodą bez obniżenia posiadanej grupy uposażenia, jeżeli stosunek służbowy, unormowany innemi przepisami, ma charakter publiczno-prawny. Przeniesienia nauczyciela dokonywa Minister lub też upoważniona przez niego władza szkolna.

Przeniesienie duchownego nauczyciela religii katolickiej następuje w porozumieniu z biskupem diecezjalnym lub — jeżeli odnośne szkoły znajdują się w dwóch diecezjach — z biskupami obu diecezyj.

Przy przeniesieniach z urzędu lub w drodze konkursu należy zwrócić nauczycielowi koszty przeniesienia w wysokości, określonej przepisami uposażeniowemi¹⁾.

Przy przeniesieniach na własną prośbę może Minister przyznać koszty przeniesienia w całości lub w części.

Nauczycielce zameżnej, którą w przypadku przeniesienia z urzędu lub dyscyplinarnego musiałaby opuścić miejsce stałego zamieszkania swego męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 2. XI. 1933 r. Nr. B. P. 15376/33.

Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, że nauczyciele szkół średnich, przydzieleni do szkolnictwa powszechnego, winni być opłacani z działu szkolnictwa średniego.

¹⁾ Należności w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe. Rozp. Rady Ministrów z dnia 28. III. 1934, Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 320.

Zmiana powyższego rozporządzenia. Rozp. Rady Ministrów z dnia 2. VII. 1936 r. Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 393.

Minister lub też upoważniona przez niego władza szkolna może nauczyciela — za jego zgodą — przydzielić czasowo do służby w innej szkole¹⁾.

§ 3. rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 22. II. 1933 r. (Dz. Urz. Min. Nr. 5, poz. 95 w brzmieniu rozp. z dnia 11. VII. 1934. Nr. B. P. 6226/34. Dz. Urz. Min. Nr. 6—7, poz. 9.

Upoważnia się: 1) Kuratorów okręgów szkolnych (województwa śląskiego i kuratora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia na własną prośbę: a) nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych, b) tych nauczycieli szkół pośrednio im podległych, którzy proszą o przeniesienie do innego obwodu szkolnego, c) nauczycieli szkół bezpośrednio i pośrednio podległych, którzy proszą o przeniesienie do innego okręgu szkolnego; w tym wypadku przeniesienie następuje po uprzednim porozumieniu się właściwych kuratorów, a zarządza je kurator tego okręgu szkolnego, do którego nauczyciel zostaje przeniesiony, d) kierowników publicznych szkół powszechnych.

2) inspektorów szkolnych — do przenoszenia na własną prośbę nauczycieli (i nauczycieli kierujących) podległych im szkół w obrębie powierzonego im obwodu szkolnego.

§ 4. Upoważnia się kuratorów okręgów szkolnych (województwa śląskiego, kuratora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia nauczycieli szkół bezpośrednio lub pośrednio im podległych oraz kierowników publicznych szkół powszechnych (i nauczycieli kierujących) z następujących względów organizacyjnych: 1) ustalenia stopnia organizacyjnego szkoły w związku z przebudową ustroju szkolnictwa na zasadzie ustawy z dnia 11. III. 1932, 2) zmiany stopnia organizacyjnego szkoły, 3) innych zmian w organizacji szkoły, które mają bezpośredni wpływ na zmniejszenie się liczby stanowisk nauczycielskich w danej szkole, 4) doboru grona nauczycielskiego z odpowiednimi kwalifikacjami do

¹⁾ Na obszarze województwa śląskiego obowiązuje art. 97 a.

datkowemi i specjalnemi do nauczania w wyższych oddziałach, 5) zmiany języka nauczania.

§ 5. Upoważnia się kuratorów okręgów szkolnych (województwa śląskiego i kuratora Liceum Krzemienieckiego) tudzież inspektorów szkolnych — do przydzielania nauczycieli — za ich zgodą — do służby w innej szkole. Zarządzenie o czasowym przydzieleniu wydaje: a) właściwy inspektor szkolny — gdy nauczyciel podległy mu szkole ma być przydzielony do innej również jemu podległej szkoły, b) kurator okręgu szkolnego — w innych wypadkach.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia¹⁾.

40. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 51.

40. Przez zmianę organizacji szkoły należy rozumieć nie tylko zmianę jej stopnia organizacyjnego, ale również wszelkie inne zmiany w organizacji szkoły, które mają bezpośredni wpływ na zmniejszenie liczby stanowisk nauczycielskich w tej szkole lub na kwalifikacje zatrudnionych w niej nauczycieli.

41. (Zmieniony rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25. VIII. 1928. Nr. O. Prez. 5412/28. Dz. Urz. Min. Nr. 10/168*).

Przeniesienia nauczyciela tymczasowego dokonywane w obrębie podległego sobie terytorjum ta władza, której szkoła danej kategorii bezpośrednio podlega.

42. (Zmieniony rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25. VIII. 1928. Nr. O. Prez. 5412/28. Dz. Urz. Min. Nr. 10/168).

Przeniesienie na własną prośbę stałego nauczyciela zarządza kurator w odniesieniu do nauczyciela szkół, pośrednio lub bezpośrednio mu podległych, przyczem, jeżeli nauczyciel ma być przeniesiony na własną prośbę do innego okręgu szkolnego, przeniesienie następuje na mocy uprzedniego porozumienia się właściwych kuratorów. W razie niemożności dojścia do porozumienia, rozstrzyga Minister. Gdy szkoła, z której lub do której nauczyciel ma być przeniesiony, podlega bezpośrednio Ministrowi, przeniesienie zarządza Minister.

¹⁾ t. j. 30 maja 1933 r.

*) Obowiązuje od 1. IX. 1928 r.

Dekret przeniesienia wystawia władza właściwa dla tej szkoły, do której nauczyciel zostaje przeniesiony.

43. (Zmieniony rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25. VIII. 1928. Nr. O. Prez. 5412/28. Dz. Urz. Min. Nr. 10/168).

Nauczyciel tymczasowy przechodzi na własną prośbę do szkoły w innym okręgu szkolnym, w drodze mianowania na nowe miejsce służbowe po uprzednim porozumieniu właściwych władz, którym dawne i nowe miejsce służbowe nauczyciela podlega. W wypadku takiego mianowania należy terminy zwolnienia w jednym miejscu i mianowania w drugim uwzględnić tak, by nauczyciel bez własnej winy nie miał przerwy w służbie.

44. Gdy szkoła, w której pełni służbę nauczyciel stały, nie mający stałej posady, podlega kuratorowi bezpośrednio lub pośrednio, przeniesienie z urzędu wywołane zmianą organizacji szkoły zarządza kurator.

45. Jeżeli nauczyciel, posiadający stałą posadę, dyrektor lub kierownik szkoły ma uzyskać równorzędne stanowisko w tej samej kategorii szkół drogą konkursu (art. 11) właściwa władza wystawi mu dekret przeniesienia.

Przeniesienie w drodze konkursu dokonywują te same władze, do których w myśl p. 14 rozporządzenia niniejszego należy mianowanie w drodze konkursu.

ART. 52. Do przesiedlenia się należy wyznaczyć nauczycielowi odpowiedni czas i uwolnić go w odpowiednim terminie od pełnienia służby, uwzględniając w miarę możliwości jego warunki osobiste, rodzinne i komunikacyjne. Dla objęcia nowego stanowiska nauczyciel ma się zgłosić do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na dekrecie przeniesienia.

47 punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 52.

47. Wyznacza nauczycielowi odpowiedni czas do przesiedlenia oraz uwalnia go od pełnienia służby celem umożliwienia przeniesienia:

a) inspektor szkolny, któremu podlega bezpośrednio szkoła, do której nauczyciel został przeniesiony.

b) we wszystkich innych wypadkach — dyrektor lub kierownik szkoły, do której nauczyciel został przeniesiony.

48. Osoby wymienione w p. 40 mogą uwolnić nauczyciela od pełnienia służby celem umożliwienia mu przesiedlenia się nie dłużej niż na dni 14.

Czas takiego uwolnienia od pełnienia obowiązków nie jest urlopem i nie stanowi przerwy w służbie.

ART. 53. Jeżeli wskutek zmiany organizacji szkoły niema możliwości zatrudnienia nadal nauczyciela stałego, lub też jeżeli zajdą okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie nauczyciela stałego na odpowiadającym jego stanowisku służbowym posadzie, Minister może go przenieść w stan nieczynny.

Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym nauczyciel pobiera przysługujące mu pełne uposażenie służbowe.

Czas, spędzony w stanie nieczynnym, wlicza się tylko do wymiaru emerytury.

Nauczyciel w stanie nieczynnym może być każdego czasu powołany zpowrotem do służby czynnej. O ile jednak powołanie to nie nastąpi w ciągu pół roku od chwili przejścia w stan nieczynny, należy nauczyciela zwolnić przy zastosowaniu odnośnych przepisów ustawy emerytalnej.

49 punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 53.

49. Przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny oraz powołanie będącego w stanie nieczynnym do służby czynnej dokonywuje minister drogą wystawienia dekretu.

50. Zwalnianego ze służby nauczyciela w stanie nieczynnym na podstawie art. 53 minister.

ART. 54 Nauczycielce zamężnej, która wniosła podanie o przeniesienie do miejscowości, będącej miejscem stałego zamieszkania jej męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy, jeżeli podanie jej o przeniesienie nie zostanie przez władzę uwzględnione (art. 51).

ART. 55. Nauczycielka zamężna, pozostająca w stanie pozasłużbowym, nie pobiera uposażenia służbowego, a czasu, spędzonego w tym stanie, nie wlicza się jej ani do czasu służby czynnej, ani do wymiaru emerytury.

ART. 56. Nauczycielka w stanie pozasłużbowym może być każdego czasu powołana do służby czynnej albo wtedy, gdy w miejscu stałego zamieszkania jej męża okaże się możliwość nadania jej stanowiska służbowego, albo też wtedy, gdy zgodzi się objąć stanowisko w innej, niż miejsce stałego zamieszkania męża, miejscowości.

O ile jednak w ciągu 5 lat od chwili przejścia w stan pozasłużbowy nauczycielka zamężna nie objęła ponownie stanowiska służbowego, lub o ile w tym czasie nie przeszła w stan spoczynku z powodu niezdolności do pracy, należy rozwiązać z nią stosunek służbowy i przyznać jej odprawę w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej¹⁾ 2).

¹⁾ Na obszarze województwa śląskiego obowiązuje art. 97 a.

²⁾ Odprawa dla nauczycieli. Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 112 z dnia 13. VII. 1934 (B. P. 17256/34). W związku z wejściem w życie od dnia 1. II. 1934 nowych przepisów uposażeniowych Ministerstwo w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Mi-

51. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 51 (ust. 6-ty), 54, 55 i 56.

51. Nauczycielka zamężna może być przeniesiona w stan pozasłużbowy tylko w wypadkach, o których mowa w ustępie szóstym art. 51 i w art. 54 i tylko na własną prośbę.

Zarządza przeniesienie nauczycielki w stan pozasłużbowy kurator w odniesieniu do nauczycielek szkół pośrednio lub bezpośrednio sobie podległych, minister zaś gdy szkoła podlega bezpośrednio ministrowi.

52. Prośba nauczycielki o przeniesienie w stan pozasłużbowy winna być rozpatrzona i załatwiona do dni 30. Odmowa przeniesienia w stan pozasłużbowy może nastąpić tylko w tym wypadku, gdy przed upływem wymienionego wyżej okresu czasu znikną warunki, które wywołały prośbę nauczycielki.

Władza może odroczyć załatwienie prośby o przeniesienie w stan pozasłużbowy do czasu należytego odania urzędowania, lub gdy nauczycielka zalega z zobowiązaniami pieniężnymi, wynikłymi ze stosunku służbowego.

53. Przywrócenie do służby czynnej nauczycielki, pozostającej w stanie pozasłużbowym, może być zarządzone:

a) na prośbę nauczycielki, gdy przez wniesienie odpowiedniej deklaracji zrezygnuje z uzyskania stanowiska służbowego w miejscu zamieszkania swego męża;

b) z urzędu, gdy odpadną warunki, które spowodowały przeniesienie nauczycielki w stan pozasłużbowy.

ministerstwa z dnia 10. VII. 1934 r. Nr. D. III. 3330/34) wyjaśnia, że przez wymienione w art. 56 ust. 2, art. 62 ust. 2 i art. 97 a punkt 2 e) ustawy z dnia 1. VII. 1936 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 9. XI. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873, zmienionej rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660) „pełne ostatnio pobierane“ względnie „pełne w ostatnim miesiącu służby otrzymane“ uposażenie, rozumieć należy uposażenie zasadnicze wraz z ewentualnymi dodatkami lokalnymi i zasiłkiem wyrównawczym.

Odmowa powrotu do służby czynnej w wypadku powołania do niej z urzędu winna być traktowana jako dobrowolne wystąpienie ze służby (ustęp pierwszy art. 59) wraz ze skutkami, przewidzianymi w ustępie pierwszym art. 65.

54. (Zmieniony rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25. VIII. 1928. Nr. O. Prez. 5412/28. Dz. Urz. Min. Nr. 10/168).

54. Zarządza przywrócenie do służby czynnej ta władza, która przeniosła nauczycielkę w stan pozasłużbowy. Jeżeli miejsce służbowe, które po powrocie do służby czynnej ma zająć nauczycielka, leży poza terytorjum podległym władzy, która przeniesienie w stan pozasłużbowy zarządziła, przywrócenie do służby czynnej następuje na mocy porozumienia się zainteresowanych władz. W razie niemożności dojścia do porozumienia rozstrzyga Minister. Dekret powołania do służby czynnej ze stanu pozasłużbowego wystawia władza dla tego miejsca służbowego, na które nauczycielka zostaje powołana.

55. Zwolnienie ze służby nauczycielki zameżnej z upływem 5 lat przebywania jej w stanie pozasłużbowym zarządza się pismem.

56. Władza, uprawniona do przenoszenia nauczycielek w stan pozasłużbowy, obowiązana jest prowadzić ścisłe wykazy nauczycielek w stanie pozasłużbowym oraz czuwać, by we właściwym czasie zarządzić bądź powołanie nauczycielki ze stanu pozasłużbowego do służby czynnej, bądź rozwiązanie z nią stosunku służbowego.

ART. 57. Nauczycielowi można powierzyć czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej tylko za jego zgodą. Odnośnie do tej służby podlega on przepisom ustawy o państwowej służbie cywilnej¹⁾.

¹⁾ a) Przydzielanie nauczycieli do pracy administracyjnej. Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dnia 1. V. 1930. Nr. I. Prez. 2589/30. Dz. Urz. Min. Nr. 6, poz. 80.

b) Ustawa z dnia 17. II. 1922, Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164 o państwowej służbie cywilnej.

57. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 57.

57. Uprawnioną do czasowego powierzenia nauczycielowi na okres nie dłuższy od 1 roku czynności w urzędach administracji szkolnej jest władza szkolna II instancji w tych wypadkach, gdy nauczyciel pełni służbę w szkole, bezpośrednio lub pośrednio podległej tej władzy, a urzędem do którego nauczyciel ma być delegowany, jest urząd administracji szkolnej I instancji. We wszystkich innych wypadkach powierzenie nauczycielowi czynności w administracji szkolnej należy do Ministra.

ART. 58. Do przejścia nauczyciela do innego działu służby państwowej potrzeba zezwolenia właściwej władzy szkolnej.

58. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, do art. 58.

58. Uprawnioną do udzielenia nauczycielowi zezwolenia na przejście do innego działu służby państwowej jest nie niższa, niż II instancji władza, która nauczyciela mianowała.

Rozdział VIII.

ROZWIĄZANIE STOSUNKU SŁUŻBOWEGO.

ART. 59. Nauczyciel stały może być zwolniony ze służby, o ile w bezpośrednio po sobie następujących co najmniej półtorarocznych odstępach otrzymał dwukrotnie niedostateczną ocenę kwalifikacyjną. Przy zwolnieniu przyznaje się nauczycielowi uposażenie emerytalne, względnie jeżeli nie nabył praw emerytalnych, odprawę w wysokości określonej w ust. 2 art. 62.

Z nauczycielem religji, który pozbawiony został przez władze duchowne upoważnienia do nauczania religji, rozwiązuje się tem samem stosunek służbowy z pozbawieniem wszelkich praw z niego wynikających; Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu może jednak w wyjątkowych przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, przyznać nauczycielowi religji, który pozbawiony został przez władze duchowne uprawnienia do nauczania religji, zaopatrzenie emerytalne, o ile nauczyciel taki posiada w dniu pozbawienia go uprawnienia co najmniej 25 lat, zaliczalnych do wyслуги emerytalnej w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych.

Stosunek służbowy nauczyciela stałego może być rozwiązany przez dobrowolne wystąpienie jego ze służby państwowej.

Stosunek służbowy nauczyciela tymczasowego może być rozwiązany albo przez jednostronne zarządzenie władzy pod warunkami, ustawą niniejszą określonymi, albo przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby.

ART. 60. Zamiar dobrowolnego wystąpienia ze służby nauczyciel powinien zgłosić u właściwej władzy na piśmie.

Rozwiązanie stosunku następuje przez przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby przez tę władzę, która nauczyciela zamianowała.

Przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby można uzależnić od należytego oddania urzędowania, ostateczną zaś decyzję co do zgłoszenia o wystąpieniu ze służby odroczyć tylko wtedy, gdy nauczyciel pozostaje w śledztwie karnem albo dyscyplinarnem, lub zalega z zobowiązaniami pieniężnymi, wynikłymi ze stosunku służbowego.

ART. 61. O ile nauczycielowi nie zakomunikowano żadnej decyzji w sprawie jego zgłoszenia o wystąpieniu ze służby w ciągu czterech tygodni, zgłoszenie to uważa się za przyjęte.

Przeciwko warunkowemu przyjęciu lub odroczeniu przyjęcia zgłoszenia o wystąpieniu ze służby nauczyciel może wnieść w ciągu dni 14 od dnia doręczenia decyzji zażalenie do władzy bezpośrednio wyższej, która najdalej w ciągu sześciu tygodni wyda ostateczną decyzję.

Zwolnienie w zasadzie następuje w końcu roku szkolnego.

Samowolne uchylenie się od służby w ciągu 4 tygodni, o ile nie zostanie przez władze uznane za usprawiedliwione, uważa się za dobrowolne wystąpienie ze służby, co zostaje stwierdzone jednostronnem zarządzeniem władzy, powołanej do mianowania, nie niższej jednak niż II. instancji.

59. punkt instrukcji z 24 III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462, (do art. 60 i 61).

59. Za dzień, od którego liczy się początek terminu zgłoszenia wystąpienia ze służby lub zażalenia przeciwko warunkowemu przyjęciu lub odroczeniu przyjęcia zgłoszenia, uważa się dzień pisemnego złożenia zgłoszenia lub zażalenia u bezpośredniego przełożonego, względnie datę stempla pocztowego w wypadku przesłania odnośnego pisma pocztą.

ART. 62. Stosunek służbowy nauczycieli tymczasowych może władza rozwiązać każdej chwili.

Jeżeli taki nauczyciel służył więcej niż rok nie-nagannie a nie mają do niego zastosowania przepisy art. 94 należy mu się odprawa w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej, nie-przekraczająca jednak ogółem pięciomiesięcznego jego uposażenia¹⁾.

¹⁾ Patrz art. 56 ust. 2.

60 punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462. do art. 62.

60. Zwolnienie ze służby nauczyciela tymczasowego na podstawie art. 62 zależy całkowicie od uznania władzy. Zwolnienie to należy odróżniać od zwolnienia ze służby nauczyciela tymczasowego, które władza jest obowiązana zarządzić z mocy przepisów ustawy, jak np. w razie upływu 5-letniego okresu przebywania nauczycielki w stanie pozasłużbowym (art. 66), w razie ujawnienia, iż mianowanie zostało dokonane na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych (art. 66) w razie otrzymania ogólnej oceny pracy niezadowolającej (art. 73), w razie wyczerpania ustawowego okresu zwolnienia na nauczanie i t. d. Zarządzając zwolnienie ze służby nauczyciela tymczasowego, oparte na nakazie ustawowym, władza obowiązana jest w piśmie zwalniającym podać powód zwolnienia oraz powołać odpowiedni artykuł ustawy.

Zwolnienie ze służby na podstawie art. 62 zarządza się bez podania motywów.

Dodane rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 25. VIII 1928. Nr. O. Prez. 5412/28. Dz. Urz. Min. Nr. 10/168 dwa następujące ustępy.

Uprawnioną do zwolnienia ze służby na podstawie art. 62 i 63 jest władza, która nauczyciela mianowała.

W odniesieniu do tymczasowych nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, mianowanych przez Ministerstwo przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, uprawnioną do zwolnienia jest władza, której dana szkoła podlega bezpośrednio.

61. O przyznaniu lub nieprzyznaniu, względnie o wysokości odprawy należnej nauczycielowi zwalnianemu decyduje zasadniczo władza, uprawniona do zwalniania nauczycieli tymczasowych. Jednakże decyzja należy zawsze do władzy szkolnej II instancji w tych wypadkach, gdy odnosi się do nauczyciela szkoły, podległej bezpośrednio tej władzy.

62. Nauczycielowi tymczasowemu, zwolnionemu ze służby na podstawie art. 62 i 63, należy wypłacić odprawę w wysokości w ustępie drugim art. 62 przewidzianej za każdy rok nienagannej służby. Za naganną

uważa się służbę wtedy, gdy istnieją pisemne dowody jej naganności, a mianowicie ujemne spostrzeżenia, wpisane do wykazu kwalifikacyjnego, upomnienie na piśmie, skazujące orzeczenie dyscyplinarne i t. p.

ART. 63. Z nauczycielem tymczasowym, który otrzymał ocenę kwalifikacyjną niedostateczną, należy rozwiązać stosunek służbowy przy zastosowaniu postanowień ust. 2 art. 62.

ART. 64. W przypadku, przewidzianym w art. 62 i 63 należy nauczycielowi wypowiedzieć stosunek służbowy na trzy miesiące naprzód.

ART. 65. Nauczyciel i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego:

a) przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby;

b) skutkiem rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 62 z wyjątkiem praw, zastrzeżonych w ustępie drugim art. 62 i w art. 94;

c) w razie wydalenia ze służby, o ile orzeczenie dyscyplinarne inaczej nie stanowi.

W przypadku ponownego wstąpienia do służby państwowej może Minister przywrócić prawa, nabyte poprzednią służbą.

ART. 66. Mianowanie nauczyciela będzie uznane za nieważne, a nauczyciel będzie wydalony ze służby, jeżeli mianowanie uzyskał na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych lub fałszywego zeznania o posiadanych kwalifikacjach zawodowych, albo wyjdą na jaw okoliczności, w myśl obowiązujących przepisów nie dopuszczające mianowania.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji i wydaleniu ze służby wyda władza, która dokonała nominacji.

Rozdział IX.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ SŁUŻBOWA.

Postanowienia ogólne.

ART. 67. Bezpośrednio i pośrednio przełożona władza ma prawo wytykać i ganić podległym nauczycielom niewłaściwości w zachowaniu się oraz uchybienia i niedbalstwo w wykonywaniu obowiązków służbowych.

Nauczyciel, który przez czyn, zaniechanie lub zaniedbanie uchybia obowiązkowi swego stanowiska (Rozdział V) w służbie i poza służbą, podlega poza sądową odpowiedzialnością karną lub cywilną także odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej¹⁾.

Do art. 67.

1 punkt instrukcji z dnia 9. VIII. 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178²⁾.

Przez władze, wymienione w art. 67 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873) należy rozumieć władze szkolne państwowe, o których mowa w ustawie z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) i rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 389), zaś na terenie Województwa Śląskiego naczelnika Wydziału Oświecenia Publicznego oraz inspektorów szkolnych i ich zastępców.

¹⁾ Zob. art. 20 i 80.

²⁾ Instrukcja z dnia 9 sierpnia 1933 r. (Nr. BP. 11614/33) dla władz podległych Ministrowi W. R. i O. P. w sprawie wykonania rozdziału IX (o odpowiedzialności służbowej) ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz.

873) i rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 20 stycznia 1933 roku, wydanego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko nauczycielom (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217). (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178¹⁾).

ART. 68. Minister wyda osobne rozporządzenie, normujące odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli tymczasowych²⁾.

¹⁾ Zob. „Komisje dyscyplinarne nauczycieli“.

²⁾ Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 13. XII. 1928. w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej tymczasowych nauczycieli podległych Ministrowi W. R. i O. P. Dz. Urz. Min. Nr. 3 z 1929 r., poz. 27.

Na podstawie art. 75 i 161 ustawy z dnia 3 lutego 1928 roku (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), zarządzam w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli tymczasowych z kategorii wymienionych w art. 1 punkt a) powołanej ustawy co następuje:

§ 1. Na nauczycieli tymczasowych mogą być nakładane następujące kary: 1. kara porządkowa upomnienia; 2. kary dyscyplinarne: a) nagana, b) kara pieniężna do wysokości 20% uposażenia jednomiesięcznego, c) zwolnienie ze służby z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych lub do odprawy, d) wydalenie ze służby państwowej bez prawa do emerytury lub odprawy i z pozbawieniem prawa zajmowania stanowiska nauczycielskiego w szkolnictwie państwowem, publicznem lub prywatnem.

§ 2. Karę porządkową i kary dyscyplinarne wymienione w § 1 punkt 2 lit. a), b) i c) nakłada na nauczycieli publicznych szkół powszechnych inspektor szkolny; karę wymienioną w § 1 punkt 2 d) w stosunku do nauczycieli publicznych szkół powszechnych oraz wszystkie kary, wymienione w § 1 w stosunku do nauczycieli innych szkół nakłada Kurator Okręgu Szkolnego.

Jeżeli inspektor szkolny przedstawi wniosek o wymierzenie kary wydalenia z służby państwowej nauczyciela publicznej szkoły powszechnej, a Kurator Okręgu Szkolnego nie przychylił się do tego wniosku, zwraca sprawę inspektorowi szkolnemu celem nałożenia jednej z kar, do nałożenia której uprawniony jest inspektor szkolny.

§ 3. Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu stanu służby.

§ 4. Do postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielom tymczasowym mają zastosowanie postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341), o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej.

§ 5. Dochodzenie dyscyplinarne przeprowadza władza bezpośrednia przełożona nad szkołą, do której służbowo przynależy obwiniony nauczyciel. Jeżeli inspektor szkolny przedstawi wniosek o wymierzenie kary wydalenia ze służby nauczyciela publicznej szkoły powszechnej Kurator Okręgu Szkolnego może zarządzić uzupełnienie dochodzenia.

§ 6. Pisemne orzeczenie o nałożeniu jednej z kar, wymienionych w § 1 niniejszego rozporządzenia należy doręczyć obwinionemu.

§ 7. Władza, uprawniona do nakładania kar dyscyplinarnych (§ 2) może każdej chwili zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, jeżeli wdrożono przeciw niemu postępowanie sądowo-karne lub dyscyplinarne, albo gdy nauczyciel odmówi jawnie posłuszeństwa służbowego, albo też, gdy ze względu na jakość zarzuconego mu uchybienia obowiązkom służbowym lub godności stanu nauczycielskiego dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru szkoły.

Odwołanie od takiego zarządzenia dopuszczalne jest jedynie łącznie z odwołaniem od orzeczenia o nałożeniu kary.

§ 8. Jeżeli nauczyciel w ciągu 2 lat po nałożeniu kary dyscyplinarnej (§ 1 punkt 2 a) i b) zachowywał się pod każdym względem poprawnie, może władza, która

karę nałożyła, na jego prośbę zarządzić wykreślenie tej kary z wykazu stanu służby.

§ 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ART. 69. Przeciw nauczycielowi, będącemu członkiem ciała ustawodawczego, nie wolno podczas trwania mandatu bez zgody tegoż ciała wdrażać postępowania porządkowego lub dyscyplinarnego, ani wdrożonego dalej prowadzić.

ART. 70. Nauczyciel, skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, podlega wydaleniu ze służby bez postępowania dyscyplinarnego, jeżeli wyrok pozbawia go zdolności do piastowania urzędu publicznego.

Do art. 70.

2 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

Przepisy o utracie zdolności do piastowania urzędu publicznego zawierają art. 45, 47 i 52 § 1 Kodeksu Karnego z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 571¹).

Art. 45, 47, i 52 § 1 kodeksu karnego.

Art. 45. Utrata praw publicznych obejmuje utratę biernego i czynnego prawa wyboru do wszelkich ciał ustawodawczych, samorządowych oraz do innych instytucyj prawa publicznego, udziału w wymiarze sprawiedliwości, utratę urzędów i stanowisk publicznych i zdolności do ich uzyskania.

Art. 47. § 1. Sąd orzeka utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych w razie skazania:

a) na karę śmierci lub dożywotniego więzienia;

b) na karę więzienia za zbrodnie stanu lub zbrodnie przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym;

c) na karę więzienia za inne zbrodnie, popełnione z chęci zysku.

§ 2. Sąd może orzec utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych w razie skazania na więzienie za każde inne przestępstwo, popełnione z chęci zysku lub z innych niskich pobudek.

Art. 52. § 1. Utrata praw następuje z chwilą uprawomocnienia się wyroku.

3 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

Orzeczenie o wydaleniu ze służby nauczycielskiej względnie zawodu nauczycielskiego wydają władze szkolne II instancji w stosunku do nauczycieli szkół bezpośrednio i pośrednio im podległych i kierowników szkół pośrednio im podległych oraz Ministerstwo w stosunku do pozostałych nauczycieli, kierowników i dyrektorów szkół. Dniem wydalenia ze służby winien być dzień uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego względnie wyroku sądowego.

Orzeczenie o wydaleniu ze służby winno być zaopatrzone klauzulą o natychmiastowym wykonaniu (art. 87 p. 4 rozporządzenia z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

Wzór dekretu wydalającego ze służby podaje załącznik Nr. 1 i 2°).

Władze szkolne niższych instancji obowiązane są zawiadamiać Ministerstwo o każdym wypadku wydalenia ze służby lub zawodu nauczycielskiego, względnie zwolnienia ze służby w drodze dyscyplinarnej, podając imię i nazwisko wydalonego względnie zwolnionego ze służby nauczyciela, stanowisko służbowe, datę urodzenia oraz imiona rodziców.

1) W tekście instrukcji podaje się brzmienie cytowanych w poszczególnych punktach instrukcji artykułów kodeksu karnego z dnia 11 lipca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 571, tudzież kodeksu postępowania karnego z dnia 19 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 725, które w myśl art. 29 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 20 sty-

ART. 71. Za występki służbowe ponosi nauczyciel odpowiedzialność dyscyplinarną, zaś za wykroczenia służbowe — odpowiedzialność porządkową.

Występkiem służbowym jest takie naruszenie obowiązków służbowych, które powoduje obrażenie interesu publicznego, lub naraża dobro publiczne na szkodę.

Wykroczeniem służbowym jest każde naruszenie obowiązku służbowego, nie posiadające wyżej podanych znamion występkę służbowego.

Zbieg kilku wykroczeń służbowych lub ich powtarzanie się, jak również wykroczenie wśród okoliczności, szczególnie obciążających, uważa się za występki służbowy.

Do postępowania porządkowego i dyscyplinarnego nie należy rozstrzyganie o pretensjach cywilnych.

Odpowiedzialność za występki i wykroczenia służbowe ulega przedawnieniu, jeżeli w przeciągu lat 5 od chwili ich popełnienia władza nie wymierzyła kary porządkowej lub nie skierowała sprawy do komisji dyscyplinarnej; jeżeli jednak występki zawiera znamiona przestępstwa karnego, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie karne.

K a r y.

ART. 72. Karą porządkową jest upomnienie. Kary tej nie wpisuje się do wykazu służbowego.

znia 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217, mają analogiczne zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko nauczycielom.

2) Zob. „Komisje dyscyplinarne naucz.“

Przed udzieleniem upomnienia należy dać nauczycielowi możliwość usprawiedliwienia się na piśmie.

Upomnienia udziela na piśmie z podaniem motywów władza, której szkoła bezpośrednio podlega, lub przełożona władza wyższa.

Przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez Ministra, niema odwołania; przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez inne władze szkolne, nauczyciel może wnieść w ciągu 8 dni odwołanie do władzy bezpośrednio wyższej.

67. punkt instrukcji z 24. III. 1928. Dz. U. R. P. Nr. 47, do art. 72.

67. Zarządzenie, nakładające karę porządkową upomnienia, winno zawierać prócz motywów pouczenie o przysługujących ukaranemu w drodze porządkowej nauczycielowi środkach prawnych.

ART. 73. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana;
- 2) potrącenia jednorazowe, nie przekraczające 20% miesięcznego uposażenia;
- 2) potrącenie części uposażenia na określony przeciąg czasu, nie więcej wszakże niż 20% miesięcznie;
- 4) nagana z pozbawieniem awansu i wybieralności na czas od jednego roku do dwóch;
- 5) odliczenie lat służby od roku do trzech;
- 6) przeniesienie bez zwrotu kosztów przesiedlenia z pozbawieniem urzędu dyrektora lub kierownika przy równoczesnym powierzeniu obowiązków nauczyciela (w ściślejszym znaczeniu) w miejscu, oznaczonym przez Ministra lub władze, którym to prawo zostanie przez Ministra przekazane;

7) zwolnienie ze służby państwowej z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wystużonych, lub do odprawy;

8) wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej;

9) wydalenie z zawodu nauczycielskiego z pozbawieniem prawa zajmowania jakiegokolwiek stanowiska w szkolnictwie państwowem, publicznem lub prywatnem.

Kary wymienione w punktach 5 i 6 pociągają za sobą na przeciąg lat dwóch utratę prawa mianowania na wyższe stanowisko oraz prawa wyboru i wybieralności do wszystkich władz i ciał, tworzonych lub zasilanych drogą wyboru z pośród nauczycielstwa w zakresie administracji szkolnej.

Do art. 73.

4 i 5 unkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

4) Wykające z art. 73 punkt 2 i 3 potrącenia z uposażenia czyni władza, asygnująca uposażenie.

5) Pozbawienie prawa awansu z p. 4 art. 73 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli należy rozumieć w ten sposób, że nauczyciel nie może w ciągu 2 lat zostać dyrektorem, kierownikiem szkoły i t. d. Je dotyczy ono jednak automatycznego posuwania się w grupach na podstawie lat służby, które mogą być doliczone tylko na podstawie p. 5 tegoż artykułu.

ART. 74. Kary dyscyplinarne na nauczycieli stałych może nakładać jedynie komisja dyscyplinarna w drodze rozstrzygnięcia, wydanego na podstawie wyniku postępowania dyscyplinarnego, przeprowadzonego zgodnie z niniejszą ustawą.

Przy wymierzaniu kar dyscyplinarnych, wymienionych w art. 73, należy w każdym poszczegół-

nym wypadku mieć na względzie doniosłość wypadku służbowego i powstałych z tego powodu szkód, stopień winy, jako też dotychczasowe zachowanie się nauczyciela.

Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu służbowego.

Orzeczenia dyscyplinarnego nie można zmienić, ani zmienić zarządzeniem administracyjnym.

ART. 75. Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej lub z zawodu nauczycielskiego (art. 70 i 73, p. 8 i 9) pociąga za sobą utratę wszystkich praw, związanych z piastowaniem stanowiska, a również i prawa do emerytury, lub do odpływu.¹⁾

ART. 76. Członkom rodziny wydalonego może Minister w razie konieczności, zasługujących na uwzględnienie, przyznać odpowiedni stały zasiłek na utrzymanie, który jednak nie może przewyższać normalnego ich zaopatrzenia wdowiego lub sierociego.

Zasiłek taki przyznać można albo już z chwilą wstrzymania wypłaty uposażenia nauczyciela, albo od chwili jego śmierci.

Do zasiłku powyższego mają zastosowanie postanowienia ustawy emerytalnej o zawieszeniu lub utracie prawa do zaopatrzenia wdowiego i sierociego.

ZAWIESZENIE W PEŁNIENIU SŁUŻBY.

ART. 77. Każdy przełożony powołany do wykonywania bezpośrednio lub pośrednio nadzoru służbowego, ma prawo zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, gdy nauczyciel odwołuje się jawnie po-

¹⁾ Zob. art. 70.

słuszeństwa służbowego wśród szczególnie ważnych okoliczności, albo, gdy ze względu na jakość zarzucanego mu uchybienia obowiązkom służbowym lub godności stanu nauczycielskiego, dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru służby.

W analogicznych przypadkach służy prawo do zawieszenia w służbie również urzędnikowi, któremu powierzono przeprowadzenie wizytacji szkoły; zarządzone jednak w ten sposób zawieszenie może zmienić władza przełożona nad urzędnikiem przeprowadzającym wizytację.

6, 7 i 8 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

6) Władze szkolne, podległe bezpośrednio Ministerstwu, zawiadamiając Ministerstwo o wypadku zawieszenia w służbie nauczyciela, winny podać jednocześnie szczegółowo powód zawieszenia w służbie, wiek, ilość lat służby, stosunki rodzinne i majątkowe, zawieszzonego w służbie nauczyciela, wysokość dokonanego ograniczenia uposażenia na czas zawieszenia w służbie względnie powody, dla których uposażenie nie zostało ograniczone na czas zawieszenia w służbie.

Wzór pisma zawieszającego w służbie podaje załącznik Nr. 3.¹⁾

7) Ograniczenia uposażenia na czas zawieszenia w służbie może dokonać władza, której w myśl § 9 rozporządzenia z dnia 20 stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217) przysługuje prawo wdrożenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielowi lub Ministerstwo.

8) Po zawieszeniu w służbie nauczyciela należy w każdym poszczególnym wypadku zbadać dokładnie rodzaj popełnionych przez nauczyciela uchybień. W razie okazania się, że popełnione przez zawieszzonego w służbie nauczyciela czyny wykluczają ze względu na dobro szkoły powrót jego na stanowisko zajmowane

¹⁾ Zob. „Komisje dyscyplinarne nauczycieli“.

przed zawieszeniem jednak nie dają podstaw do żądania wymierzenia przez komisję dyscyplinarną kary zwolnienia względnie wydalenia ze służby państwowej lub wydalenia z zawodu nauczycielskiego, należy jeszcze przed zakończeniem postępowania dyscyplinarnego rozważyć potrzebę przeniesienia zawieszzonego w służbie nauczyciela na podstawie art. 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli i wystąpić do Ministerstwa z odpowiednio umotywowanym wnioskiem.

ART. 78. Gdy przeciw nauczycielowi wdrożono postępowanie karno-sądowe lub dyscyplinarne, władza służbowa ma prawo zawiesić go w pełnieniu służby, o ile ze względu na rodzaj i doniosłość zarzuconego mu przestępstwa, lub występku służbowego, wskazanem jest usunąć go od wykonywania obowiązków służbowych.

W przypadku zarządzenia względem nauczyciela aresztu śledczego władza zawiesza go w pełnieniu służby.

Przeciwko zarządzeniu zawieszenia w służbie w myśl ust. 1 art. 77 oraz ust. 1 art. 78 przysługuje zawieszonemu prawo wniesienia zażalenia w terminie dni 5 do władzy bezpośrednio wyższej, a przeciwko zawieszeniu, zarządzonemu na podstawie ust. 2 art. 77 — do władzy przełożonej nad urzędnikiem, który zawieszenie zarządził. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje skutków zawieszenia. O każdym zawieszeniu w służbie zawiadamia władza służbowa bezzwłocznie władzę bezpośrednio wyższą, która może z urzędu uchylić zawieszenie.

Władza, zarządzając zawieszenie w służbie, może ograniczyć na czas jego trwania uposażenie nauczyciela najwyżej do połowy, poczynając od dnia pierwszego miesiąca następującego po zawieszeniu.

Takiego ograniczenia uposażenia może władza dokonać również w stosunku do nauczyciela zawieszzonego na podstawie art. 77.

Przeciw zarządzeniu, zmniejszającemu uposażenie, może nauczyciel wnieść zażalenie do władzy wyższej w ciągu dni 5 od dnia doręczenia. Zażalenie nie wstrzymuje wykonania. Jeżeli na skutek zażalenia decyzja zostanie uchyloną, wypłaca się nauczycielowi wstrzymaną część uposażenia.¹⁾

Zawieszenie w służbie kończy się najpóźniej z chwilą ostatecznego zakończenia postępowania dyscyplinarnego.

O ile jednak przyczyny, które spowodowały zawieszenie, odpadną wcześniej, właściwa władza uchyla zawieszenie, nie czekając końca postępowania dyscyplinarnego.

ART. 79. Gdy obwinionego skazano na karę dyscyplinarną, czasu zawieszenia w służbie nie zalicza się do czasu służby czynnej.

W tych przypadkach, oraz wówczas, gdy nauczyciela wydano w drodze administracyjnej lub wskutek zasądzenia go wyrokiem sądu karnego, nie służy mu prawo otrzymania części uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia go w pełnieniu służby.

O ile natomiast postępowanie dyscyplinarne umorzono lub obwinionego uwolniono w postępowaniu dyscyplinarnem — czas zawieszenia liczy się do służby czynnej, a prócz tego należy wypłacić mu część uposażenia, którą wstrzymano na czas zawieszenia.

¹⁾ Zob. art. 77.

ORGANIZACJA KOMISYJ DYSCYPLINARNYCH I POSTĘPOWANIE DYSCYPLINARNE.

ART. 80. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli, powołuje się komisje dyscyplinarne.

Komisje dyscyplinarne dla nauczycieli są następujące:

- 1) okręgowe komisje dyscyplinarne, przy władzach, podlegających bezpośrednio Ministrowi;
- 2) komisja dyscyplinarna przy Ministrze;
- 3) odwoławcza komisja dyscyplinarna przy Ministrze.

Gdy utworzenie okręgowej komisji dyscyplinarnej nie jest możliwe z powodu małego składu personelu, może Minister orzekanie przekazać innej okręgowej komisji dyscyplinarnej lub komisji dyscyplinarnej przy Ministrze.

ART. 81. Skład komisji dyscyplinarnych, ich właściwość, tryb postępowania dyscyplinarnego, oraz przepisy o kosztach postępowania dyscyplinarnego ustala Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów w drodze rozporządzenia, przestrzegając zasady, że członkowie komisji dyscyplinarnych są w wykonaniu swoich funkcji samodzielni i niezawiśli i że od orzeczenia komisji dyscyplinarnej, wydanego w I. instancji, może zarówno obwiniony, jak rzecznik dyscyplinarny odwołać się do odwoławczej komisji dyscyplinarnej z powodu orzeczenia o winie i karze.

ART. 82. W celu strzeżenia dobra służby, naruszonego przez uchybienie obowiązkom służbowym, władza, przy której istnieje komisja dyscy-

plinarna, wyznacza z grona podległych sobie urzędników lub nauczycieli rzecznika dyscyplinarnego z odpowiednią ilością zastępców.

Prawa i obowiązki rzeczników dyscyplinarnych ustala w drodze rozporządzenia Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.¹⁾

ART. 83. Nauczycielowi, pociągniętemu do odpowiedzialności dyscyplinarnej, wolno przybrać sobie w postępowaniu dyscyplinarnem obrońcę z pośród funkcjonariuszów państwowych, zamieszkałych na obszarze, na który rozciąga się zakres działania komisji dyscyplinarnej.

Prawa i obowiązki obrońcy, tudzież przepisy o przydawaniu obwinionemu obrońcy z urzędu ustala w drodze rozporządzenia Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

ART. 84. Pisma, dotyczące postępowania dyscyplinarnego wolne są od wszelkich opłat skarbowych.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUCZYCIELI W STANIE NIECZYNNYM, POZASŁUŻBOWYM I W STANIE SPOCZYNKU.

ART. 85. Nauczyciele w stanie nieczynnym i pozasłużbowym podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej z powodu:

- 1) naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się jeszcze w czasie służby czynnej;
- 2) rażącego naruszenia obowiązków, ciążących na nich w myśl ustawy niniejszej.

¹⁾ Zob. punkt 10—16 instrukcji z dnia 1933 r. „Komisje dyscyplinarne nauczycieli“.

Nauczyciele, przeniesieni w stan spoczynku, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej:

- 1) z powodu naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się w czasie służby czynnej;
- 2) z powodu naruszenia po przejściu w stan spoczynku przepisów art. 24 ustawy niniejszej.

ART. 86. Odnośnie do nauczycieli, będących w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku, mają analogiczne zastosowanie postanowienia, dotyczące dochodzenia i postępowania dyscyplinarnego względem nauczycieli czynnych.

Na nauczycieli tych nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

- 1) naganę;
- 2) stałe lub czasowe zmniejszenie uposażenia najwyżej o 25%;
- 3) w razie okoliczności, szczególnie obciążających, utratę wszelkich praw, wpływających z ich stosunku do Państwa, w tej liczbie uposażenia i zapotrzebowania dla członków rodziny z możliwością zastosowania analogicznego postanowienia artykułu 76 niniejszej ustawy.

Właściwą do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielowi w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku jest komisja dyscyplinarna, która była właściwą w chwili przejścia nauczyciela w stan nieczynny, pozasłużbowy lub stan spoczynku.

Rozdział X.

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE.

ART. 87. Nauczycieli, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów posiadają cha-

rakter nauczycieli stałych, uważa się za stałych w rozumieniu art. 8 niniejszej ustawy, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy kwalifikacje zawodowe.

Za nauczycieli stałych w rozumieniu art. 8 ustawy niniejszej uważa się również tych, w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej czynnych na obszarze okręgów szkolnych: białostockiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którzy przed wejściem w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali świadectwo złożenia pierwszego egzaminu nauczycielskiego lub kwalifikacje zawodowe, uznane przez Ministra za równorzędne z kwalifikacjami nabytymi przez złożenie pierwszego egzaminu nauczycielskiego.

ART. 88. Nauczyciele, którzy nie podlegają przepisom art. 87, a do dnia wejścia w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali przepisane dla ustalenia w zawodzie nauczycielskim kwalifikacje zawodowe, — z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej stają się stałymi w rozumieniu art. 8, o ile z dotychczas prowadzonych wykazów kwalifikacyjnych (t. zw. arkuszy nauczycielskich, tabel kwalifikacyjnych i t. p.) nie wynika, iż praca ich w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy niniejszej nie może być uznana za zadowalającą w rozumieniu przepisów ustawy niniejszej.

Nauczyciele zaś, których praca w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy nie może być na podstawie dotychczasowych wykazów uzna-

na za zadowolającą, winni być do dnia 31-go grudnia 1927 r. zwizytowani i — o ile otrzymają ocenę pracy zadowolającą — zaliczeni do nauczycieli stałych.

Nauczyciele, którzy na podstawie art. 87 lub artykułu niniejszego zostaną uznani za stałych w rozumieniu art. 8. ustawy, otrzymają dekrety ustalenia z ważnością od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

Do czasu ustawowego uregulowania sprawy kwalifikacyjnej zawodowych dla nauczycieli szkół tych kategorii, dla których niema ustawowych przepisów o zawodowych kwalifikacjach nauczycielskich, Ministrowi przysługuje prawo określania, jakie kwalifikacje zawodowe nauczycieli tych szkół są wystarczające dla ustalenia.

ART. 89. Dyrektor, względnie kierownik szkoły, który przed wejściem w życie ustawy niniejszej uzyskał to stanowisko drogą konkursu, z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej zostaje uznany za mianowanego na to stanowisko w rozumieniu art. 11 ustawy.

Nauczyciele, którzy, pozostając w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, pełnią obowiązki dyrektorów, względnie kierowników szkół nieprzerwanie co najmniej lat 3, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, zostają uznani za mianowanych z dniem 1-go stycznia 1927 roku w rozumieniu art. 11 na stanowiska dyrektorów, względnie kierowników, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej kwalifikacje zawodowe.

Nauczyciele, objęci art. 92, którzy zostali przyjęci przez władze polskie od władz okupacyjnych i pracują w zawodzie nauczycielskim co najmniej

lat 12, licząc wstecz od daty wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą zostać kierownikami szkół (art. 12) z chwilą, gdy złożą przepisane egzaminy uzupełniające lub zostaną od nich zwolnieni.

ART. 90. Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego art. 15 mają analogiczne zastosowanie w tych wypadkach, gdy przerwa w służbie, względnie praca kontraktowa, miała miejsce przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

ART. 91. Jeżeli nauczyciel stały (art. 87 i 88) zajmuje w chwili wejścia w życie ustawy posadę, uzyskaną drogą konkursu, lub też zajmuje ją nieprzerwanie nie mniej niż dwa lata, zostaje uznany za mianowanego na stałe na posadzie nauczyciela (art. 11), o ile ta posada zostanie uznana za stałą.

ART. 92. Nauczyciele tymczasowi, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy korzystali z praw, przyznanych im postanowieniami § 7 artykułu 22 (dawniej 23) ustawy z dnia 27-go maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 311), zmienionej ustawą z dnia 18-go grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 roku Nr. 2, poz. 6) i ustawą z dnia 15-go stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 88) zachowują te prawa nadal aż do dnia 31-go sierpnia 1927 r.

ART. 93. Nauczycielom czynnym w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy może Minister zaliczyć do wymiaru uposażenia cały czas służby wojskowej — z wyjątkiem czasu pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach.

ART. 94. Nauczyciel tymczasowy, czynny w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej, używa wszelkie prawa z ustawy emerytalnej na równi z nauczycielem stałym, jeżeli władza nie

rozwiąże z nim stosunku służbowego przed upływem czasu, w którym funkcjonariusz państwowy, mianowany na stałe, nabywa prawo do emerytury¹⁾.

ART. 95. Na czas trudności mieszkaniowych przepisy ustępu pierwszego art. 26 należy stosować przy uzględnianiu miejscowych warunków mieszkaniowych i osobistych nauczyciela.

ART. 96. Na czas przejściowy aż do odwołania przez Ministra zawiesza się moc obowiązującą postanowienia art. 47, które będzie wykonywane w granicach faktycznej możliwości.

Rozdział XI.

POSTANOWIENIA KONCOWE.

ART. 97. W wypadkach, gdy w przepisach niniejszej ustawy użyto wyrazu „Minister“ bez bliższego określenia, należy rozumieć: Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

ART. 97 a²⁾). Na obszarze województwa śląskiego przepisy ustawy niniejszej stosuje się z następującymi zmianami:

1) Przez nauczycieli i kierowników szkół powszechnych rozumie się także kierowników, którym według dotychczasowych przepisów przysługuje tytuł rektorów, konrektorów oraz dyrektorów

1) Zaopatrzenie emerytalne prowiz. funk. państw. rozp. Rady Ministrów z dnia 20. I. 1934, Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 64.

2) Nowy art. 97 a dodany rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660.

i nauczycieli szkół wydziałowych, a przez prefektów — księży katechetów.

2) Zamiast ustępu przedostatniego art. 51 i art. 54—56 stosuje się przepisy następujące:

a) Zawarcie związku małżeńskiego przez tymczasową lub stałą nauczycielkę powoduje rozwiązanie stosunku służbowego. Ustanie stosunku służbowego ustala władza przełożona nauczycielki w piśmie zwalniającem ją ze służby.

Zwolnienie nauczycielki ze służby winno nastąpić najpóźniej z końcem miesiąca lipca, o ile małżeństwo zawarte zostało w pierwszym półroczu roku kalendarzowego, oraz najpóźniej z końcem miesiąca stycznia roku następnego, o ile zawarcie małżeństwa przypadło w drugim półroczu roku kalendarzowego.

b) Osoby zamężne nie mogą być mianowane na stanowisko nauczycielki w szkołach wymienionych w art. 1.

c) Nauczycielka, która wstąpiła w związek małżeński, obowiązana jest zawiadomić o tem władzę przełożoną w ciągu 14 dni, licząc od dnia zawarcia małżeństwa. Jeśli skutkiem niedostosowania się nauczycielki do powyższego przepisu rozwiązanie stosunku służbowego nie może nastąpić w terminie wskazanym pod lit. a), to przy ustaleniu wysokości odprawy nie uwzględnia się czasu po powyższym terminie. Wysokość odprawy oblicza się w tym przypadku według kwoty uposażenia, otrzymanego przez nauczycielkę w miesiącu, z końcem którego winno było nastąpić jej zwolnienie ze służby.

d) Jeżeli przeciwko nauczycielce toczy się postępowanie dyscyplinarne, może władza przełożona odroczyć rozwiązanie stosunku służbowego z powo-

du zawarcia małżeństwa aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego. Prawomocne orzeczenie kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby lub zawodu nauczycielskiego powoduje utratę prawa do odprawy. Zmniejszenie uposażenia z mocy prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego powoduje odpowiednio zmniejszenie odprawy.

e) Nauczycielce stałej, która ustępuje ze służby nauczycielskiej z powodu zawarcia małżeństwa, należy się po odbyciu co najmniej jednego roku stałej służby w szkołach publicznych odprawa w wysokości zależnej od okresu służby nauczycielskiej.

Odprawa ta wynosi: a) po upływie jednego roku i przed ukończeniem pięciu lat służby — trzykrotne, b) po upływie pięciu i przed ukończeniem dziesięciu lat służby — sześciokrotne, c) po upływie dziesięciu lat służby — dwunastokrotne miesięczne pełne w ostatnim miesiącu służby otrzymane uposażenie. Po ukończeniu dziesięciu lat służby dolicza się za każdy następny rok służby jednocześnie pełne ostatnio otrzymane uposażenie. Suma odprawy nie może jednak przewyższać dwudziestoczyterokrotnej kwoty ostatnio otrzymanej płacy nauczycielskiej.

Lata służby oblicza się zgodnie z jej faktycznym przebiegiem aż do dnia zwolnienia nauczycielki ze służby, oznaczonego w piśmie zwalniającym. Zaliczeniu ulega tylko czas służby zaliczalnej do wysługi emerytalnej. W wyjątkowych przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, władza przełożona może zezwolić na zaliczenie nauczycielce celem ustalenia wysokości odprawy czasu służby nauczycielskiej niezaliczalnej do wysługi emerytalnej.

Odprawa winna być wypłacona nauczycielce w ciągu miesiąca, następującego po dniu zwolnienia jej ze służby.

f) Nauczycielka, z którą stosunek służbowy ulega rozwiązaniu z powodu zawarcia małżeństwa i której należy się odprawa w myśl lit. e), traci prawo do emerytury.

Nauczycielka, która w czasie między zawarciem małżeństwa a zwolnieniem jej ze służby stała się trwale niezdolną do służby i nabyła prawa emerytalne, ma prawo wyboru między emeryturą a odprawą.

3) Służbę nauczycielską, przebytą przez nauczyciela w szkole wymienionej w art. 1., a w szczególności w szkole, utrzymywanej przez związek samorządu terytorjalnego, traktuje się narówni ze służbą nauczycielską, przebytą w szkole państwowej, — przy ocenie nabycia przez nauczyciela prawa do zaopatrzenia emerytalnego oraz przy wymiarze tego zaopatrzenia, bez względu na to, czy z uwagi na ostatnie miejsce służbowe, zajmowane przez nauczyciela w służbie czynnej przed rozwiązaniem stosunku służbowego, wypłacanie emerytury następować powinno przez Skarb Państwa, czy przez Skarb Śląski. Jeżeli nauczyciel przez okres służby, spędzonej w szkole, utrzymywanej przez związek samorządu terytorjalnego nie opłacał opłat emerytalnych w wysokości, obowiązującej każdorazem nauczycieli płatnych ze Skarbu Państwa, wówczas okres tej służby będzie mu zaliczony przy wymiarze emerytury tylko pod warunkiem uiszczenia za ten okres służby tych opłat emerytalnych. O wysokości tych opłat decydują przepisy, obowiązujące w okresie, który ma być zaliczony do wysługi emerytalnej. Postanowienia te

mają analogiczne zastosowanie przy ocenie prawa do pensji wdowej i do pensji sierocej po nauczycielu oraz przy wymiarze tych zaopatrzeń.

4) Ilekroć ustawa niniejsza wymienia kuratora okręgu szkolnego, należy przez ten urząd rozumieć Wojewodę Śląskiego.

5) Z dniem wejścia w życie postanowień, zawartych w punktach 1)–4), tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych ustawą niniejszą¹⁾.

ART. 98. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

ART. 99. Ustawa z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z pierwszym dniem czwartego miesiąca, następującego po jej ogłoszeniu.²⁾

Z chwilą wejścia w życie przytoczonej w ustępie poprzednim ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15-go lipca 1927 r., zmieniające i uzupełniające postanowienia ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), wchodzi w życie po upływie siódmego dnia od dnia ogłoszenia.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21-go października 1932 r. w sprawie zmia-

¹⁾ Zob. art. 56 ust. 2.

²⁾ tj. z dnia 1. I. 1927 r.

ny ustawy z dnia 1-go lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 773) wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej z dniem 1-go listopada 1932 roku.

KOMISJE DYSCYPLINARNE NAUCZYCIELI¹⁾.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 20-go stycznia 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217, wydane w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko nauczycielom.

Na podstawie art. 81, 82 i 83 ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9-go listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

Komisje dyscyplinarne, rzecznicy dyscyplinarni, obrona.

Skład i właściwość komisji dyscyplinarnych.

§ 1. Każda komisja dyscyplinarna składa się z przewodniczącego, jego zastępców i członków, powoływanych i odwoływanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Przewodniczącego i jego zastępców powołuje Minister z grona podwładnych mu urzędników i nauczy-

¹⁾ Załączniki (wzory pism) znajdują się przy końcu rozporządzenia.

cieli — członków zaś z pośród tychże osób jak również z pośród obywateli, zamieszkałych w miejscu urzędowania komisji dyscyplinarnej.

9 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.¹⁾

9. Liczba członków komisji dyscyplinarnych nie jest ograniczona i powinna być dostosowana do lokalnych potrzeb komisji.

§ 2. Pierwszą instancją orzekającą w sprawach dyscyplinarnych są:

1) Okręgowe komisje dyscyplinarne przy władzach, podlegających bezpośrednio Ministrowi dla nauczycieli szkół tym władzom podległych, albo których sprawy dyscyplinarne przekazano w myśl art. 80 ust. 3 ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9-go listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873).

2) Komisja dyscyplinarna przy Ministrze dla nauczycieli szkół podległych bezpośrednio Ministrowi.

Drugą instancją dla spraw dyscyplinarnych jest odwoławcza komisja dyscyplinarna przy Ministrze.

§ 3. Właściwość komisji zależy od miejsca pełnienia służby w chwili wdrożenia przeciw nauczycielowi postępowania dyscyplinarnego, również wtedy, gdy chodzi o przewinienie służbowe w czasie pełnienia obowiązków w innym dziale zarządu państwowego, lub w czasie podlegania innym prze-

¹⁾ Zob. art. 67 odsyłacz ¹⁾ do 1 punktu instrukcji z dnia 3. VIII. 1933.

pisom służbowym, o ile stosunek służbowy miał charakter publiczno-prawny. W tych przypadkach należy przewinienie oceniać przede wszystkim według tych przepisów służbowych, którym obwiniony podlegał w chwili popełnienia czynu, albo dopuszczenia się zaniechania, lub zaniedbania, sprzeciwiającego się jego obowiązkowi.

W razie współobwinienia o naruszenie obowiązków służbowych kilku nauczycieli, którzy podlegają właściwości różnych okręgowych komisji dyscyplinarnych — wszyscy uczestnicy podlegają właściwości komisji, wyznaczonej przez Ministra, a w wypadkach współobwinienia o naruszenie obowiązków kilku nauczycieli, z których jedni podlegają okręgowej komisji dyscyplinarnej, inni zaś komisji dyscyplinarnej przy Ministrze — wszyscy uczestnicy podlegają właściwości komisji dyscyplinarnej przy Ministrze.

Jeżeli okręgowa komisja dyscyplinarna nie rozporządza chwilowo ilością członków, potrzebną do utworzenia kompletu orzekającego lub jeżeli warunki lokalne ze względu na interes służby wymagają wyjęcia sprawy z pod rozpoznania terytorjalnie właściwej komisji, Minister przekazuje sprawę innej okręgowej komisji dyscyplinarnej lub komisji dyscyplinarnej przy Ministrze.

Spory o właściwość rozstrzyga Minister.

§ 4. Komisje dyscyplinarne obradują, postanawiają i orzekają w kompletach orzekających, złożonych z przewodniczącego komisji, lub jego zastępcy i dwóch członków, z których jeden powinien być nauczycielem tej samej kategorii szkół, do których należy nauczyciel, odpowiadający dyscyplinarnie przed danym kompletem.

Jeżeli do odpowiedzialności dyscyplinarnej jest pociągnięty duchowny nauczyciel religii, a w skład właściwej komisji dyscyplinarnej nie wchodzi duchowny tegoż wyznania, Minister, względnie władza podległa bezpośrednio Ministrowi, przy której czynna jest komisja dyscyplinarna, powołuje specjalnie dla tego wypadku duchownego nauczyciela religii tego wyznania, jako jednego z członków kompletu orzekającego.

Skład kompletu orzekającego wyznacza przewodniczący komisji z pośród członków komisji.

Obowiązki i prawa rzeczników dyscyplinarnych.

§ 5. Obowiązkiem rzecznika dyscyplinarnego jest przy przeprowadzaniu postępowania dyscyplinarnego stać na straży dobra służby, ścisłego wykonywania obowiązków służbowych przez nauczycieli, oraz godności i powagi zajmowanego przez nich stanowiska służbowego.

Komisja dyscyplinarna wydaje każde postanowienie i orzeczenie nie inaczej jak po wysłuchaniu zdania rzecznika dyscyplinarnego; przy naradach i głosowaniu kompletu orzekającego rzecznik nie może być obecny.

Rzecznicy dyscyplinarni, działając w ścisłej zależności od swych władz przełożonych, mają prawo i obowiązek:

1) uczestniczenia we wszystkich posiedzeniach komisji dyscyplinarnych;

2) stawiania w razie potrzeby wniosków o wezwanie świadków i biegłych i przeprowadzenie innych dowodów;

3) donoszenia władzy przełożonej o wszystkich przypadkach przewinień służbowych, które

doszły do ich wiadomości w toku postępowania dyscyplinarnego;

4) brania udziału w dochodzeniach dyscyplinarnych na zlecenie władzy.

Rzecznika dyscyplinarnego przy komisji niższej instancji może zastąpić w razie potrzeby rzecznik dyscyplinarny przy komisji wyższej instancji; również rzecznika dyscyplinarnego wyższej instancji może zastąpić w razie potrzeby rzecznik dyscyplinarny przy komisji niższej instancji.

O zastępstwie decyduje Minister.

10—16 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

10) Ustawa nie nakłada obowiązku powoływania na rzecznika dyscyplinarnego względnie jego zastępców, — jedynie osób, posiadających wykształcenie prawnicze, a doświadczenie w dotychczasowych komisjach dyscyplinarnych wykazuje, iż wizytatorowie szkół względnie urzędnicy z wykształceniem pedagogicznym wykonywali te czynności z zupełnym powodzeniem. Z tych względów w gronie przedstawicieli oskarżenia (rzecznik dyscyplinarny i jego zastępcy) powinni być i urzędnicy o wykształceniu prawniczym i urzędnicy-pedagogowie, oraz nauczyciele, tak, by rzecznik dyscyplinarny mógł w każdym wypadku przydzielić oskarżenie temu z pośród zastępów, który ze względu na charakter danej sprawy najlepiej się do tego nadaje.

11) Wyznaczony na rzecznika dyscyplinarnego urzędnik lub nauczyciel w zakresie czynności urzędowych rzecznika podlega we władzy centralnej ministrowi przez dyrektora Biura Personalnego, w kuratorjach — kuratorowi przez naczelnika Biura Personalnego.

12) Rzecznik dyscyplinarny jest zastępcą i wykonawcą zarządzeń władzy przed komisją dyscyplinarną, a obowiązki swe wykonuje bądź osobiście bądź też za pośrednictwem swego zastępcy.

W zasadzie rzecznik dyscyplinarny jest powołany do udziału we wszystkich sprawach dyscyplinarnych

przed daną komisją, z nazwy zaś „zastępca“ wynika, że zastępcy mają pełnić czynności tylko w razie, jeżeli rzecznik ma przeszkody w tym względzie. Jeżeli jednak rzecznikiem dyscyplinarnym jest urzędnik (wizytator, nauczyciel), który obowiązki rzecznika ma spełniać obok swych normalnych czynności służbowych, niema przeszkody, by rzecznik dyscyplinarny wyznaczał zastępców do pełnienia czynności w poszczególnych sprawach w miarę okoliczności t. j. własnych zajęć, charakteru przewinienia służbowego i znajomości rzeczy zastępców oraz ich wolnego czasu. Wyznaczony w ten sposób zastępca rzecznika wchodzi we wszystkie prawa rzecznika odnośnie do przekazanej mu sprawy.

Ze względu na konieczność unikania dezorganizacji w pracy tego wydziału względnie szkoły, w której zastępca rzecznika pełni służbę, winien rzecznik dyscyplinarny przed wyznaczaniem z pośród zastępców rzecznika dla danej sprawy porozumieć się z przełożonym tego zastępcy.

13) Wymieniony w § 5 przepis „że rzecznicy dyscyplinarni działają w ścisłej zależności od swych władz“ należy rozumieć w ten sposób, że rzecznik dyscyplinarny obowiązany jest na polecenie władzy przygotować wniosek o ukaranie, podtrzymać na rozprawie w komisji dyscyplinarnej poszczególne punkty oskarżenia w myśl otrzymanych od władzy wskazówek, porozumieć się z władzą co do wysokości kary jaką ma zaproponować oraz złożyć odwołanie, jeżeli tego zażąda władza. Rzecznik może odstąpić na rozprawie bądź od poszczególnych punktów oskarżenia, bądź od całego oskarżenia tylko wtedy, jeżeli na rozprawie wyjdą na jaw nowe okoliczności, które zmieniają istotny stan sprawy. I w tych wypadkach winien jednak rzecznik dyscyplinarny uzyskać w zasadzie zgodę swej władzy na zmianę wniosku.

14) Rzecznik czuwa nad jednolitością postępowania swych zastępców i w tym celu może powoływać ich na konferencję i dawać im wskazówki w zakresie proceduralnym.

15) Rzecznik dyscyplinarny winien prowadzić zbiór zarządzeń, okólników i wyjaśnień normatywnych w sprawach dyscyplinarnych i w razie ustąpienia ze stanowiska rzecznika wręczać zbiór ten swemu następcy.

16) Przy wyłączaniu rzecznika dyscyplinarnego od udziału w sprawie ma zastosowanie przepis art. 59 Kodeksu Postępowania Karnego (Dz. U. R. P. z roku 1932 Nr. 83, poz. 725).

Art. 59 kodeksu postępowania karnego.

Art. 59. § 1. Oskarżyciel publiczny, co do którego zachodzi jedna z okoliczności, wskazanych w art. 41 pod lit. a), b), c), d), lub który brał udział w sprawie jako sędzia lub obrońca, powinien się wyłączyć i zawiadomić o tem swego bezpośredniego zwierzchnika.

§ 2. O przyczynie wyłączającej oskarżyciela publicznego każda ze stron może zawiadomić jego bezpośredniego zwierzchnika, który, skoro uzna, że przyczyna taka zachodzi, wyznacza innego oskarżyciela.

§ 3. Czynność dokonana przez oskarżyciela publicznego, który powinien się być wyłączyć, nie jest z tego powodu nieważna.

Utrata zdolności do pełnienia funkcji członka komisji dyscyplinarnej i rzecznika dyscyplinarnego.

§ 6. Gdy w stanowisku służbowym nauczycieli lub urzędników, powołanych na członków komisji dyscyplinarnej, lub wyznaczonych na rzeczników dyscyplinarnych i ich zastępców, zajdzie zmiana, wskutek której odpadają warunki do ich powołania, względnie wyznaczenia — tracą oni stanowisko rzecznika bądź członka komisji dyscyplinarnej.

W czasie trwania postępowania sądowo-karnego lub dyscyplinarnego, toczącego się przeciw nauczycielowi lub urzędnikowi, nie można powoływać go do żadnej czynności urzędowej w komisji dyscyplinarnej. Gdy postępowanie takie zakończy się ukaraniem nauczyciela lub urzędnika, traci on stanowisko rzecznika dyscyplinarnego, bądź członka komisji dyscyplinarnej.

Nauczyciela lub urzędnika, karanego dyscyplinarnie, o ile nie zachodzi wypadek, przewidziany w § 24 ust. 5 — nie można powoływać na członka komisji dyscyplinarnej, ani wyznaczać go na rzeczownika dyscyplinarnego lub jego zastępcę.

W razie wszczęcia postępowania sądowo-karnego przeciwko członkowi komisji, powołanemu z grona obywateli, nie można powoływać go do żadnej czynności w komisji dyscyplinarnej, jak długo trwa to postępowanie, a w wypadku prawomocnego skazania takiego członka komisji przez sąd traci on swoje stanowisko i nie można go powoływać ponownie na członka komisji.

17 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

17. O każdym wypadku, utraty zdolności do pełnienia funkcji członka komisji dyscyplinarnej, władza przy której istnieje komisja, obowiązana jest donieść Ministerstwu, wskazując jednocześnie w razie potrzeby kandydatów, którzy mogliby być powołani w miejsce ustępującego członka (członków).

Obowiązki i prawa obrońcy. Obrońcy z urzędu.

§ 7. Obrońca ma obowiązek przytoczyć w obronie wszystkie okoliczności, które uważa w tym celu za konieczne i przydatne i zastosować przewidziane w rozporządzeniu niniejszem środki obrony. Jest on obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie poufne informacje, udzielone mu w związku z obroną.

Obrońcy winna władza udzielić urlopu, nieodzownie potrzebnego do spełnienia tych czynności.

O ile postępowanie dyscyplinarne toczy się poza siedzibą służbową funkcjonariusza, występującego w charakterze obrońcy, przysługuje mu pra-

wo do zwrotu kosztów podróży i diet na tych samych zasadach, jak przy podróżach służbowych.

Na prośbę obwinionego lub na wniosek przewodniczącego komisji dyscyplinarnej władza, przy której jest czynna komisja dyscyplinarna, przydaje obwinionemu z grona podwładnych sobie urzędników lub nauczycieli obrońcę z urzędu, jeżeli obwiniony nie przybrał sobie obrońcy z wyboru.

Prośba o wyznaczenie obrońcy z urzędu winna być wniesiona bezpośrednio do władzy, przy której istnieje komisja dyscyplinarna najpóźniej na 7 dni przed terminem rozprawy.

Funkcjonariuszowi wolno nie podjąć się obrony z wyjątkiem przypadku ustanowienia go obrońcą z urzędu. Nie wolno mu przyjmować wynagrodzenia za spełnianie czynności obrońcy.

18 i 19 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

18. W myśl art. 92 Kodeksu Postępowania Karnego jednego obrońcę dla kilku współoskarżonych można wyznaczyć tylko wtedy, gdy obrona jednego z nich nie jest w sprzeczności z obroną drugiego.

Art. 92 kodeksu postępowania karnego.

Art. 92. Jednego obrońcę dla kilku współoskarżonych można wyznaczyć tylko wtedy, gdy obrona jednego z nich nie jest w sprzeczności z obroną drugiego.

19) Rachunki kosztów poniesionych przy obronie (czytanie aktów, stawienictwo na rozprawę dyscyplinarną) mają być przedstawione w terminie 14 dni po ukończeniu rozprawy tej władzy, przy której istnieje komisja. Do rachunku winien funkcjonariusz państwowy-obrońca dołączyć zaświadczenie przewodniczącego właściwej komisji dyscyplinarnej, stwierdzające udział funkcjonariusza w rozprawie dyscyplinarnej, czas zużyty na zapoznanie się z aktami oraz czas trwania roz-

prawy dyscyplinarnej. Poza tem przy obliczaniu i przyznawaniu kosztów podróży należy stosować obowiązujące przepisy o zwrocie diet i kosztów podróży za podróże służbowe funkcjonarjuszów państwowych.

Rozdział II.

Postępowanie dyscyplinarne.

Obowiązek strzeżenia tajemnicy w postępowaniu dyscyplinarnem.

§ 8. Całe postępowanie dyscyplinarne powinno być otoczone jak najściślejszą tajemnicą.

Szczegółów z postępowania dyscyplinarnego nie wolno podawać do publicznej wiadomości.

Postanowienia i orzeczenia komisji dyscyplinarnych można ogłaszać jedynie za zezwoleniem Ministra.

Wdrożenie postępowania. Dochodzenie.

§ 9. Władza służbowa, nie niższa jednak niż II. instancji, lub przełożona władza wyższa, w razie dostrzeżenia lub otrzymania wiadomości o naruszeniu obowiązków służbowych przez podwładnego nauczyciela, po wstępnem zbadaniu sprawy, o ile dopatruje się w naruszeniu obowiązków występku służbowego — wdraża postępowanie dyscyplinarne, o czem zawiadamia nauczyciela ¹⁾.

§ 10. Jeżeli wstępne zbadanie sprawy nie dostarczyło materiału wystarczającego do sporządzenia wniosku o ukaranie, władza, po wdrożeniu postępowania dyscyplinarnego, zarządza przeprowadzenie dochodzeń przez wyznaczonego w tym celu jednego, lub więcej podległych jej urzędników.

¹⁾ Zob. następny § 10.

W każdym stadjum dochodzeń władza, która wdrożyła postępowanie dyscyplinarne, może je umorzyć.

O umorzeniu postępowania należy zawiadomić obwinionego.

Prowadzący dochodzenia przesłuchuje świadków, a w razie potrzeby biegłych i bada wszystkie okoliczności potrzebne do wyjaśnienia sprawy, jako też zbiera środki dowodowe.

Prowadzący dochodzenia przy przesłuchaniu świadków uprzedza, że złożenie fałszywego zeznania jest przestępstwem, zagrożonem karą, przewidzianą w kodeksie karnym.

Prowadzący dochodzenia sporządza z przebiegu przesłuchania protokół, zawierający dokładne oznaczenie miejsca i czasu przesłuchania, imię i nazwisko świadka lub biegłego, jego zeznania i oświadczenia z możliwą dokładnością, oraz stwierdzenie, że świadka lub biegłego uprzedzono o grożącej mu odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania. Protokół podpisuje prowadzący dochodzenie i świadek (biegły). Przed podpisaniem protokołu należy go odczytać zeznającemu i zaznaczyć to w protokóle.

Prowadzący dochodzenia może się zwrócić o współdziałanie w dochodzeniach do władz administracyjnych i organów policyjnych.

Prowadzący dochodzenia winien dać obwinionemu zarówno w czasie dochodzeń, jak i po ich zakończeniu, sposobność wypowiedzenia się tak co do wszystkich punktów obwinienia, jak również co do wyniku dochodzeń, jednakże odmowa, lub fizyczna niemożność wypowiedzenia się ze strony obwinionego nie wstrzymuje dochodzeń.

Prowadzący dochodzenia nie może zasiadać w komplecie orzekającym, pełnić funkcji obrońcy,

lub być powołanym do innej czynności w postępowaniu dyscyplinarnem. Poza tem podlega on postanowieniom § 6.

20—31 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

20) Wstępne zbadanie sprawy może zarządzić władza szkolna I instancji lub przełożona władza wyższa. O wydanych w tym względzie zarządzeniach władza nie ma obowiązku zawiadamiać podejrzanego nauczyciela.

21) We wstępnym zbadaniu sprawy należy ustalić, czy istotnie zachodzą cechy naruszenia obowiązków służbowych przez nauczyciela, względnie czy otrzymane doniesienie (skarga) jest zasadne, kto dopuścił się naruszenia obowiązków służbowych oraz czy naruszenie obowiązków służbowych ma charakter występkę służbowego czy też wykroczenia służbowego.

Jeżeli władza jest w posiadaniu tych danych to bez wstępnego zbadania sprawy może odrazu wdrożyć formalne postępowanie dyscyplinarne.

22) W razie gdyby zasądzała potrzeba przesłuchania świadków we wstępnym zbadaniu sprawy, wówczas przesłuchanie winno odbyć się według tych samych przepisów, które obowiązują przy przesłuchiowaniu świadków w dochodzeniach w postępowaniu dyscyplinarnem tak, aby odpadła potrzeba ponownego ich przesłuchania w formalnym dochodzeniu.

23) O wdrożeniu postępowania dyscyplinarnego władza winna zawiadomić zainteresowanego nauczyciela, podając mu jednocześnie stawiane zarzuty, imię i nazwisko osoby delegowanej do prowadzenia dochodzeń, o ile oczywiście zajdzie potrzeba przeprowadzenia takich dochodzeń.

Wzór pisma wdrażającego postępowanie dyscyplinarne podaje załącznik Nr. 4¹⁾.

24) Powołanie inspektora szkolnego do prowadzenia dochodzenia dyscyplinarnego nie stoi w sprzeczności z postanowieniami § 10, należy jednak o ile możliwości unikać powierzania tej funkcji temu inspektorowi szkol-

¹⁾ Przy końcu rozporządzenia.

nemu względnie zastępcy inspektora szkolnego, który zajmował się wstępnym zbadaniem sprawy, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy ze względu na charakter wykroczenia ze strony nauczyciela mogłyby powstać posądzenia prowadzącego dochodzenie o stronniczość.

25) Dochodzenia dyscyplinarne winny odbywać się w zasadzie w budynkach władz szkolnych lub w budynkach szkolnych.

26) Celem dochodzenia powinno być wykrycie materialnej prawdy.

Prowadzący dochodzenia nie powinien przeto przy prowadzeniu dochodzeń ograniczać się jedynie do mechanicznego notowania zeznań, lecz powinien zwracać baczną uwagę na treść zeznań, składanych przez świadków i pilnie zważać na to, czy złożone zeznanie jest istotnie odzwierciedleniem tego, co świadek chce powiedzieć, tudzież ustalić, na czym świadek opiera znajomość faktu, o którym zeznaje, a następnie przez odpowiednio sformułowane pytania, stawiane zeznającemu, oświetlić wszechstronnie wszelkie okoliczności, które mogą rzucić światło na dany fakt.

Zeznania świadków należy spisywać w krótkich i treściwych zdaniach w sposobie opowiadającym. Tylko tam, gdzie to jest ważne do ocenienia sprawy, należy przytoczyć własne słowa świadka.

W tem co spisano mogą być dokonane skreślenia i dodatki tylko istotne; wszelkie zmiany winny być w dopisku w protokóle omówione, potwierdzone i podpisane; skreślone wyrazy i ustępy powinny pozostać czytelne.

Prowadzący dochodzenia winien żądać od świadków, którzy czynią zarzuty nauczycielowi, podania konkretnych faktów przewinień nauczyciela.

27) Przesłuchiwanie dzieci szkolnych, jako świadków, powinno należeć do bardzo wyjątkowych wypadków. Dzieci szkolne można przesłuchiwać tylko wtedy, gdy w inny sposób nie da się stwierdzić zarzucanych nauczycielowi uchybień. I w tym ostatnim wypadku należy unikać ze względów pedagogicznych masowego przesłuchiwania dzieci szkolnych, a ograniczać się do przesłuchania tylko kilkorga dzieci i to w takiej formie, aby powaga stanu nauczycielskiego nie była narażona na poniżenie.

28) Protokoły dochodzeń winny być pisane wyraźnie, pismem czytelnym.

W razie gdy protokoły dochodzeń są pisane pismem nieczytelnym, należy sporządzić maszynowe odpisy i dołączyć do każdego protokołu.

Wzór protokołu podaje załącznik Nr. 5.¹⁾

29) Przy przesłuchaniu świadków w dochodzeniach mają zastosowanie przepisy art. 98, 99, 101, 103, 104, 106 i 107 Kodeksu Postępowania Karnego.

Art. 98, 99, 101, 103, 104, 106 i 107 kodeksu postępowania karnego.

Art. 98. Każda osoba, wezwana przez sąd na świadka, stawić się powinna w miejscu, dniu i godzinie, wskazanych w wezwaniu, i pozostać aż do zwolnienia.

Art. 99. Świadka, który nie może się stawić z powodu choroby lub kalectwa, można przesłuchać w jego mieszkaniu.

Art. 101. Nie wolno przesłuchiwać jako świadka:

- a) duchownego co do faktów, o których dowiedział się na spowiedzi;
- b) obrońcy oskarżonego co do faktów, o których się od niego dowiedział przy udzielaniu porady prawnej lub prowadzeniu sprawy.

Art. 103. § 1. Urzędników publicznych i wojskowych, chociażby już nie pozostawali w czynnej służbie, wolno słuchać jako świadków co do okoliczności, na które rozciąga się ich obowiązek zachowania tajemnicy urzędowej, jedynie za zezwoleniem ich obecnej lub ostatnio przełożonej władzy służbowej.

§ 2. Zezwolenia wolno odmówić jedynie wtedy, gdyby złożenie zeznania wyrządzić miało poważną szkodę Państwu.

§ 3. Sąd może zwrócić się o zwolnienie urzędnika lub wojskowego z obowiązku tajemnicy do władzy naczelnej odnośnego działu zarządu państwowego.

¹⁾ Przy końcu rozporządzenia.

Art. 104. § 1. Mają prawo odmówić zeznań:

- a) małżonek oskarżonego;
- b) krewny i powinowaty oskarżonego w linii prostej;
- c) krewny oskarżonego w linii bocznej aż do stopnia między dziećmi rodzeństwa;
- d) brat i siostra małżonka oskarżonego;
- e) osoba związana z oskarżonym z tytułu przysposobienia.

§ 2. Prawo odmowy zeznań trwa nawet po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia.

§ 3. O prawie odmowy zeznań należy osoby te uprzedzić.

Art. 106. Świadek ma prawo nie odpowiadać na pytania co do okoliczności, których ujawnienie mogłoby narazić na odpowiedzialność za przestępstwo jego samego lub osobę pozostającą z nim w stosunku wskazanym w art. 104.

Art. 107. Świadka, po uprzedzeniu go o odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznania, należy przedewszystkiem zapytać o imię, nazwisko, wiek, zajęcie, miejsce zamieszkania i stosunek do stron.

30) Przed zakończeniem dochodzenia prowadzący dochodzenia powinien w myśl § 10 rozporządzenia z dnia 20 stycznia 1933 r. o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko nauczycielom (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217) przesłuchać obwinionego nauczyciela, zaznajomić go z całym zebrany materialem i dać mu możność usznego protokołowanego lub pisemnego oświadczenia się co do wszystkich punktów obwinienia.

Uzupełnienie dochodzenia w myśl złożonych przez oskarżonego wniosków zależy również od swobodnego uznania prowadzącego dochodzenia. Jednakowoż w razie przedstawienia przez obwinionego nauczyciela świadków odwodowych na fakty konkretne, mające związek z zarzutami lub mogącymi wyjaśnić tło i okoliczności sprawy, należy przeprowadzić uzupełniające dochodzenia i przesłuchać przedstawionych świadków.

Przesłuchanie świadków odwodowych jest wskazane również i z tego względu, że dochodzenie dyscyplinarne ma za zadanie nie tylko zebranie dowodów winy

nauczyciela, ale także powinno dać możność nauczycielowi oczyszczenia się ze stawianych mu zarzutów.

31) Po zakończeniu dochodzeń prowadzący dochodzenia powinien przedłożyć protokoły dochodzeń swej władzy, dołączyć ze swej strony sprawozdanie z podaniem zarzutów, które jego zdaniem zostały udowodnione obwinionemu nauczycielowi, oświetlić tło sprawy, a w razie gdyby zeznania świadków dowodowych lub też odwodowych nie zasługiwały na zaufanie, wskazać okoliczności, przemawiające za odrzuceniem zeznań świadków.

§ 11. Wynik dochodzeń otrzymuje w drodze służbowej władza, przy której istnieje właściwa komisja dyscyplinarna. Władza ta, po ewentualnem uzupełnieniu dochodzeń, zarządza przez rzecznika dyscyplinarnego przygotowanie wniosku o ukaranie — jeśli dopatruje się w naruszeniu obowiązków występku służbowego, w przeciwnym razie władza, która wdrożyła postępowanie dyscyplinarne, umarza je i zawiadamia o tem obwinionego.

32 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12. poz. 178.

32) Umożnienie postępowania dyscyplinarnego nie wyklucza praw władzy do udzielenia nauczycielowi porządkowej kary upomnienia na podstawie art. 72 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli, o ile władza dojdzie do wniosku, że stwierdzone w dochodzeniach w postępowaniu dyscyplinarnem naruszenie obowiązków służbowych ma cechy wykroczenia służbowego.

§ 12. Jeżeli naruszenie obowiązku służbowego posiada cechy czynu karalnego, ściganego z urzędu w drodze sądowej, władza, nie niższa niż II. instancji, czyni doniesienie karne i jeżeli uważa, że wyniki dochodzeń nie są uzależnione od wyników postępowania sądowo-karnego — prowadzi postępowanie dyscyplinarne wedle postanowień § 9—11.

W przeciwnym razie zawiesza to postępowanie najdalej do prawomocnego ukończenia postępowania sądowo-karnego.

Wniesienie oskarżenia.

§ 13. Rzecznik dyscyplinarny sporządza wniosek o ukaranie i przesyła go wraz z aktami przewodniczącemu komisji dyscyplinarnej.

Wniosek o ukaranie winien zawierać:

a) imię i nazwisko, stanowisko służbowe, siedzibę urzędową oraz inne dane osobowe obwinionego,

b) dokładne określenie zarzucanego czynu ze wskazaniem czasu, miejsca i innych okoliczności jego popełnienia, oraz powołanie naruszonego tym czynem przepisu,

c) wymienienie proponowanej kary dyscyplinarnej,

d) uzasadnienie.

Wniosek w razie potrzeby winien zawierać wykaz świadków i biegłych, których wezwania na rozprawę żąda rzecznik dyscyplinarny, oraz wskazywać inne dowody, których przeprowadzenie na rozprawie dyscyplinarnej rzecznik uważa za niezbędne.

33—38 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

33) Rzecznik dyscyplinarny przesyła wniosek o ukaranie wraz z aktami bezpośrednio przewodniczącemu komisji dyscyplinarnej, dołączając jednocześnie protokoły dochodzeń i akta, wiążące się ściśle ze sprawą dyscyplinarną, należycie uporządkowane i ponumerowane, odpis wykazu służbowego oraz karty kwalifikacyjnej i tyle odpisów wniosku o ukaranie, ilu jest obwinionych nauczycieli.

34) Prócz tego jeden odpis wniosku o ukaranie winien być przesłany przez rzecznika dyscyplinarnego bezpośrednio Ministerstwu.

35) Liczba świadków, proponowanych przez rzecznika do wezwania na rozprawę winna być ograniczona do istotnie koniecznych, gdyż z wezwaniem świadków są zawsze połączone koszty, które musi pokryć bądź Skarb Państwa, bądź też obwiniony w razie skazania.

36) Przed przygotowaniem wniosku o ukaranie rzecznik dyscyplinarny winien krytycznie ocenić nadesłany mu materiał dochodzeń i w razie zauważenia braków zwrócić się do władzy o przeprowadzenie uzupełniających dochodzeń.

Jeżeli rzecznik dyscyplinarny ma wątpliwości co do samego skierowania sprawy do komisji dyscyplinarnej albo co do wysokości kary, jaką ma zaproponować, może oczywiście przedstawić swe wątpliwości władzy wraz z należytem umotywowaniem. O ile podane przez niego wątpliwości nie zostaną przez władzę uznane za wystarczające do zaniechania dalszego postępowania dyscyplinarnego i otrzyma polecenie wygotowania wniosku o ukaranie, obowiązany jest to uczynić.

37) W myśl § 13 wniosek o ukaranie winien zawierać dokładne określenie zarzucanego czynu ze wskazaniem czasu, miejsca i innych okoliczności jego popełnienia oraz powołanie naruszonego tym czynem przepisu.

Podawanie we wniosku o ukaranie zarzutów w ogólnej formie np., że nauczyciel opuszcza lekcje bez podania dnia kiedy opuszczenie takie miało miejsce, lub że nauczyciel zaniedbuje swe obowiązki bez podania konkretnego faktu takiego zaniedbania nie jest właściwe.

Przytaczanie we wniosku o ukaranie zeznań świadków *in extenso* nie jest konieczne, a nawet zbędne. Wystarczy podać, którzy świadkowie stwierdzają przytoczone zarzuty, a na marginesie oznaczyć karty akt sprawy, celem umożliwienia sprawdzenia okoliczności.

38) Przy stawianiu wniosku co do wysokości kary należy brać pod uwagę zarówno okoliczności obciążające nauczyciela jak i okoliczności łagodzące, jak nie-naganna przeszłość obwinionego, w niektórych wy-

padkach ciężkie warunki pracy, stosunki rodzinne, stan zdrowia, przejścia w życiu rodzinnem i t. p., o ile oczywiście mają związek ze sprawą.

§ 14. Jeżeli przewodniczący komisji dyscyplinarnej uzna potrzebę przeprowadzenia dochodzenia dodatkowego, wówczas przedstawi sprawę na posiedzeniu komisji bez udziału stron. Komisja dyscyplinarna może zwrócić się do władzy, przy której jest czynna, o uzupełnienie dochodzeń we wskazanym kierunku.

Komisja dyscyplinarna może tylko wtedy zawiesić swoje postępowanie do czasu zakończenia prawomocnego postępowania sądowo-karnego, — jeżeli orzeczenie komisji dyscyplinarnej jest ściśle uzależnione od wyroku sądu karnego.

W razie cofnięcia przez rzecznika wniosku o ukaranie przed rozpoczęciem rozprawy dyscyplinarnej — przewodniczący komisji przesyła akta sprawy władzy, która wdrożyła postępowanie dyscyplinarne, w celu umorzenia postępowania dyscyplinarnego i zawiadamia o tem obwinionego¹⁾.

Rozprawa dyscyplinarna.

§ 15. Przewodniczący komisji dyscyplinarnej wyznacza dzień rozprawy dyscyplinarnej, wzywa obwinionego z równoczesnym doręczeniem mu odpisu wniosku rzecznika o ukaranie, oraz udziela mu do wiadomości listę członków komisji. Równocześnie zawiadamia o dniu rozprawy dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego i ewentualnie obrońcę.

¹⁾ Zob. § 11.

Komisja dyscyplinarna może, a w przypadkach wskazanych w § 13 ust. 3 winna wezwać do rozprawy dyscyplinarnej także świadków i biegłych.

Pomiędzy doręczeniem wniosku rzecznika obwinionemu, a terminem rozprawy powinno upłynąć co najmniej 14 dni.

39—41 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

39) Przy wyłączeniu członków komisji dyscyplinarnej mają zastosowanie art. 41 § 1 i 2, 42, 43, 44, 45 § 1, 46 Kodeksu Postępowania Karnego.

Przepisy te winny być podane do wiadomości obwinionemu z zawiadomieniem o terminie rozprawy.

Wzór zawiadomienia o rozprawie podaje załącznik Nr. 6 i 7.¹⁾

Art. 41 § 1 i 2, 42, 43, 44, 45 § 1, 46 kodeksu postępowania karnego.

Art. 41. § 1. Sędzia nie może brać udziału w prowadzeniu sprawy:

- a) jeżeli sprawa dotyczy go bezpośrednio;
- b) jeżeli jest małżonkiem oskarżyciela, pokrzywdzonego, oskarżonego, albo ich pełnomocnika lub obrońcy;
- c) jeżeli jest krewnym lub powinowatym w linii prostej bez ograniczenia, a w linii bocznej aż do stopnia między dziećmi rodzeństwa osób wymienionych pod lit. b), albo jeżeli jest związany z jedną z tych osób z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;
- d) jeżeli w tej samej sprawie był przestępcą jako świadek lub biegły, albo jeżeli był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy;

1) Przy końcu rozporządzenia.

- e) jeżeli brał udział w tej sprawie jako prokurator, obrońca, albo jako pełnomocnik oskarżyciela lub powoda cywilnego;
- f) jeżeli w tej samej sprawie prowadził śledztwo;
- g) jeżeli w niższej instancji brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia;
- h) w razie uchylecia wyroku, jeżeli brał udział w jego wydaniu, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

§ 2. Powody wyłączenia trwają nawet po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

Art. 42. § 1. O przyczynie wyłączenia sędziego zawiadomienia właściwy sąd i wstrzymuje się od udziału w sprawie, z wyjątkiem czynności niecierpiących zwłoki.

§ 2. Każda ze stron może zawiadomić sąd o przyczynie wyłączającej sędziego.

Art. 43. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdy chodzi o sędziego grodzkiego — sąd okręgowy.

Art. 44. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 41, sąd właściwy w myśl art. 43 wyłącza sędziego na własne jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli pomiędzy nim a jedną ze stron zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności.

Art. 45. § 1. Wniosek strony o wyłączenie w myśl art. 44 należy zgłosić najpóźniej na trzy dni przed terminem wyznaczonym do rozprawy głównej.

Art. 46. W razie wyłączenia całego sądu, sąd bezpośrednio wyższy przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu.

40) Wszelkie pisma w toku postępowania dyscyplinarnego doręcza się w zamkniętych kopertach z napisem „poufne“.

41) Zawiadomienie o terminie rozprawy tudzież przesłanie wniosku rzecznika o ukaraniu winno być dokonane w najkrótszej drodze za pośrednictwem bezpośredniego przełożonego (inspektora szkolnego, dyrektora lub kierownika szkoły).

§ 16. Po otrzymaniu wezwania na rozprawę obwiniony i jego obrońca mają prawo, z wyjątkiem ostatnich trzech dni przed rozprawą dyscyplinarną, przeglądania aktów sprawy i czynienia z nich odpisów oraz mogą, najpóźniej na 7 dni przed terminem rozprawy, wnieść do komisji dyscyplinarnej o wezwanie na rozprawę innych osób oraz sprowadzenie innych dowodów prócz wskazanych przez rzecznika dyscyplinarnego.

§ 17. Rozprawę dyscyplinarną należy w miarę możliwości przeprowadzić w jednym ciągu, z uwzględnieniem koniecznych przerw, można jednak uchwałą kompletu z ważnych powodów rozprawę odroczyć.

Rozprawa dyscyplinarna odbywa się wyłącznie przy udziale osób niniejszem rozporządzeniem uprawnionych do udziału w sprawie.

W przypadku niestawiennictwa obwinionego rozprawa dyscyplinarna może być przeprowadzona bez udziału obwinionego.

§ 18. Rozprawą kieruje przewodniczący, który przestrzega porządku wyjaśnień, replik, uwag, oraz czuwa nad formalnym i rzeczowym biegiem postępowania.

Rozprawę dyscyplinarną rozpoczyna się odczytaniem wniosku o ukaranie, poczem następuje przesłuchanie obwinionego, wezwanych świadków i biegłych, oraz w miarę potrzeby odczytanie protokołów dochodzeń, jak również innych ważniejszych dla sprawy aktów i dokumentów.

Obwinionemu i jego obrońcy oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu służy prawo wypowiedzenia się co do poszczególnych środków dowodowych i odwodowych, i stawiania pytań świadkom i biegłym za zezwoleniem przewodniczącego.

Przewodniczący kompletu uprzedza świadków, że złożenie fałszywego zeznania przed komisją dyscyplinarną jest przestępstwem, zagrożonem karą w kodeksie karnym.

Po zamknięciu postępowania dowodowego następują wywody i wnioski rzecznika dyscyplinarnego, tudzież obwinionego i jego obrońcy.

Obwinionemu w każdym przypadku służy ostatni głos.

42—44 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

42) Przy przeprowadzeniu rozprawy dyscyplinarnej mają zastosowanie przepisy art. 304, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 315, 330, 331 § 1, 336, 337, 338, 342, 348, 349, 350, 351, 352, 353 Kodeksu Postępowania Karnego.

Art. 304, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 315, 330, 331 § 1, 336, 337, 338, 342, 348, 349, 350, 351, 352, 353 kodeksu postępowania karnego.

Art. 304. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym tokiem, bacząc, aby, o ile szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, dowody na poparcie oskarżenia były przedstawione przed dowodami służącymi do obrony.

Art. 305. § 1. Oskarżonemu, świadkom i biegłym zarówno sędziowie jak strony zadają pytania bezpośrednio, o ile przewodniczący inaczej nie zarządzi.

§ 2. Przewodniczący uchyla pytania, które uznaje za niestosowne.

Art. 306. § 1. Przewodniczący daje stronom możliwość wypowiedzenia się co do wszystkich przedmiotów ulegających rozstrzygnięciu.

§ 2. Jeżeli w jakiegokolwiek kwestji jedna ze stron zabiera głos, prawo głosu służy również wszystkim innym stronom, w każdym jednak ra-

zie oskarżonemu lub jego obrońcy służy głos ostatni.

Art. 307. Przewodniczący rozstrzyga ostatecznie o przychylnem załatwieniu każdego wniosku strony, jeżeli inna strona się nie sprzeciwia. W przeciwnym razie musi zapaść postanowienie sądu.

Art. 308. Przewodniczący wydaje wszelkie zarządzenia niezbędne do utrzymania w sali sądowej spokoju i porządku.

Art. 310. § 1. Jeżeli oskarżony, pomimo upomnienia przez przewodniczącego, zachowuje się nadal w sposób zakłócający porządek rozprawy lub ubliżający powadze sądu, przewodniczący może wydalic go czasowo z sali sądowej.

§ 2. Po powrocie oskarżonego do sali, przewodniczący zawiadamia go o wszystkim, co się odbywało w jego nieobecności, i daje mu możność złożenia w tej mierze wyjaśnień.

Art. 311. Jeżeli obrońca lub pełnomocnik strony, mimo upomnienia przez przewodniczącego, zachowuje się nadal w sposób zakłócający porządek rozprawy lub ubliżający powadze sądu, przewodniczący odbiera mu głos, a sąd może usunąć go od udziału w sprawie.

Art. 315. § 1. Przy wejściu sądu na salę wszyscy obecni stoją, aż póki sędziowie nie zajmą swoich miejsc.

§ 2. Wstaje również każda osoba, do której sąd się zwraca lub która do sądu przemawia.

Art. 330. W razie niestawiennictwa świadka lub biegłego, sąd, jeżeli uzna jego przesłuchanie za niezbędne, a zarządzenia zastosowane w celu sprowadzenia jego stawiennictwa pozostają bez skutku, przerywa lub odracza rozprawę.

Art. 331. § 1. Przed rozpoczęciem przewodu sądowego przewodniczący zarządza usunięcie świadków do osobnego pokoju.

Art. 336. Jeżeli wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości, sąd może za zgodą stron nie przeprowadzać po-

stępowania dowodowego lub przeprowadzić je tylko częściowo.

Art. 337. § 1. Oskarżony ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego.

§ 2. Tylko wyjątkowo, jeżeli należy się obawiać, że obecność oskarżonego oddziaływałoby mogła na zeznania świadka lub biegłego, przewodniczący może zarządzić, aby na czas przesłuchania danej osoby oskarżony wydalil się z sali sądowej. Przepis art. 310 § 2 ma zastosowanie.

Art. 338. Każdego świadka wzywa się na salę osobno i przesłuchuje się w nieobecności tych świadków, którzy jeszcze nie zeznawali.

Art. 342. Złożone w toku rozprawy dokumenty, o ile mają znaczenie dla sprawy, sąd okazuje stronom, dołącza do aktów i odczytuje w całości lub częściowo.

Art. 348. § 1. Przewodniczący może przerwać rozprawę główną dla wypoczynku, bezzwłocznego sprowadzenia dowodów lub innych ważnych przyczyn.

§ 2. Przerwa rozprawy może trwać najwyżej czterdzieści dni.

§ 3. Jeżeli przewodniczący, zarządzając przerwę, oznaczy jednocześnie czas i miejsce, w których odbędzie się dalszy ciąg rozprawy, wówczas osoby obecne na przerwanej rozprawie obowiązane są stawic się w nowym terminie bez osobnego wezwania. Przepis artykułu 117 ma tu odpowiednie zastosowanie.

Art. 349. § 1. Rozprawę przerwana prowadzi się po przerwie w dalszym ciągu.

§ 2. Jednakże należy ją przeprowadzić od początku:

- a) jeżeli sąd z własnej inicjatywy lub na wniosek stron uzna to za potrzebne;
- b) jeżeli skład sądu uległ zmianie.

Art. 550. § 1. Odroczenie rozpoczętej rozprawy może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu.

§ 2. W razie odroczenia rozprawy prowadzi się ją w nowym terminie od początku.

Art. 351. Po zakończeniu postępowania dowodowego przewodniczący zapytuje strony, czy nie życzą sobie uzupełnienia przewodu sądowego, a w razie odpowiedzi odmownej ogłasza, że przewód sądowy jest zamknięty.

Art. 352. Przewód sądowy można wznowić tylko na mocy postanowienia sądu.

Art. 353. Jeżeli na podstawie okoliczności, które wyszły najaw w toku rozprawy, oskarżyciel zarzucił oskarżonemu inny czyn prócz tego, który akt oskarżenia wskazuje, sąd może przystąpić do natychmiastowego rozpoznania nowego oskarżenia tylko za zgodą oskarżyciela i oskarżonego.

43) Przy przesłuchiwanie świadków w czasie rozprawy mają zastosowanie przepisy art. 98, 99, 101, 103, 104, 106, 107¹⁾, 108, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117 § 2 Kodeksu Postępowania Karnego.

Art. 108, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117 § 2 kodeksu postępowania karnego.

Art. 108. Sąd na rozprawie głównej odbiera od świadka przysięgę, chyba że strony zwolnią świadka od przysięgi, a sąd nie uważa jej za potrzebną.

Art. 110. § 1. Nie składają przysięgi:

- a) nieletni do lat czternastu;
- b) osoby, które z powodu choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie zdają sobie sprawy ze znaczenia przysięgi;
- c) podejrzani o udział w czynnie, będącym przedmiotem postępowania, lub o działalność przestępną, pozostającą w ścisłym związku z działaniem oskarżonego.

¹⁾ Art. 98, 99, 101, 103, 104, 106, 107 kodeksu postępowania karnego podano przy punkcie 29 instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r.

§ 2. Duchowni uznanych prawnie wyznań nie składają przysięgi.

Art. 111. § 1. Świadek składa przysięgę według rotę następującej: „Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu, że będę mówił szczerą prawdę, niczego nie ukrywając z tego co mi jest wiadome. Tak mi, Panie Boże, dopomóż“.

§ 2. Osoby wyznające religję chrześcijańską przysięgają przed krzyżem.

§ 3. Osoby wyznające religję mojżeszową trzymają prawą rękę na torze — 2 ks. Mojżesza 20 rozdz. 7 wiersz.

Art. 112. § 1. Formy zapewnienia przez świadków, nie wymienionych w art. 111, że zeznają prawdę, niczego nie ukrywając, określi, z uwzględnieniem poszczególnych kategorii świadków, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów.

§ 2. Przepisy dotyczące przysięgi i jej skutków prawnych mają tu zastosowanie.

Art. 113. § 1. Świadek składa przysięgę, powtarzając za sędzią lub odczytując na głos jej rotę, przyczem wszyscy, nie wyłączając sędziów, stoją.

§ 2. Niemi piśmienni składają przysięgę przez podpisanie rotę. Niemi niepiśmienni przysięgają przy pomocy tłumacza, czyniąc znaki.

§ 3. Przed odebraniem przysięgi sąd uprzedza świadka o znaczeniu tego aktu i odpowiedzialności za nieprawdziwe zeznanie.

Art. 114. Świadkom, którzy w danej sprawie zeznawali pod przysięgą, przypominają się przy ponownym przesłuchaniu poprzednio złożoną przysięgę, chyba że sąd uzna ponowne zaprzysiężenie za konieczne.

Art. 116. Jeżeli między zeznaniami świadków zajdą sprzeczności, sąd może zarządzić stawienie ich sobie do oczu.

Art. 117. § 2. Ponadto sąd w razie potrzeby zarządza przymusowe sprowadzenie świadka.

44) W sprawie biegłych i tłumaczy mają zastosowanie przepisy art. 124, 125, 126, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 140 oraz art. 141 z tą zmianą, że do biegłych i tłumaczy winny być stosowane w miejsce postanowień, cytowanych w § 1 tegoż artykułu postępowania art. 98, 107, 116 i 117 § 2 Kodeksu Postępowania Karnego.

Art. 124, 125, 126, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141 kodeksu postępowania karnego.

Art. 124. W wypadkach, wymagających wiadomości specjalnych, sąd wzywa biegłych.

Art. 125. § 1. Do pełnienia czynności biegłego obowiązany jest nie tylko biegły sądowy, lecz także każdy, kto uprawia zawód stwierdzający jego wiedzę w danej dziedzinie.

§ 2. Okoliczność, że ktoś jest świadkiem w danej sprawie, nie wyłącza przesłuchania go jako biegłego.

Art. 126. § 1. Nie mogą być biegłymi osoby, których w myśl art. 101 nie wolno przesłuchiwać jako świadków, lub które w myśl art. 104 mają prawo odmówić zeznań.

§ 2. Jeżeli strona przytoczy ważne powody, osłabiające zaufanie do danego biegłego, sąd wzywa w jego miejsce innego.

Art. 132. Biegły składa ustnie lub pisemnie sądowi dokładne sprawozdanie ze swoich spostrzeżeń oraz opartą na nich opinię.

Art. 134. Biegli mogą za zgodą sądu przeglądać akta sprawy w całości lub w części oraz zadawać oskarżonemu i świadkom pytania potrzebne do ustalenia opinii.

Art. 135. Sąd kieruje badaniem dokonywanym przez biegłych, a jeżeli warunki badania tego wymagają, może wyznaczyć biegłym termin do złożenia opinii oraz wydać im za pokwitowaniem przedmioty ulegające badaniu.

Art. 136. Jeżeli przedmiot badania może ulec zniszczeniu lub zmianie przy badaniu, należy, w miarę możliwości, pozostawić część tego przedmiotu w przechowaniu sądowym.

Art. 137. Jeżeli opinia biegłych jest niejasna lub sprzeczna, sąd może zarządzić ponowne przesłuchanie tych samych biegłych lub wezwać innych.

Art. 138. Zamiast wzywania biegłych lub niezależnie od ich wezwania, sąd może zasięgać opinii odpowiedniego urzędu lub zakładu.

Art. 140. § 1. Sąd wzywa odpowiedniego tłumacza, jeżeli zachodzi potrzeba:

- a) przesłuchania głuchego lub niemego, z którym sąd nie może porozumieć się bezpośrednio;
- b) przesłuchania osoby, nie mówiącej językiem zrozumiałym dla sądu;
- c) przekładu pisma sporządzonego w obcym języku.

§ 2. Do tłumaczy mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące biegłych.

Art. 141. § 1. Art. 98, 107, 116 i 117 § 2 mają odpowiednie zastosowanie do biegłych i tłumaczy.

§ 2. Przymusowe sprowadzenie biegłych i tłumaczy należy stosować tylko w wypadkach wyjątkowych.

Orzeczenie.

§ 19. Komisja dyscyplinarna może przy rozstrzygnięciu sprawy opierać się tylko na tych faktach i okolicznościach, które ujawniono na rozprawie dyscyplinarnej i na ich podstawie wydaje orzeczenie według swego przekonania.

Komisja dyscyplinarna wydaje orzeczenie, w którym albo uwalnia nauczyciela od zarzutu popełnienia występku służbowego, albo uznaje go winnym. W tym ostatnim przypadku komisja dyscyplinarna orzeka karę dyscyplinarną.

45 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

45. W wypadku, gdy komisja dyscyplinarna uwolni obwinionego nauczyciela od zarzutu popełnienia występku służbowego, władza, po otrzymaniu z komisji dyscyplinarnej akt sprawy i ustaleniu, że zarzucane nauczycielowi przewinienie ma charakter wykroczenia służbowego, może nałożyć na obwinionego nauczyciela porządkową karę upomnienia na podstawie art. 72 ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873).

§ 20. Narada i głosowanie kompletu orzekającego odbywają się bez udziału stron.

Sentencję orzeczenia, zawierającą dane wymienione w § 19 ustęp 2, sporządza się na piśmie, które podpisują przewodniczący i członkowie kompletu.

Sentencję tę ogłasza stronom przewodniczący zaraz po naradzie i głosowaniu.

Odpis orzeczenia, które powinno być przygotowane w ciągu dni 7 po ogłoszeniu sentencji, doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu i obwinionemu.

Orzeczenie powinno zawierać:

- a) oznaczenie komisji, która je wydała,
- b) nazwiska przewodniczącego, członków kompletu orzekającego, protokółanta i rzecznika dyscyplinarnego,
- c) datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania orzeczenia,
- d) imię i nazwisko, stanowisko służbowe, siedzibę urzędową obwinionego,
- e) przedmiot obwinienia,
- f) sentencję orzeczenia,
- g) uzasadnienie orzeczenia.

Orzeczenie podpisują przewodniczący kompletu orzekającego i protokółant.

Z przebiegu rozprawy dyscyplinarnej sporządza się protokół, w którym zapisać należy datę, miejsce rozprawy, nazwiska przewodniczącego i członków kompletu orzekającego, oraz protokółanta, stron i obrońcy, oraz dokładne streszczenie przebiegu rozprawy.

Protokół podpisują przewodniczący kompletu orzekającego i protokółant.

46—50 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

46. Przy naradach, głosowaniu, ogłoszonym orzeczeniu i uzasadnieniu orzeczenia mają zastosowanie przepisy art. 359, 361, 362, 363, 364 § 1, 365, 366, 373, 374, 376, 379 Kodeksu Postępowania Karnego.

Wzór sentencji orzeczenia podaje załącznik Nr. 8.¹⁾

Art. 359, 361, 362, 363, 364 § 1, 365, 366, 373, 374, 376, 379 kodeksu postępowania karnego.

Art. 359. Narada i głosowanie sędziów są tajne. Prócz sędziów należących do składu sądownego może być przy nich obecny tylko protokółant.

Art. 361. § 1. Narada i głosowanie odbywają się z osobna co do winy oraz co do kary i środków zabezpieczających.

§ 2. Narada i głosowanie co do winy obejmują również okoliczności, które według ustawy wyłączają, zmniejszają lub zwiększają przestępnosć czynu.

Art. 362. Po omówieniu sprawy, przewodniczący zbiera głosy sędziów, począwszy od najmłodszego. Przewodniczący głosuje ostatni.

Art. 363. § 1. Orzeczenie zapada bezwzględnie większością głosów.

¹⁾ Przy końcu rozporządzenia.

§ 2. Jeżeli przy rozstrzygnięciu innego pytania, prócz pytania co do winy, zdania tak się podziela, że żadne z nich nie uzyska bezwzględnej większości, zdanie najmniej przychylnie dla oskarżonego przylączy się do zdania najbardziej doń zbliżonego.

§ 3. Sędzia, który głosował za niewinnieniem, może się wstrzymać od głosowania co do kary, ale wtedy głos jego przylączy się do zdania najprzychylniejszego dla oskarżonego.

Art. 364. § 1. Jeżeli przy naradzie ujawni się potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego, sąd może wznowić przewód sądowy, przerwać lub odroczyć rozprawę i zarządzić zebranie materiału dowodowego, choćby strony tego nie żądały.

Art. 365. Po ukończeniu głosowania, jeden z sędziów lub protokolant pisze sentencję wyroku, którą wszyscy sędziowie podpisują, nie wyłączając przegłosowanego.

Art. 366. Sędzia przegłosowany ma prawo złożyć na piśmie uzasadnienie swego odrębnego zdania przed upływem terminu do uzasadnienia wyroku.

Art. 373. Po podpisaniu sentencji wyroku przewodniczący ogłasza ją publicznie, a obecni, z wyjątkiem sądu, wysłuchują jej stojąc.

Art. 374. Zaraz po ogłoszeniu sentencji przewodniczący przytacza ustnie najważniejsze powody wyroku.

Art. 376. Po ogłoszeniu sentencji przewodniczący wskazuje stronom sposób i termin odwołania się od wyroku.

Art. 379. § 1. Uzasadnienie każdego wyroku powinno zawierać:

- a) dokładne ustalenie jego podstawy faktycznej przez wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych.
- b) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem zastosowanych przepisów ustawy

§ 2. Uzasadnienie wyroku skazującego powinno nadto zawierać przytoczenie okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary i stosowaniu środków wychowawczych lub zabezpieczających.

47. Protokoły z rozpraw dyscyplinarnych winny być pisane zawsze na maszynie.

48. Władza służbowa, przy której istnieje komisja dyscyplinarna, wyznacza urzędnika do wykonywania czynności manipulacyjnych komisji, związanych z postępowaniem dyscyplinarnym. Urzędnik ten pełni również obowiązki protokolanta w czasie posiedzeń komisji. W zakresie czynności swych w komisji dyscyplinarnej podlega przewodniczącemu komisji.

49. Odpis orzeczenia winien być sporządzony co najmniej w 5 egzemplarzach, z których jeden winien być przesłany w najkrótszej drodze obwinionemu za pośrednictwem przełożonego, drugi bezpośrednio rzecznikowi dyscyplinarnemu, trzeci władzy, przy której istnieje komisja dyscyplinarna, czwarty władzy, która jest powołana do prowadzenia wykazu służbowego nauczyciela, piąty zaś winien być przesłany przez przewodniczącą komisji dyscyplinarnej bezpośrednio Ministerstwu.

50. Po uprawomocnieniu się orzeczenia władza powołana do prowadzenia wykazu służbowego winna umieścić o tem wzmiankę w wykazie służbowym nauczyciela, sam zaś odpis dołączyć do akt osobowych nauczyciela.

Odwołanie.

§ 21. Od orzeczenia komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji przysługuje prawo wniesienia odwołania w ciągu 14 dni po dniu doręczenia odpisu orzeczenia — na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej, który je bezzwłocznie przesyła wraz z właściwymi aktami do odwoławczej komisji dyscyplinarnej.

Odwołanie odracza wykonanie orzeczenia.

Odwołanie może dotyczyć całości orzeczenia, lub jego części.

Odwołanie od orzeczenia w przedmiocie winy uważa się za zwrócone także przeciwko orzeczeniu o karze.

Rzecznik dyscyplinarny i obwiniony mogą cofnąć odwołanie do chwili rozpoczęcia rozprawy w komisji odwoławczej.

51—53 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

51. Do odwołania rzecznika dyscyplinarnego należy dołączyć tyle odpisów odwołania ilu jest obwinionych nauczycieli.

52. Odwołanie od orzeczenia komisji dyscyplinarnej wnosi się bezpośrednio na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I instancji, a przepis art. 23 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli z dnia 1-go lipca 1926 roku w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 roku (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873) postanawiający, że pisma w sprawach służbowych lub osobistych, dotyczących się stosunku służbowego, nauczyciel powinien składać za pośrednictwem swego przełożonego, nie ma zastosowania przy wnoszeniu odwołań i zażaleń przeciwko uchwałom i orzeczeniom komisji dyscyplinarnych.

53. Przewodniczący komisji dyscyplinarnej I instancji przesyła odwołanie wraz z aktami sprawy bezpośrednio przewodniczącemu odwoławczej komisji dyscyplinarnej, zawiadamiając o tem jednocześnie władze, przy której istnieje komisja.

§ 22. Komisja odwoławcza wydaje postanowienia w przypadkach:

- 1) gdy odwołanie jest spóźnione, lub wniesione przez osobę nieuprawnioną,
- 2) gdy odwołanie jest potrzebne uzupełnienie dochodzeń

W pierwszym przypadku komisja odwoławcza odrzuca odwołanie, a w drugim odnosi się do wła-

dzy o uzupełnienie dochodzeń we wskazanym kierunku.

We wszystkich innych przypadkach komisja odwoławcza przeprowadza rozprawę dyscyplinarną i wydaje analogiczne postanowienia o rozprawie dyscyplinarnej i orzekaniu w pierwszej instancji.

54 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

54. W postępowaniu przed odwoławczymi komisjami dyscyplinarnymi mają zastosowanie przepisy art. 497, 499, 500 pkt. a) i b), 501 pkt. a), b), d) Kodeksu Postępowania Karnego.

Art. 497, 499, 500 pkt. a) i b), 501 pkt. a), b), d) kodeksu postępowania karnego.

Art. 497. § 1. Po wywołaniu sprawy, jeden z sędziów składa ustne sprawozdanie, polegające na przedstawieniu stanu faktycznego sprawy tudzież treści apelacji i wywiązujących się stąd punktów spornych; które są przedmiotem apelacji, oraz w razie potrzeby — poszczególne ustępy z akt sprawy.

§ 2. Apelację lub inne pismo strony nieobecnej odczytuje się w całości.

Art. 499. Po głosach stron, sąd odwoławczy odbywa naradę i wydaje wyrok mocą którego, albo a) zatwierdza wyrok zaskarżony, albo b) uchyla go w całości lub części, wydając nowe orzeczenie.

Art. 500. Sąd odwoławczy nie może:

- a) zwiększyć oskarżonemu kary wymierzonej przez sąd pierwszej instancji, jeżeli założono apelację tylko na korzyść oskarżonego;
- b) przekroczyć granicy apelacji, z wyjątkiem wypadków wskazanych w art. 501.

Art. 501. Sąd odwoławczy z urzędu, niezależnie od granic apelacji:

- a) uniewinnia oskarżonego, jeżeli w jego czynie niema znamion przestępstwa;
- b) poprawia przyjętą w wyroku pierwszej instancji błędną kwalifikację czynu;
- d) uchyla wyrok na korzyść współoskarżonych, choćby nie apelowali, jeżeli uchylili go na rzecz współoskarżonego, na którego korzyść apelacja była założona, a te same względy przemawiają za uchyleniem wyroku na rzecz tamtych.

Umorzenie postępowania w razie śmierci obwinionego. Postępowanie dyscyplinarne w razie rozwiązania stosunku służbowego.

§ 23. Wskutek śmierci obwinionego postępowanie dyscyplinarne bez względu na stadium, w którym się znajduje, podlega umorzeniu, winno być jednak przeprowadzone na żądanie małżonka, krewnego wstępnego lub zstępnego, albo rodzeństwa zmarłego.

Rozwiązanie stosunku służbowego nie powoduje umorzenia postępowania dyscyplinarne.

55 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

55. Jeżeli obwiniony wystąpi ze służby nauczycielskiej, postępowanie dyscyplinarne toczy się dalej.

Wykonanie orzeczenia.

§ 24. Orzeczenia komisji dyscyplinarnych, wydane w pierwszej instancji, a nie zaskarżone w terminie przepisany, stają się prawomocne z upływem tego terminu, orzeczenia zaś odwoławczych komisji dyscyplinarnych — niezwłocznie po ogłoszeniu sentencji.

Prawomocne orzeczenia dyscyplinarne podlegają wykonaniu przez właściwe władze.

W tym celu przewodniczący komisji dyscyplinarnej przesyła władzy, przy której istnieje komisja, odpis orzeczenia dyscyplinarnego wraz z aktami, stwierdzając prawomocność orzeczenia.

56—58 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

56) Akta sprawy dyscyplinarnej powinny być ułożone należycie w chronologicznym porządku, następnie zszyte, a karty oraz dołączone do akt poszczególne pisma i dokumenty ponumerowane. Do akt wszywa się na pierwszym miejscu kartkę przeglądową, na której zapisuje się kolejno wszystkie pisma dołączone do akt.

57) Na żądanie obwinionego władza obowiązana jest wydać obwinionemu nauczycielowi oryginały dokumentów i pism złożonych przez niego w czasie rozprawy, pozostawiając odpisy w aktach sprawy. O wydaniu z akt dokumentów i pism należy uczynić w odpowiednim miejscu wzmiankę, pod którą kwituje odbiór zainteresowany nauczyciel.

Odpis protokołu rozprawy oraz inne dowody w oryginalne lub odpisie, nie złożone przez obwinionego, nie mogą być mu wydane.

Wyjątek stanowią skargi na nauczycieli, których odpisy mogą być wydane interesowanemu przez władze.

58) Do prośby o zatarcie orzeczenia skazującego należy dołączyć:

1. odpis orzeczenia dyscyplinarnego, 2. odpis wyroku służbowego, 3. odpis karty kwalifikacyjnej, 4. szczegółowe uzasadnienie wniosku.

Odpis orzeczenia dyscyplinarnego dołącza się do akt osobowych, a karę dyscyplinarną wpisuje się do wykazu służbowego.

Po upływie 5 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego z wyjątkiem orzeczeń, skazujących na kary dyscyplinarne, przewidziane w art. 73 p. 7, 8 lub 9 ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obowiązującego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Pu-

blicznego z dnia 9-go listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873) Minister, na prośbę skazanego, jeśli tenże w ciągu tego okresu nie był ponownie karany dyscyplinarnie, może zarządzić sporządzenie dla skazanego nowego wykazu służbowego, z opuszczeniem wzmianki o karze dyscyplinarnej oraz wyłączenie odpisu orzeczenia dyscyplinarnego z akt osobowych.

Wznowienie.

§ 25. Na prośbę nauczyciela, skazanego prawomocnie na karę dyscyplinarną lub w razie jego śmierci na prośbę małżonka, krewnego wstępnego lub zstępnego, albo rodzeństwa, można wznowić postępowanie nawet po wykonaniu kary, o ile osoby te przedstawiają takie nowe fakty i środki dowodowe, nieznanne w poprzednim postępowaniu, które same przez się, lub w związku z faktami poprzednio ustalonymi i dowodami zebranymi, mogą spowodować uwolnienie od zarzutu, albo orzeczenia kary łagodniejszej.

Na wniosek rzecznika dyscyplinarnego może nastąpić wznowienie postępowania dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego, gdy wyjdzie najaw, że umorzenie sprawy albo wydanie orzeczenia nastąpiło pod wpływem fałszywego zeznania świadka lub biegłego, sfalszowania dokumentu lub dowodu rzeczowego, albo przekupstwa.

Prośbę względnie wniosek o wznowienie postępowania dyscyplinarnego wnosić należy do odwoławczej komisji dyscyplinarnej, która rozstrzyga o wznowieniu.

Prośbę o wznowienie postępowania dyscyplinarnego w myśl ust. 1 należy wnosić w ciągu 30 dni od dnia, w którym funkcjonariusz, a w razie jego śmierci — osoby, wymienione w ustępie pierw-

szym — powzięły wiadomość o przyczynie uzasadniającej wznowienie.

W razie dopuszczenia wznowienia postępowania dyscyplinarnego władza może wstrzymać wykonanie kary.

Wznowione postępowanie dyscyplinarne toczy się przed komisją dyscyplinarną I instancji, która w razie potrzeby może spowodować uzupełnienie, lub przeprowadzenie nowych dochodzeń, poczem przekazuje sprawę do rozprawy dyscyplinarnej.

Powołanemi do rozstrzygania o wznowieniu (ustęp 3) i przeprowadzenia wznowionego postępowania (ustęp 6) są komisje właściwe w myśl § 2 i 3 w chwili wniesienia prośby, względnie wniosku o wznowienie.

Jeżeli nauczyciela, na którego korzyść wznowione zostało postępowanie dyscyplinarne, uznano winnym ponownie, nie można orzec kary surowszej od nałożonej poprzednio.

O ile wskutek wznowienia postępowania dyscyplinarnego uwolniono nauczyciela, albo nałożono na niego łagodniejszą karę dyscyplinarną — Skarb Państwa obowiązany jest zwrócić mu, lub w razie jego śmierci, członkom jego rodziny, uprawnionym do zaopatrzenia wdowiego, lub sierociego, to co nauczyciel, lub wymienieni członkowie rodziny wskutek poprzedniego skazania stracili z dochodów służbowych lub zaopatrzenia.

Doręczenia, terminy.

§ 26. Wszelkie doręczenia, które mają nastąpić według rozporządzenia niniejszego, są ważne i powodują bieg terminów, o ile skutecznie są do rąk własnych obwinionego, dorosłego domow-

nika, bądź obrońcy, tudzież do rąk rzecznika dyscyplinarnego lub jego zastępcy.

O ile doręczenie nie może być dokonane do rąk odwinionego, dorosłego domownika lub obrońcy, to za doręczenie uważa się złożenie pisma u władzy służbowej obwinionego.

Bieg terminu rozpoczyna się z dniem następnym po doręczeniu. Niedziela i dni świąteczne nie wstrzymują ani rozpoczęcia, ani biegu terminu. O ile koniec terminu przypada na niedzielę, lub dzień świąteczny, kończy się termin następnego dnia powszedniego.

Dzień nadania i odwołania na pocztę uważa się za dzień ich wniesienia.

Zażalenia i odwołania wnosi się do tej komisji dyscyplinarnej, która wydała decyzję w I. instancji.

Przywrócenie terminu.

§ 27. W razie uchybienia terminu do wniesienia zażalenia lub odwołania — instancja odwoławcza może na prośbę odwinionego przywrócić termin, o ile obwiniony wykaze, że niezależnie od jego woli i winy okoliczności nie pozwoliły mu dotrzymać terminu.

Prośbę o przywrócenie terminu z równoczesnym złożeniem odwołania lub zażalenia wnosić należy do właściwej komisji I. instancji, która przesyła ją z wnioskiem rzecznika dyscyplinarnego do komisji odwoławczej.

Koszty postępowania dyscyplinarnego.

§ 28. Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi w razie uwolnienia obwinionego — Skarb

Państwa, a w przypadku prawomocnego nałożenia kary dyscyplinarnej — skazany.

Wydatki w toku postępowania wykląda władza, przed którą toczy się postępowanie, a wydatki w postępowaniu przed komisją dyscyplinarną — władza, przy której istnieje komisja dyscyplinarna.

Do kosztów postępowania należą:

a) wydatki na doręczenie wezwań i innych pism,

b) należności świadków i biegłych,

c) koszty podróży i diety obrońcy.

Decyzję o obowiązku zwrotu postępowania i ich wysokości wydaje po uprawomocnieniu się orzeczenia skazującego władza, przy której istnieje komisja dyscyplinarna I. instancji.

Władza może w przypadkach wyjątkowych uwolnić skazanego w całości, lub w części od zwrotu kosztów, jeżeli uzna, że uiszczenie ich byłoby zbyt uciążliwe dla niego, lub najbliższej rodziny, będącej na jego utrzymaniu lub rozłożyć spłatę na raty.

Przeciwko decyzjom, wydanym w myśl ust. 4 i 5 przez władzę podlegającą bezpośrednio Ministrowi, przysługuje nauczycielowi prawo wniesienia zażalenia do Ministra.

Koszty postępowania dyscyplinarnego ulegają ściągnięciu w trybie administracyjnym.

Obwinionemu, którego uwolniono od winy i kary, zwrócić należy koszty podróży na rozprawę dyscyplinarną.

59—63 punkt instrukcji z dnia 9 sierpnia 1933 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 178.

59) Wyłożone przez władze wydatki w toku postępowania dyscyplinarnego winny być notowane szcze-

gółowo w osobnym wykazie, założonym oddzielnie dla każdego obwinionego nauczyciela.

60) Należności świadków normuje przepis art. 588 § 1, 2, 3, 4 Kodeksu Postępowania Karnego.

Art. 588 § 1, 2, 3, 4 kodeksu postępowania karnego.

Art. 588. § 1. Świadkowie zamieszkali poza siedzibą sądu lub miejscem dokonywania czynności sądowej, otrzymują zwrot niezbędnych kosztów przejazdu i strawne, jeżeli odległość ich miejsca zamieszkania lub pobytu od sądu wynosi najmniej dwadzieścia pięć kilometrów.

§ 2. Świadkowie, żyjący z zarobku dziennego, otrzymują nadto wynagrodzenie za utracony wskutek stawienia zarobek.

§ 3. Zwrot kosztów przejazdu nie może w żadnym razie przekraczać ceny biletu kolejowego klasy trzeciej za daną odległość w obie strony w pociągu osobowym bez względu na rodzaj środka lokomocji.

§ 4. Jeżeli kilku świadków korzystało z jednego pojazdu na wspólny koszt, należy przyznać każdemu świadkowi część kosztów na niego przypadających.

Rejestry spraw dyscyplinarnych.

61) Władze szkolne II instancji obowiązane są prowadzić rejestr spraw dyscyplinarnych według załączonego wzoru Nr. 9¹⁾.

Do rejestru prowadzi się nadto skorowidz alfabetyczny. Rejestr i skorowidz mogą służyć na kilka lat, jednakże numeracja spraw rozpoczyna się na nowo z początkiem każdego roku.

Rejestr służy do rejestracji spraw, nie zaś poszczególnych obwinionych w danej sprawie. Sprawę zbiorową przeto, w której uczestniczy kilku obwinionych wpisuje się pod tym samym numerem rejestru.

Sprawę wpisuje się do rejestru w dniu wdrożenia w myśl § 7 postępowania dyscyplinarnego. Do rejestru dyscyplinarnego winny być wciągnięte sprawy, które w myśl art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21-go października 1932 roku w sprawie

^{1) 2)} Przy końcu rozporządzenia.

zmiany ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 773) zostały przekazane komisjom dyscyplinarnym, powołanym do życia tem rozporządzeniem.

Rejestry prowadzi się oddzielnie dla następujących kategorii nauczycieli:

a) nauczycieli publicznych szkół powszechnych, b) nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, c) nauczycieli szkół zawodowych, d) nauczycieli zakładów kształcenia nauczycieli, e) nauczycieli szkół specjalnych.

Sprawozdania ze stanu spraw dyscyplinarnych.

62) Władze, przy których istnieją komisje dyscyplinarne, składają Ministerstwu corocznie w miesiącu styczniu sprawozdanie ze stanu spraw dyscyplinarnych według stanu z dnia 31-go grudnia ubiegłego roku według załączonego wzoru Nr. 10²⁾.

Sprawozdanie winno być sporządzone oddzielnie dla każdej kategorii nauczycieli wymienionej w p. 61.

Zbiory zarządzeń.

63) Przewodniczący okręgowych komisji dyscyplinarnych obowiązani są prowadzić zbiór zarządzeń, okólników i wyjaśnień normatywnych w sprawach dyscyplinarnych i w razie ustąpienia ze stanowiska przewodniczącego komisji wręczać zbiór ten swemu następcy.

Rozdział III.

Postanowienia ogólne i końcowe.

§ 29. W postępowaniu dyscyplinarnem winny być w uzupełnieniu postanowień niniejszego rozporządzenia analogicznie stosowane postanowienia, objęte kodeksem niniejszego postępowania karnego (Dz. U. R. P. z r. 1932 Nr. 83, poz. 725) w art. 41 §1 i 2, art. 42, art. 43, art. 44, art. 45 § 1, art. 46, art. 59, art. 92, art. 98—99, art. 101, art. 103—104,

art. 106—107, art. 108, art. 110—114, art. 116, art. 117 § 2, art. 124—126, art. 132, art. 134—138, art. 140, art. 304—308, art. 310—311, art. 315, art. 330, art. 331 § 1, art. 336—338, art. 342, art. 348—353, art. 359, art. 361—363, art. 364 § 1, art. 365—366, art. 373—374, art. 376, art. 379, art. 497, art. 499, art. 500 pkt. a) i b), art. 501 pkt. a), b), d) art. 588 § 1, 2, 3, 4, oraz art. 141 z tą zmianą, że do biegłych i tłumaczy winny być stosowane w miejsce postanowień, wymienionych w § 1 tegoż artykułu, postanowienia artykułów 98, 107, 116 i 117 § 2.¹⁾

§ 30. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.²⁾

Załącznik Nr. 1 do p. 3 instrukcji.

Wzór dekretu wydalającego ze służby
na podstawie wyroku sądowego.

Do Pan...

.....
.....
..... w .....

.....
nazwa władzy zawiadamiającej

siedziba tej władzy

.....
data

Nr. ....

Treść: Wydalenie z państwowej
służby nauczycielskiej.

Z powodu skazania Pan... prawomocnym wyrokiem
Sądu ..... z dnia ..... 193... r., na
ustratę praw publicznych, wydałam Pan... w myśl art.
70 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych

¹⁾ Zob. art. 70.

²⁾ 13 kwietnia 1933 r.

nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873) ze służby państwowej bez postępowania dyscyplinarnego z dniem ..... 193... r., t. j. z dniem uprawomocnienia się wyroku i jednocześnie na podstawie art. 11 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), wstrzymuję Pan... wypłatę uposażenia z dniem ..... 193... r.

W myśl art. 75 powołanej ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej pociąga za sobą utratę wszystkich praw, związanych z piastowaniem stanowiska, jak również prawa do emerytury lub do odprawy.

Na podstawie art. 87 p. 4 rozporządzenia z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) decyzja niniejsza ulega natychmiastowemu wykonaniu.

Przeciwko orzeczeniu niniejszemu może Pan... wnieść odwołanie do Ministerstwa w drodze służbowej w ciągu dni 14, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia.

.....
nazwa władzy
.....
podpis

Załącznik Nr. 2 do p. 3 instrukcji.

Wzór dekretu wydalającego ze służby na
podstawie orzeczenia dyscyplinarnego.

Do Pan...

.....
.....
..... w .....

.....
nazwa władzy zawiadamiającej

siedziba tej władzy

.....
data

Nr. ....

Treść: Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej z zawodu nauczycielskiego.

Na podstawie orzeczenia Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej dla nauczycieli przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . . z dnia . . . . . 193... r., zatwierdzonego orzeczeniem Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej przy Ministrze W. R. i O. P. z dnia . . . . . 193... r., skazującego Pan... na karę dyscyplinarną, przewidzianą w art. 73 p. . . . . ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873), wydałam Pan... z państwowej służby nauczycielskiej (z zawodu nauczycielskiego z pozbawieniem prawa zajmowania jakiegokolwiek stanowiska w szkolnictwie państwowem, publicznem lub prywatnem) z dniem . . . . . 193... r. t. j. z dniem uprawomocnienia się orzeczenia i jednocześnie na podstawie art. 11 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) wstrzymuję Pan... wypłatę uposażenia z dniem . . . . . 193... r.

W myśl art. 75 powołanej ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej (z zawodu nauczycielskiego), pociąga za sobą utratę wszystkich praw związanych z piastowaniem stanowiska, jak również prawa do emerytury lub odprawy.

Na podstawie art. 87 p. 4 rozporządzenia z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) decyzja niniejsza ulega natychmiastowemu wykonaniu.

Przeciwko orzeczeniu niniejszemu może Pan... wnieść odwołanie do Ministerstwa w drodze służbowej w ciągu dni 14, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia.

. . . . .
nazwa władzy
. . . . .
podpis

Załącznik Nr. 3 do p. 6 instrukcji.

Wzór pisma zawieszającego w służbie.
Do Pan...

. . . . .
w . . . . .
. . . . .
nazwa władzy zawiadamiającej
. . . . .
siedziba tej władzy
. . . . .
data

Nr. . . . .

Treść: Zawieszenie w pełnieniu służby.

Na zasadzie ustępu . . . . . art. . . . . ustawy z dnia 1 lipca 1926 r., o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873), zawieszam Pan... z dniem doręczenia niniejszego pisma w pełnieniu służby ponieważ . . . . .

Równocześnie na zasadzie ustępu . . . . . art. 78 tejże ustawy zarządzam ograniczenie o . . . . . część uposażenia Pan... na czas zawieszenia w służbie od dnia 1-go miesiąca następującego po dniu doręczenia niniejszego pisma.

Przeciwko niniejszemu zarządzeniu tak w części dotyczącej zawieszenia Pan... w pełnieniu służby, jak i w części dotyczącej ograniczenia uposażenia służy Pan... w myśl ustępu trzeciego i szóstego art. 78 powołanej ustawy prawo wniesienia zażalenia do . . . . . w drodze służbowej w ciągu dni pięciu, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia Pan... niniejszego pisma.

Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje skutków zawieszenia.

. . . . .
nazwa władzy
. . . . .
podpis

Data doręczenia pisma: . . . . .
. . . . .
podpis doręczającego

Załącznik Nr. 6 do p. 39 instrukcji.

Wzór zawiadomienia o rozprawie.

..... Komisja Dyscyplinarna
dla nauczycieli przy .....

Pismo niniejsze należy zwrócić
do ..... Komisji
Dyscyplinarnej w .....

miejsowość i data

TERMINOWE

Nr. ....

W załączeniu przesyłam:

1. wezwanie wraz z listą członków Komisji Dyscyplinarnej,

2. odpis wniosku o ukaranie, odpis odwołania rzecznika dyscyplinarnego z prośbą o natychmiastowe doreczenie załączonych pism osobie właściwej za pokwitowaniem, które do ..... Komisji Dyscyplinarnej zwrócić należy bezzwłocznie, w każdym razie zaś przed terminem w wezwaniu oznaczonym, gdyż brak pokwitowania może spowodować odroczenie rozprawy.

Przy doreczaniu winno być uwzględnione, co następuje:

W myśl § 26 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 20 stycznia 1933 roku (Dz. Urz. R. P. Nr. 26, poz. 217) wszelkie doreczenia, które mają nastąpić według tegoż rozporządzenia są ważne i powodują bieg terminów o ile uskutecznione są do rąk własnych obwinionego, dorosłego domownika bądź obrońcy tudzież do rąk rzecznika dyscyplinarnego lub jego zastępcy.

O ile doreczenie nie może być dokonane do rąk obwinionego, domownika lub obrońcy to za doreczenie uważa się złożenie pisma u władzy służbowej obwinionego.

Doreczający wezwanie zaznacza na niem datę doreczenia i żąda, aby na pokwitowaniu również była umieszczona data przyjęcia.

Przewodniczący

..... Komisji Dyscyplinarnej

Załączniki.

Załącznik Nr. 7 do p. 39 instrukcji.

Wzór zawiadomienia o rozprawie.

..... Komisja Dyscyplinarna
dla nauczycieli przy .....

miejsowość i data
Nr. ....

Stawiennictwo ..... obowiązkowe

WEZWANIE.

W myśl § 11 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 stycznia 1933 roku o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko nauczycielom (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217) zawiadamiam p. .... w .... pow. .... że termin rozprawy głównej w .... Komisji Dyscyplinarnej przy ..... w je .... sprawie z oskarżenia z art. .... ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 104 z roku 1932, poz. 873) został wyznaczony na dzień ..... 193... o godzinie ..... w gmachu .....

Jednocześnie przesyłam odpis wniosku rzecznika dyscyplinarnego o ukaranie, odwołania rzecznika dyscyplinarnego i listę członków Komisji Dyscyplinarnej.

Przewodniczący

..... Komisji dyscyplinarnej

WYŁĄCZENIE.

W myśl § 29 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 20 stycznia 1933 roku (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217) przy wyłączeniu członków Komisji Dyscyplinarnej mają zastosowanie następujące przepisy Kodeksu Postępowania Karnego.

Art. 41. § 1. Sędzia nie może brać udziału w prowadzeniu sprawy:

- a) jeżeli sprawa dotyczy go bezpośrednio;
- b) jeżeli jest małżonkiem oskarżyciela, pokrzywdzonego, oskarżonego, albo ich pełnomocnika lub obrońcy;
- c) jeżeli jest krewnym lub powinowatym w linii prostej bez ograniczenia, a w linii bocznej, aż do stopnia między dziećmi rodzeństwa osób wymienionych pod lit. b), albo jeżeli jest związany z jedną z tych osób z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;
- d) jeżeli w tej samej sprawie był przesłuchany jako świadek lub biegły, albo jeżeli był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy;
- e) jeżeli brał udział w tej samej sprawie jako prokurator, obrońca, albo jako pełnomocnik oskarżyciela lub powoda cywilnego;
- f) jeżeli w tej samej sprawie prowadził śledztwo;
- g) jeżeli w niższej instancji brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia;
- h) w razie uchylecia wyroku, jeżeli brał udział w jego wydaniu, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

§ 2. Powody wyłączenia trwają nawet po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli.

Art. 42. § 1. O przyczynie wyłączenia sędziego zawiadamia właściwy sąd i wstrzymuje się od udziału w sprawie, z wyjątkiem czynności niecierpiących zwłoki.

§ 2. Każda ze stron może zawiadomić sąd o przyczynie wyłączającej sędziego.

Art. 43. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdy chodzi o sędziego grodzkiego — sąd okręgowy.

Art. 44. Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 41, sąd właściwy w myśl art. 43 wyłącza sędziego na własne jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli pomiędzy nim a jedną ze stron zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwości co do jego bezstronności.

Art. 45. § 1. Wniosek strony o wyłączeniu w myśl art. 44 należy zgłosić najpóźniej na trzy dni przed terminem wyznaczonym do rozprawy głównej.

OBRONA.

Art. 83. ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. Nauczycielowi pociągniętemu do odpowiedzialności dyscyplinarnej wolno przybrać sobie w postępowaniu dyscyplinarnem obrońcę z pośród funkcjonariuszów państwowych zamieszkałych na obszarze, na który rozciąga się zakres działania komisji dyscyplinarnej.

§ 7. rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 20 stycznia 1933 r.

Na prośbę obwinionego lub na wniosek przewodniczącego komisji dyscyplinarnej władza, przy której jest czynna komisja dyscyplinarna, przydaje obwinionemu z grona podwładnych sobie urzędników lub nauczycieli obrońcę z urzędu, jeżeli obwiniony nie przybrał sobie obrońcy z wyboru.

Prośba o wyznaczenie obrońcy z urzędu winna być wniesiona bezpośrednio do władzy, przy której istnieje komisja dyscyplinarna na 7 dni przed terminem rozprawy.

SKUTKI NIESTAWIENICTWA.

§ 17. rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 20 stycznia 1933 roku.

W przypadku niestawiennictwa obwinionego rozprawa dyscyplinarna może być prowadzona bez udziału obwinionego.

PRZEGLĄDANIE AKTÓW.

§ 16. rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 20-go stycznia 1933 r.

Po otrzymaniu wezwania na rozprawę obwiniony i jego obrońca mają prawo z wyjątkiem ostatnich trzech dni przed rozprawą dyscyplinarną przeglądania aktów sprawy i czynienia z nich odpisów oraz mogą najpóźniej na 7 dni przed terminem rozprawy wnieść do komisji dyscyplinarnej o wezwanie na rozprawę innych osób oraz sprowadzenie innych dowodów prócz wskazanych przez rzecznika dyscyplinarnego.

Akta do przejrzania znajdować się będą u p. . . .
 . . . . .
 do dnia . . . . . 193 . . . r.
 Wezwanie doręczono w dniu . . . . . 193 . . . r.

(podpis doręczającego)

Odciać

POTWIERDZENIE ODBIORU.

Zawiadomienie o terminie rozprawy dyscyplinarnej, wyznaczonej na dzień . . . . . 193 . . . r. o godz. . . . . wraz z listą członków tejże Komisji i odpisem wniosku rzecznika o ukaranie otrzymałem.

. . . . .
 miejscowość i data

. . . . .
 podpis doręczającego

. . . . .
 podpis odbiorcy

Załącznik Nr. 8 do p. 46 instrukcji.

Wzór sentencji orzeczenia.

SENTENCJA ORZECZENIA.

Okręgowa Komisja Dyscyplinarna dla nauczycieli przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego w . . . . .
 w składzie następującym:

Rzecznik Dyscyplinarny: p. . . . .

Przewodniczący: p. . . . .

P. . . . .

Członkowie:

p. . . . .

Protokolant: p. . . . .

na posiedzeniu przy drzwiach zamkniętych, odbytem w . . . . . w dniu . . . . . 193 . . . r po przeprowadzonej rozprawie

Załącznik Nr. 10 do p. 62 instrukcji.

Wzór rocznego sprawozdania ze stanu
spraw dyscyplinarnych.

WYKAZ SPRAW DYSCYPLINARNYCH.

z roku . . . . .

1. Ilość spraw pozostałych z roku poprzedzającego rok sprawozdawczy . . . . .
2. Ilość spraw wszczętych w roku sprawozdawczym . . . . .
- Razem . . . . .
3. Ilość spraw zakończonych w roku sprawozdawczym orzeczeniem Komisji Dyscyplinarnej I-ej instancji
  - a) skazującym:
    - z art. 73 p. 1 . . . . .
    - p. 2 . . . . .
    - p. 3 . . . . .
    - p. 4 . . . . .
    - p. 5 . . . . .
    - p. 6 . . . . .
    - p. 7 . . . . .
    - p. 8 . . . . .
    - p. 9 . . . . .
  - b) uniewinniającym . . . . .
  - c) umorzeniem . . . . .

4. Ilość spraw, w których postępowanie trwało:
  - a) do 3 miesięcy . . . . .
  - b) od 3 do 6 miesięcy . . . . .
  - c) od 6 do 12 miesięcy . . . . .
  - d) więcej, niż rok . . . . .
5. Ilość spraw przeniesionych na rok następny . . . . .
6. Ilość odwołań od orzeczeń Komisji Dyscyplinarnej I instancji:
  - a) tylko rzecznika . . . . .
  - b) tylko obwinionego . . . . .
  - c) rzecznika i obwinionego . . . . .
  - Razem . . . . .
7. Ilość orzeczeń Komisji Dyscyplinarnej II instancji:
  - a) zatwierdzających orzeczeń I instancji
  - b) zmieniających orzeczenie I instancji . . . . .
  - na korzyść obwinionego . . . . .
  - na niekorzyść obwinionego . . . . .

KWALIFIKOWANIE NAUCZYCIELI.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 14-go czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 490).

Na podstawie art. 18, 19 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660), zarządzam co następuje:

§ 1. Karty kwalifikacyjne według wzoru Nr. 1, ogłoszonego jako załącznik do rozporządzenia niniejszego, prowadzi się dla nauczycieli stałych i tymczasowych.¹⁾

Użyte w poszczególnych postanowieniach rozporządzenia niniejszego ogólne miano nauczycieli odnosi się również do kierowników i dyrektorów.

§ 2. Karty kwalifikacyjne prowadzą:

1) inspektor szkolny — dla nauczycieli i kierowników wszystkich szkół bezpośrednio mu podległych, oraz wychowawczyń i kierowniczek przedszkoli,

2) kurator (wojewoda śląski, kurator Liceum Krzemienieckiego) — dla dyrektorów i kierowników oraz nauczycieli szkół bezpośrednio mu podległych,

3) minister — dla dyrektorów i kierowników oraz nauczycieli szkół bezpośrednio mu podległych.

§ 3. Karta kwalifikacyjna obejmuje okresowe i sporadyczne oceny kwalifikacyjne nauczyciela.

Ocena kwalifikacyjna składa się z opinii dwóch osób, powołanych do sprawowania bezpośredniego i pośredniego nadzoru służbowego nad nauczycielem.

¹⁾ Przy końcu rozporządzenia.

Materiał do sformułowania opinii i ustalenia oceny zawiera arkusz spostrzeżeń. Podstawy sformułowania i ustalenia oceny określi instrukcja.¹⁾

§ 4. Arkusz spostrzeżeń według wzoru Nr. 2, ogłoszonego jako załącznik do rozporządzenia niniejszego, obejmuje spostrzeżenia o pracy nauczyciela za jeden okres kwalifikacyjny.²⁾

Spostrzeżenia te, odnoszące się do jakości i skuteczności pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, wpisują osoby, powołane do sprawowania nadzoru służbowego nad nauczycielem.

Arkusz spostrzeżeń przechowywany jest w ciągu okresu kwalifikacyjnego przez osobę, powołaną do sprawowania nadzoru bezpośredniego, a po ustaleniu oceny stanowi załącznik karty kwalifikacyjnej.

§ 5. Jako osoby, powołane do sprawowania nadzoru bezpośredniego, wydają opinię:

1) kierownik szkoły — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych II i III stopnia i szkół I stopnia o 2 nauczycielach, a kierowniczka przedszkola — o wychowawczyniach,

2) podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego), bądź inspektor szkolny — o nauczycielach szkół powszechnych I stopnia o 1 nauczycielu, wychowawczyniach przedszkoli, gdy niema kierowniczki przedszkola, kierownikach publicznych szkół powszechnych i kierowniczkach przedszkoli.

3) dyrektor lub kierownik — o nauczycielach szkół podległych bezpośrednio kuratorowi (województwie śląskiemu, kuratorowi Liceum Krzemienieckiego) lub ministrowi,

¹⁾, ²⁾ Przy końcu rozporządzenia.

4) wizytator szkół — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi,

5) naczelnik wydziału w kuratorjum — o nauczycielach p. o. instruktorów okręgowych,

6) kurator Liceum Krzemienieckiego — o dyrektorach i kierownikach szkół bezpośrednio mu podległych,

7) ministerjalny wizytator szkół, bądź wyznaczony przez ministra urzędnik — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio ministrowi,

8) naczelnik wydziału w Ministerstwie — o nauczycielach p. o. instruktorów ministerjalnych.

§ 6. Jako osoby powołane do sprawowania nadzoru pośredniego wydają opinię i ustalają ocenę:

1) podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego), bądź inspektor szkolny — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych i wychowawczyniach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał kierownik szkoły, bądź kierowniczka przedszkola,

2) inspektor szkolny — o nauczycielach i kierownikach publicznych szkół powszechnych oraz wychowawczyniach i kierowniczkach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego),

3) wizytator szkół — o nauczycielach i kierownikach publicznych szkół powszechnych, oraz wychowawczyniach i kierowniczkach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał inspektor szkolny,

4) wizytator szkół — o nauczycielach szkół podległych bezpośrednio kuratorowi,

5) kurator Liceum Krzemienieckiego — o nauczycielach szkół bezpośrednio mu podległych,

6) naczelnik wydziału w kuratorjum — o dy-

rektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi,

7) kurator okręgu szkolnego — o nauczycielach p. o. instruktorów okręgowych,

8) ministerjalny wizytator szkół, bądź wyznaczony przez ministra urzędnik — o nauczycielach szkół podległych bezpośrednio ministrowi, oraz — o dyrektorach i kierownikach szkół podległych bezpośrednio kuratorowi Liceum Krzemienieckiego,

9) naczelnik wydziału w Ministerstwie — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio ministrowi,

10) dyrektor departamentu — o nauczycielach p. o. instruktorów ministerjalnych.

§ 7. Osoba, uprawniona w myśl §§ 5 i 6, nie może jednak wydać opinii, bądź ustalić oceny o swoim małżonku, krewnym wstępnym lub zstępnym, przysposabiającym albo przysposobionym, krewnym w linii bocznej lub powinowatym, licząc pokrewieństwo do trzeciego, a powinowactwo do drugiego stopnia.

Tak o wymienionej w poprzednim ustępie, jako też każdej innej przeszkodzie w wydaniu opinii bądź ustaleniu oceny zawiadomić należy bezzwłocznie swoją władzę służbową, która do wydania opinii, bądź ustalenia oceny, upoważni inną osobę.

§ 8. Opinie wydaje się normalnie w ostatnich 3 miesiącach 2-letniego okresu kwalifikacyjnego, a w innych przypadkach doraźnie.

W tym celu osoba, właściwa w myśl § 5, biorąc za podstawę spostrzeżenia, poczynione w ciągu okresu kwalifikacyjnego, formułuje swoją opinię i przesyła wraz z arkuszem spostrzeżeń osobie, uprawnionej do ustalenia oceny, na dwa miesiące przed końcem okresu — przy ustaleniu oceny okre-

sowej, a w ciągu tygodnia od otrzymania polecenia wydania opinii — przy ustaleniu oceny sporadycznej.

§ 9. Osoba, uprawniona do ustalenia oceny, po otrzymaniu arkusza spostrzeżeń i opinii osoby, powołanej do sprawowania nadzoru bezpośredniego, na podstawie tej opinii, spostrzeżeń o pracy nauczyciela i własnego mniemania ustala ocenę i wpisuje ją do karty kwalifikacyjnej.

Osoba, uprawniona do ustalenia oceny, nie jest skrepowana pierwszą opinią; jeżeli jednak osoba, powołana do sprawowania nadzoru bezpośredniego, wydała o nauczycielu opinię niedostateczną, to osoba, uprawniona do ustalenia oceny, powinna w razie wątpliwości co do słuszności pierwszej opinii, zwizytować nauczyciela i na tej dopiero podstawie ustalić ocenę.

§ 10. Ocena kwalifikacyjna jest:

a) dobra, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, wybijają się ponad przeciętny poziom;

b) dostateczna, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, odpowiada wymaganiom, lecz nie wybijają się ponad przeciętny poziom;

c) niedostateczna, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, jest niewystarczająca.

§ 11. Nauczyciel ma prawo przeglądać: a) swoją kartę kwalifikacyjną i b) arkusze spostrzeżeń oraz czynić z nich odpisy.

§ 12. O ile ocena kwalifikacyjna nauczyciela ustalona została jako niedostateczna, władza, przy której urzęduje osoba, uprawniona do ustalenia tej

oceny, przesyła nauczycielowi orzeczenie pisemne z podaniem motywów.

§ 13. Rozstrzygnięcie odwołania od orzeczenia w sprawie niedostatecznej oceny kwalifikacyjnej decyduje ostatecznie o stopniu oceny za dany okres kwalifikacyjny; należy je podać do wiadomości nauczyciela na piśmie i zanotować w karcie kwalifikacyjnej.

§ 14. Ocenę kwalifikacyjną okresową ustala się dla każdego nauczyciela raz na dwa lata.

Okresowe oceny kwalifikacyjne ustala się dla nauczycieli stałych w miesiącu grudniu każdego parzystego roku kalendarzowego (1934, 1936 i t. d.), a dla nauczycieli tymczasowych w ostatnich trzech miesiącach każdego dwuletniego okresu służby, liczonego od dnia mianowania.

§ 15. Z inicjatywy władzy lub na prośbę nauczyciela może być wydana sporadyczna ocena kwalifikacyjna. Sporadyczna ocena kwalifikacyjna wydana może nauczycielowi po upływie co najmniej 5 miesięcy od chwili jego mianowania, bądź wydania mu ostatniej oceny okresowej.

§ 16. Nauczycielom, którzy z powodu choroby, urlopu i t. p. nie pełnili obowiązków nauczycielskich nieprzerwanie co najmniej rok przed upływem danego okresu kwalifikacyjnego, nie należy ustalać okresowej oceny kwalifikacyjnej. W tych przypadkach do karty kwalifikacyjnej wpisać należy: „za okres . . . . . z powodu . . . . . niekwalifikowany“.

Postanowienia ustępu poprzedniego nie stosuje się do nauczycieli, pełniących za urlopem obowiązki nauczycielskie w szkołach niepaństwowych (prywatnych). Nauczyciele ci podlegają w tym czasie

ocenie kwalifikacyjnej, a sposób jej ustalania określili oddzielne zarządzenie.

§ 17. Jeżeli nauczyciel w ciągu okresu kwalifikacyjnego zmieni miejsce służbowe tak, że do wydania o nim opinii bądź ustalenia oceny będą powołane inne osoby, należy na starym miejscu służbowym wydać mu sporadyczną ocenę kwalifikacyjną.

Jeżeli ze względu na zmianę miejsca służbowego nauczyciela do prowadzenia jego karty kwalifikacyjnej będzie właściwa inna władza szkolna, to władza, która do tego czasu prowadziła kartę kwalifikacyjną, przesyła ją, po wydaniu sporadycznej oceny kwalifikacyjnej wraz z załącznikami władzy, właściwej ze względu na nowe miejsce służbowe nauczyciela.

§ 18. Oceny kwalifikacyjne za okres do końca 1934 roku ustalić już należy w trybie i terminie, przewidzianym rozporządzeniem niniejszym. Przy wydaniu tych opinii i ustalaniu ocen opierać się należy na spostrzeżeniach, wpisanych do dotychczasowych wykazów kwalifikacyjnych.

We wszystkich przypadkach, w których, wobec wygaśnięcia poprzednich przepisów, nie zostały załatwione odwołania nauczycieli od niedostatecznej oceny, należy ustalić na podstawie przepisów niniejszych ocenę kwalifikacyjną za okres do końca roku 1934 łącznie z okresem, za który wydana była ocena niedostateczna.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.¹⁾

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc wszelkie przepisy w sprawach, unormowanych tem rozporządzeniem.

Wzór Nr. 1
do § 1.

(Strona 1).

Karta kwalifikacyjna.

I. Imię i nazwisko nauczyciela . . . . .
Stanowisko i tytuł służbowy . . . . .
Szkoła i miejscowość . . . . .

II. Daty przejrzania karty przez nauczyciela.

Data	Podpis	Data	Podpis	Data	Podpis	Data	Podpis

Pieczęć urzędowa

Podpis urzędnika,
który założył kartę:

(Strona 2 i 3).

a	b	c	d	e	f	g
Nr. porz. oceny	Data wydania oceny	Charakter oceny (okresowa lub sporadyczna z czyjej inicjatywy i za jaki okres)	Sto- pień oceny	Podpis i stanowisko służbowe wpisującego ocenę	Nr. i data orzeczenia o ocenie niedostatecznej	Rozstrzygnięcie odwołania (władza nr., data streszczenie)

U w a g a: Poszczególne oceny wraz z ewentualnymi zapisami w rubrykach f. g. należy oddzielać poziomą linią.

(Strona 1).

Arkusz spostrzeżeń

.....
(Imię i nazwisko).....
(Stanowisko — tytuł służbowy).....
(Szkoła i miejscowość)

Data	Treść spostrzeżeń	Podpis i stan. służb. wpisującego spostrzeżenia

U w a g a: Poszczególne spostrzeżenia należy oddzielać poziomą linią.

(Strona 2, 3 i 4).

Data	Treść spostrzeżeń	Podpis i stan. służb. wpisującego spostrzeżenia

U w a g a: Poszczególne spostrzeżenia należy oddzielać poziomą linią.

KWALIFIKOWANIE NAUCZYCIELI.

Instrukcja

z dnia 26 stycznia 1935 r. (BP. - 97/35).

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 3).

Na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 czerwca 1934 r., wydanego w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów o kwalifikowaniu nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 490) ustalam następujące podstawy sformułowania opinii i ustalenia ocen kwalifikacyjnych nauczycieli.

§ 1. Przełożony, powołany do sprawowania nadzoru służbowego, obowiązany jest znać nauczyciela, o którym ma wydać opinię, względnie dla którego ustalić ma ocenę.

Znajomość ta ma być podstawą wpisów do arkusza spostrzeżeń, zawierającego materiał do sformułowania opinii i ustalenia oceny. Znajomość winna odnosić się w zasadzie do wypełniania obowiązków służbowych, a w razie potrzeby i w miarę możliwości także do stosunków pozasłużbowych kwalifikowanego, całokształt bowiem tych stosunków pozwoli uwzględnić warunki, w jakich nauczyciel pracuje i najwłaściwiej go ocenić.

§ 2. W spełnianiu tego obowiązku winien przełożony dążyć do poznania:

1. wartości zawodowych nauczyciela, do których zaliczyć należy: a) sumienność w wykonywaniu obowiązków, b) metodę i wyniki pracy wychowawczej i dydaktycznej, c) stosunek do uczniów i umiejętność oceny wyników ich pracy, d) stosunek do rodziców uczniów, e) stosunek do przełożonych i personelu szkolnego, f) przygotowanie do zawo-

du i pracę nad własnym doształcaniem, g) znajomość programów, przepisów szkolnych i obowiązujących nauczyciela norm administracyjno-prawnych, h) uzdolnienia organizacyjne i kierownicze, i) uzdolnienia specjalne, j) zachowanie się w służbie lub poza służbą, odpowiadające powadze stanu nauczycielskiego;

2. wartości ogólnych, jako to: inteligencji ogólnej, kultury umysłowej, uczciwości, ideowości, samodzielnosci i poczucia odpowiedzialności służbowej, energii, wreszcie

3. w miarę potrzeby i możności — stosunku do miejscowej ludności, udziału w pracy oświatowej i społecznej środowiska oraz stosunków osobistych i rodzinnych nauczyciela, gdy wpływ ich znalazł odbicie w wynikach pracy i sytuacji służbowej.

§ 3. Przełożony obowiązany jest, kierując się jedynie własnym sumieniem — oraz względami na dobro służby — wydać o nauczycielu opinię wyczerpującą i ustalić ocenę dokładnie przemyślaną i sprawiedliwą.

W wyrażaniu opinii winien przełożony zachować należytą miarę, takt i obiektywność. Winien zdać sobie sprawę z ważności kwalifikowania dla ocenianego i wydać tę opinię z pełnym poczuciem odpowiedzialności, każda bowiem opinia jest nie tylko oceną wartości nauczyciela, lecz również sprawdzianem wartości kwalifikującego, jako przełożonego.

§ 4. Wartości zawodowe kwalifikowanego, które ze względu na interes służbowy stanowią główny współczynnik przy ustalaniu stopnia oceny, muszą być w opinii określone jasno i zgodnie z rzeczywistością. W tym celu osoby, powołane do

sprawowania nadzoru służbowego, mając na uwadze, że wartości te mogą w ciągu okresu kwalifikacyjnego ulegać zmianom, winny możliwie często i dokładnie wpisywać do arkusza spostrzeżeń swoje spostrzeżenia hospitacyjne lub wizytacyjne, by mogły one dać w sumie przy sformułowaniu opinii względnie ustalaniu oceny właściwą wartość kwalifikowanego.

§ 5. Gdy przełożony nie zdołał sobie wyrobić pewnego sądu o wszystkich wartościach, podanych w § 2, winien swoje spostrzeżenia uzupełnić, a jeżeli to jest niemożliwe, wspomnieć o tem w opinii, w żadnym jednak przypadku nie może się kierować jedynie przypuszczeniami.

W opinii nie należy pomijać momentów dodatnich, biorąc w każdym wypadku pod uwagę indywidualne warunki pracy nauczyciela.

§ 6. Opinia powinna być sformułowana treściwie i jasno, by pośredni przełożony, powołany do ustalenia oceny, mógł na jej podstawie i kierując się własnymi spostrzeżeniami, ustalić dla kwalifikowanego właściwy stopień oceny kwalifikacyjnej.

§ 7. Gdy treść opinii i spostrzeżeń, wpisanych do arkusza spostrzeżeń, uzasadnia ustalenie oceny w stopniu niedostatecznym, a przełożony, powołany do jej ustalenia, ma wątpliwość co do słuszności opinii, — winien on zwizytować kwalifikowanego, zwracając szczególną uwagę na braki, wyszczególnione w opinii i dopiero na podstawie spostrzeżeń własnych, które również powinien wpisać do arkusza spostrzeżeń, ustalić stopień oceny.

§ 8. W przypadku odwołania się kwalifikowanego od niedostatecznej oceny kwalifikacyjnej, władza służbowa osoby, która ustaliła ocenę, gdy

nie ma pewności co do słuszności oceny, winna delegować jednego z podległych jej funkcjonariuszów celem ponownego zwizytowania odwołującego się. Wizytujący składa wówczas szczegółowe sprawozdanie z przebiegu wizytacji, które stanowi podstawę załatwienia odwołania i ustalenia ostatecznej oceny kwalifikacyjnej przez władzę.

§ 9. Postanowienia niniejszej instrukcji wchodzi w życie z dniem ogłoszenia ¹⁾.

SKOROWIDZ ALFABETYCZNY.

(Cyfry oznaczają numery artykułów ustawy).

A.

Administracja szkolna — nauczyciel zajęty w niej podlega ustawie o służbie cywilnej	57
— powierzenie czynności nauczycielowi za jego zgodą	57
— wliczanie czasu służby w adm. do służby nauczycielskiej	16
Administracyjne zarządzenie nie może zmienić ani znieść orzeczenia dyscyplinarnego	74
Adres zamieszkania	26, 42, 95
Areszt śledczy, a zawieszenie w służbie	78
Asystenci i instruktorzy szkolni	1, 33

B.

Badanie stanu zdrowia przez lekarza lub komisję lekarską	28
Bieg terminu w sprawie oceny pracy	19

C.

Charakter służby naucz.	2
Choroba nauczyciela	28, 45
Choroba zakaźna w rodzinie nauczyciela zwrot wydatków w razie odosobnienia nauczyciela	37
Czas służby kontraktowej — zaliczenie do ustalenia	8
— zaliczenie do służby naucz.	15, 90
Czas służby nauczycielskiej potrzebny do ustalenia	8, 9, 87, 88
— nauczycielskiej przed przerwą	10, 15, 65
— w administracji szkolnej	16
— w szkołach prywatnych	8
— w szkołach zawodowych	15

¹⁾ 31 stycznia 1935 r.

Czas sprawowania mandatu do Sejmu i Senatu wlicza się do służby i do wysługi emeryt.	49
Czas do przesiedlenia się	52
Czas w stanie — nieczynnym wlicza się do emerytury	53
— pozasłużbowym nie wlicza się do służby i do emerytury	54
Czas zawieszenia w służbie nauczyciela ukaranego dyscyplin. nie zalicza się do służby czynnej	79

D.

Darów nie wolno żądać i przyjmować	25
Data objęcia służby	13, 52
Data złożenia przysięgi lub przysięgi na dekrecie	14
Dekret przeniesienia — na własną prośbę	51
— w drodze konkursu	11, 51
— z urzędu	51
Dekret ustalenia	8, 88
Diety i kosztta przeniesienia nauczycieli	51
Dobrowolne wystąpienie ze służby	59, 60
Dochodzenia dyscyplin.	67, 71
Dochodzenia dyscyplinarne nauczycieli w stanie nieczynnym, pozasłużbowym, lub spoczynku	85, 86
Dokumenty osobiste nauczyciela — przedkładanie przy pierwszym objęciu służby	17
— odpisy przechowywać w aktach	17
Doniesienia o ubocznym zajęciu	25
Droga służbowa	19, 23
Dyrektor szkoły — konkursy na posady	11, 89
— mianowanie	12
— pozbawienie urzędu	73
— przeniesienie	51
— zawodowej	12
— tytuł	33
— urlop w czasie ferii	42
— ustalenie	12, 89
— wstrzymanie urlopu	43
Dyscyplinarne — dochodzenia	67, 71
— kary	73
— komisje i organizacja	80—83
— odpowiedzialność tymcz. naucz.	68

E.

Emerytalne — uposażenie	36, 73, 75
— wysługa	15
— zaopatrzenie wdów i sierót	36, 76, 86
Emerytura nauczycieli — tymcz.	92, 94
— w stanie spoczynku	85

F.

Ferie szkolne	29, 42, 43
Fizyczne warunki do zawodu	4

G.

Ganienie i wytykanie naucz.	67
Godziny nauczania — częściowo w innej szkole	31
— wymiar godzin	29
— zniżka godzin	30

I.

Instruktorzy szkolni	1, 33
--------------------------------	-------

K.

Karta kwalifikacyjna	18
Kary dyscyplinarne	73
— nakłada tylko komisja dyscyplin.	74
— dotychczasowe zachowanie się nauczyciela	74
— utrata prawa mianowania na wyższe stanowisko	73
— utrata prawa wyboru i wybieralności	73
— wpisuje się do wykazu służbowego	74
— wydalenia z zawodu pociągają utratę do odprawy i emerytury	75
— wydalenia z zawodu, a zasiłek na utrzymanie rodziny	76
— w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku	86
Kara porządkowa — upomnienie	72
Kierownik szkoły — mianowanie	11, 12, 89

— pozbawienie urzędu	73
— przeniesienie	51
— tytuł	33
— urlop w czasie ferii szkol.	42
— wstrzymanie urlopu	43
Komisje dyscyplinarne — organizacja	80—83
Konferencje z rodzicami	29
Konkursy na stałe posady	11
Kontraktowa służba — liczenie do służby nauczy- cielskiej	8, 15, 90
Koszty leczenia	35
— podróży nauczycieli	43
— przeniesienia	51
— z powodu odosobnienia od chorych	37
Krytykowanie rzeczowe	21
Kwalifikowanie nauczycieli	18, 19
Kwalifikacje zawodowe kandydata do zawodu nauczycielskiego	4, 6

L.

Lata służby adm. — liczenie do służby nauczyciel- skiej	16
Lata służby kontraktowej — liczenie do służby nau- czycielskiej	15
Lata służby — przed przerwą	10, 15, 90
— potrzebne do ustalenia	8
— termin liczenia	15
— wojskowej — liczenie do wymiaru uposa- żenia	93
Lata sprawowania mandatu do Sejmu i Senatu za- licza się do służby i emerytury	49
Lecznice środki	35
Lekarska opieka	35
Lekarskie badanie	28
Lekarskie świadectwo o przydatności fizycznej kandydata do zawodu	4
Lekarza urzędowego świadectwo decyduje	28

M.

Małżeński związek — donosić o zawarciu	27
Mandaty do Sejmu i Senatu	49, 69

Mianowanie — kierownika i dyrektora szkoły	12, 89
— nauczyciela	3, 7
— na stałe — w drodze konkursu	11
— niezgłoszenie się do służby	13
— objęcie posady	13
— przeszkody	4, 5
— umiawnienie z powodu fałszywych lub nieważnych dokumentów	66
— warunki	4, 6
— zezwolenie Ministra	6
— zezwolenie władzy duchownej	4
Miejsce zamieszkania — podać adres władzy	26, 95
— podczas ferii	42

N.

Nabożeństwa szkolne — udział nauczycieli	29
Nagana — kara dyscyplinarna	73
Nauczanie częściowe w innej szkole	31
Nauczyciel kontraktowy — liczenie czasu pracy	8, 15
— nie podlega tej ustawie	1
— ocena kwalifikacyjna	18
— poseł lub senator nie podlega odpowiedzial- ności dyscyplinarnej	49, 69
— przechodzący do innej służby potrzebuje zewolenia	58
— religii kat.	4, 11, 33, 51
— stały	8, 87, 88, 91
— szkół akademickich nie podlega tej ustawie traci prawa przez wystąpienie ze służby i skutkiem rozwiązania stosunku służbo- wego	65
— w razie wydalenia ze służby	65
— zajęty w administracji szkol. podlega usta- wie o służbie cywilnej	57
— zawieszenie w służbie	77, 78
Nauczyciel tymczasowy — mianowanie	3—7, 13
— odprawa	62
— podlega osobnym przepisom dyscyplinar- nym	68
— ponowne wstąpienie do służby	65
— prawo do emerytury	94

— rozwiązanie stosunku służbowego w każdej chwili	62
— rozwiązanie stosunku służbowego za niedostateczną ocenę kwalifik.	63
— rozwiązanie stosunku służb. wypowiedzieć na trzy miesiące naprzód	64
— uzyskanie praw stałego naucz.	92
Nauczyciel w stanie nieczynnym — odpowiedzialność dyscyplinarna	85, 86
Nauczyciel w stanie nieczynnym — powołanie do służby	53
— zwolnienie ze służby	53
Nauczyciel w stanie pozasłużbowym — odpowiedzialność dyscyplinarna	85, 86
— spoczynku — odpowiedzialność dyscyplinarna	85, 86
Nauczycielka zameżna — przeniesiona w stan pozasłużbowy o ile nie otrzymała posady w siedzibie męża	54
— przeniesiona w stan pozasłużbowy nie pobiera uposażenia	55
— przeniesiona w stan pozasłużbowy — czasu nie wlicza się do służby i emerytury	55
— w stanie pozasłużbowym — powołanie do służby	56
— w stanie pozasłużbowym — rozwiązanie stosunku służbowego	56
— urlop na czas połogu	28
Niedbalstwo w wykonywaniu służby	67
Niedostateczna ocena kwalifik.	19
Niedziele i święta wolne od zajęć	29
Nieobecność w służbie	28
Niezgłoszenie się do służby	13
Nominacyjne pismo	3, 13, 14, 15

O.

Objęcie służby — stwierdza się na dekrete	13
— w razie mianowania	13, 17
— w razie przeniesienia	52
Obowiązki nauczyciela	20, 32
Obsadzenie posad stałych	11
— tymczasowych	3, 4, 14

Obywatelstwo polskie ma mieć kandydat na nauczyciela	4
Ocena kwalifikacyjna nauczyciela	18
— niedostateczna — wniesienie odwołania	19
Ochrona prawna nauczyciela przy pełnieniu służby	50
Odosobnienie od chorych — zwrot kosztów	37
Odpowiedzialność dyscyplin. naucz. posła lub senatora	69
— porządkowa	67, 71
— tymcz. naucz.	68
— w stanie nieczynnym, pozasłużbowym i spoczynku	85, 86
Odpisy dokumentów osobistych	17
Odpowiedzialność służbowa nauczycieli	67, 71
— sądowa	67
Odprawa nauczycieli w stanie pozasłużbowym	56
— tymczas. nauczyciela	62
Odroczenie przyjęcia zgłoszenia o wystap. ze służby	61
Odwołanie przeciw ocenie kwalifik.	19
— przeciw upomnieniu	72
— w sprawie ubocznego zajęcia	25
Ogłaszanie konkursów	11
Omawianie spraw szkolnych	21
Opieka lekarska	35
Organizacja komisji dyscyplinarnych	80—83
Orzeczenie o ocenie kwalifikacyjnej	18, 19
— o unieważnieniu nominacji	66

P.

Pełnienie obowiązków w innej szkole	31
Pisma wnosi się drogą służbową	19, 23
Pisma nominacyjne	3, 13, 14, 15
Pobory nie mogą być przeniesione na inne osoby	38
— zmniejszone wskutek zawieszenia w służbie	78
Podróże służbowe	43
Półóg naucz. — urlop 6 tyg.	28
Ponowne wstąpienie do służby	10, 65
Posady objęcie w razie mianowania	13, 17
Posady obsadzone na podstawie konkursu	11
— zajęte w drodze służbowej lub dyscyplinarnej	11
Poseł nauczyciel — urlop bezpłatny	49

— zaliczenie czasu do służby naucz.	49
— powrót na poprzednie stanowisko	49
Postanowienia przejściowe	87
Postępowanie dyscyplinarne	80—83
— karno-sądowe przeszkodą w mianowaniu	5
Potrącanie uposażenia	28, 73
Powołanie do służby w administr. szkolnej	57
— czynnej naucz. w stanie nieczynnym	53
Powrót do służby naucz.	10
Powrót ze służby w administr. szkol. do służby naucz.	16
Pozasłużbowy stan	54, 56
Prawa nauczyciela	33, 50
— do zaopatrzenia emerytalnego	36, 94
Prawna ochrona przy pełnieniu obowiązków służbowych	50
Pretensje cywilne nie należą do dochodzeń dyscyplinarnych	71
Profesor — tytuł po trzech latach stałej służby	8
Przedawnienie wykroczenia służbowego	71
Przejście ze służby państw. cywilnej do służby naucz.	15
Przeniesienia — czas do przesiedlenia	52
— dyscyplinarne	73
— nauczyciela religji	51
— na własną prośbę	51
— w drodze konkursu	51
— w stan nieczynny	53
— w stan pozasłużbowy	54
— w stan spoczynku	53
— z powodu organizacji szkoły	51
— z urzędu	51
Przerwy w służbie — liczenie do trzyletniego okresu pracy naucz.	9
Przerwana służba	15
Przeszkoda w wykonywaniu służby	28
Przydatność fizyczna do zawodu nauczycielskiego	4, 6
Przydzielenie nauczyciela do administr. szkolnej	57
Przydzielenie nauczyciela do innej szkoły	51
Przymiowanie i żądanie darów zabronione	25
Przyrzeczenie służbowe	14
Przysięga służbowa	14

Przywrócenie praw poprzedniej służby	10, 65
Przyznanie tytułu profesora	8

R.

Rezygnacja z posady	59, 61, 65
Rodzina nauczyciela — opieka lekarska	35
— zasiłek wydalonego nauczyciela	76, 86
Rozwiązanie stosunku służbowego	56, 59, 66

S.

Samowolne uchylanie się od służby	61
— urlopowanie się — dochodzenie dyscyplin.	28
— urlopowanie się — utrata uposażenia	28
Sądowo-karne postępowanie przeszkodą w uzyskaniu posady	5
Sądowo-karna odpowiedzialność łącznie z odpow. dyscypl.	67
Sieroty i wdowy — zaopatrzenie	36
Skład komisji dyscyplinarnej	80—83
Służba kontraktowa	8, 15, 90
— nauczyciela do ustalenia	8, 9, 87, 88
— przed przerwą	10, 15
— przerywana — liczenie do służby nauczycielskiej	10, 15, 65, 90
— w administr. szkolnej — powrót do służby nauczycielskiej	16
— w administr. szkolnej — zaliczenie czasu do służby nauczycielskiej	16
— w szkołach prywatnych — zaliczenie do ustalenia	8
— w innej szkole	31
— zawodowych — zaliczenie do służby nauczycielskiej	15
wojskowa — osobna ustawa	32
— — zaliczenie do wymiaru uposażenia	93
— zawieszona	77
Służbowa droga	19, 23
— odpowiedzialność	67, 71
— przysięga	14
Służbowe przyrzeczenie	14
Służbowa tajemnica	24

Stan nieczynny	53
— odpowiedzialność dyscyplinarna	85, 86
Stan pozasłużbowy	51, 53
— odpowiedzialność dyscyplin.	85, 86
Stosunek służbowy — zawiązanie	3
— zgodny i stała łączność z rodzicami uczniów	21
Studja wyższe	8
Stwierdzenie ustalenia w służbie	87, 88
Śledztwo karne, albo dyscyplinarne, a wystąpienie ze służby	60
Srodki lecznicze	35
Świadectwo lekarza urzędowego decyduje	28
Świadectwo lekarskie o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego	4, 6
Święta i niedziele, a zajęcia służbowe	29

T.

Tajemnica służbowa	24
Tekst przyrzeczenia i przysięgi służbowej	14
Termin ogłaszania konkursów na posady	11
— liczenia służby naucz.	15
— oceny kwalifikacyjnej	18
— objęcia służby	13
— wniesienia odwołania przeciw ocenie kwalif.	19
— przeciw upomnieniu	72
— przeciw zawieszeniu w służbie	78
Trzyletni okres czasu — sposób liczenia	9
Tymczasowy nauczyciel — emerytura	94
— odprawa	62
Tytuł profesora	8
Tytuły urzędowe	33

U.

Uboczne zajęcia	25
Uchybienie służbowe	67
Uczęszczanie na nabożeństwa	29
Udzielanie nauki w innej szkole	31
Unieważnienie nominacji i wydalenie ze służby	13, 66
Upomnienie	72
— na piśmie	72

— a odwołanie	72
Uposażenie — potrącenia	28, 73
— zmniejszone z powodu zawieszenia w służbie	78
— przeniesienie prawa na inne osoby	38
Urlop dla celów naukowych lub oświatowych	45, 47, 96
— dla dalszego kształcenia się	45
— poratowania zdrowia	45, 46
— dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych	45
— na czas położu	28
— na czas wyboru do ciała ustawodawczego	49
— odwołanie	43
— przekroczenie	48
— w czasie ferii	42
— wstrzymanie	43
— wypoczynkowy	44
Ustalenie w służbie	8, 12, 87, 88, 90, 91
Ustąpienie ze służby, a ponowny powrót	10
Utrata prawa mianowania na wyższe stanowisko	73
— wyboru i wybieralności	73
— (odliczenie) lat służby od roku do trzech	73
— częściowego uposażenia	73
Uznanie za stałego (mianowanie na stałe)	91

W.

Warunki mianowania	4, 6, 7, 11, 12, 89
— ustalenia	8
Wdowy i sieroty — zaopatrzenie	36
Wdrożenie dochodzenia dyscyplin.	67, 71
Wojskowa służba	32
— przejście do służby nauczycielskiej	15
— zaliczenie do wymiaru uposażenia	93
Wpisywanie oceny do karty kwalifikacyjnej	18
Wstrzymanie uposażenia	46
Wychowawczyńie ochronek	1, 33
Wydalenie ze służby	66, 75, 76
Wykaz służbowy	17
Wykroczenie służbowe	71
— przedawnienie po pięciu latach	71
— zbieg kilku wykroczeń	71
Wymiar godzin nauczania	29, 31
Wynagrodzenie za dodatkowe czynności	34

Wstrzymanie uposażenia	46
Wypełnienie zleceń służbowych	22
Wypoczynkowy urlop	44
Wyrok sądu karnego powodem wydalenia ze służby	70
Wysługa emerytalna	15, 49
Wystąpienie ze służby	59—61
Występek służbowy	71
Wytykanie i ganieńie	67

Z.

Zachowanie się nauczyciela	25, 67
Zajęcie służbowe	29
— uboczne	25
— w innej szkole	31
Zakaźna choroba — zwrot kosztów w razie odosobnienia naucz.	37
Zaliczenie czasu służby	8, 15, 16, 90, 93
Zamieszkanie nauczyciela	26, 95
Zaopatrzenie emerytalne	36
— wdów i sierót	36, 76, 86
Zasiłek dla rodziny wydalonego nauczyciela	76
Zastępstwa dyrektorów i kierowników	42
Zatrudnienie częściowe w innej szkole	31
Zawiazanie stosunku służbowego	3
Zawieszenie w pełnieniu służby	77—79
Zażalenie przeciw ocenie kwalifik.	19
— w sprawie wystąpienia ze służby	61
— w sprawie zawieszenia w służbie	78
Żądanie i przyjmowanie darów zabronione	25
Zbieg kilku wykroczeń	71
Zezwolenie Ministra w sprawie przyjęcia do służby naucz.	7
— władzy duchownej	4
Zezwolenie na należenie do związków zagranicznych	25
— na przejście naucz. do innej służby państw.	58
Zgłoszenie wystąpienia ze służby	60
Zmiana stopnia organizacyjnego szkoły	11
Zmiana w stosunku służbowym	51
Zmniejszenie uposażenia z powodu zawieszenia w służbie	78
Zniżka godzin nauczania	30
Zwolnienie ze służby	28, 56, 62, 66

Zwolnienie ze służby następuje w końcu roku szkolnego	61
Związek małżeński — donosić o zawarciu do dni 14	27
Związki i znowy — nie wolno wchodzić	25
Zwłoka w objęciu służby	13
Zwrot kosztów w razie odosobnienia od chorej rodziny	37
Zwrot potrąconego uposażenia	28

— EX LIBRIS —
Biblioteki Kuratorium O.T.B.
w Białymstoku

Spis rzeczy.

Ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli:

	Str.
Rozdział I	3
Rozdział II	5
Rozdział III	25
Rozdział IV	27
Rozdział V	28
Rozdział VI	40
Rozdział VII	49
Rozdział VIII	59
Rozdział IX	64
	64
	99
	72
	76
	77
Rozdział X	78
Rozdział XI	82

Komisje dyscyplinarne nauczycieli:

Rozdział I	87
	87
	90

	Utrata zdolności do pełnienia funkcji członka komisji dyscyplinarnej i rzecznika dyscyplinarnego	93
	Obowiązki i prawa obrońcy. Obrońcy z urzędu	94
Rozdział II	Postępowanie dyscyplinarne	96
	Obowiązek strzeżenia tajemnicy w postępowaniu dyscyplinarnem	96
	Wdrożenie postępowania. Docho- dzenie	96
	Wniesienie oskarżenia	103
	Rozprawa dyscyplinarna	105
	Orzeczenie	115
	Odwołanie	119
	Umorzenie postępowania w razie śmierci obwinionego. Postępowanie dyscyplinarne w razie rozwiązania stosunku służbowego	122
	Wykonanie orzeczenia	122
	Wznowienie	124
	Doręczenia, terminy	125
	Przywrócenie terminu	126
	Koszty postępowania dyscyplinarnego	126
	Rejestry spraw dyscyplinarnych	128
	Sprawozdania ze stanu spraw dyscy- plinarnych	129
	Zbiory zarządzeń	129
Rozdział III	Postanowienia ogólne i końcowe	129

Kwalifikowanie nauczycieli:

Karta kwalifikacyjna	153
Arkusz spostrzeżeń	154
Instrukcja	155

— EX LIBRIS —
Biblioteki Kuratorium O.S.D.
w Białymstoku